

جمهوری اسلامی ایران
وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

برنامه کشوری پیشگیری از خودکشی

وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

معاونت بهداشت

دفتر سلامت روانی، اجتماعی و اعتیاد

معاونت درمان

مرکز مدیریت پیوند و درمان بیماری ها

نسخه آذر ماه ۱۴۰۰

فهرست مطالب:

بخش اول: مرور منابع

همه گیرشناسی خودکشی

شیوع خودکشی در جهان

شیوع خودکشی در ایران

سبب شناسی خودکشی

مروری بر تجربیات و استراتژی های پیشگیری از خودکشی در جهان

استراتژی های پیشگیری از خودکشی در کشورهای توسعه یافته

استراتژی های پیشگیری از خودکشی در کشورهای در حال توسعه

مطالعات مروری مهم در خصوص راهبردهای پیشگیری از خودکشی

بخش دوم: تحلیل ذینفعان در برنامه پیشگیری از خودکشی

بخش سوم: پیشینه برنامه پیشگیری از خودکشی در جمهوری اسلامی ایران

بخش چهارم: اهداف و استراتژی های برنامه پیشگیری از خودکشی

بخش پنجم: برنامه عملیاتی

بخش ششم: منابع

پیشگفتار:

خودکشی یک پدیده پیچیده زیستی روانی اجتماعی است و عوامل تنش آفرین در زندگی مثل مشکلات مالی، مشکلات اجتماعی، ناامیدی اجتماعی، ناپایداری شغلی می توانند باعث ایجاد خلق افسرده و افکار خودکشی شوند. در سبب شناسی خودکشی، اختلالات روانپزشکی مثل افسردگی اساسی در صدر علل قرار دارند و در رده های بعدی، اختلالات مرتبط با سوء مصرف مواد، اختلالات شخصیت، و یا دوره های افسردگی شدید اختلال دوقطبی قرار دارند.

خودکشی به طور کلی دهمین علت فوت در تمام گروه های سنی می باشد و سومین علت فوت در جمعیت ۱۵ تا ۲۴ سال است. میزان اقدام به خودکشی با افزایش سن کاهش می یابد، اما از طرفی خطر فوت ناشی از اقدام به خودکشی با افزایش سن بیشتر می شود. میزان اقدام به خودکشی در زنان بیشتر از مردان است، لیکن خطر فوت ناشی از خودکشی در مردان بیشتر است. بر اساس سالنامه آماری سازمان پزشکی قانونی کشور در سال ۱۳۹۹، ۵۵۴۲ (پنج هزار و پانصد و چهل و دو) نفر به دلیل اقدام به خودکشی در کشور فوت نموده اند که معادل ۶٫۶ فوت به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت می باشد. این میزان کمتر از میانگین ۹٫۴۸ فوت ناشی از خودکشی به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت جهان می باشد.

سازمان بهداشت جهانی، چهار راهبرد مؤثر را برای پیشگیری از خودکشی توصیه می نماید، که عبارتند از شناسایی و درمان به موقع اختلالات روانپزشکی، کاهش دسترسی به روش های شایع و مهلک اقدام به خودکشی، ثبت مسئولانه موارد اقدام به خودکشی و فوت ناشی از آن، و گزارش مسئولانه در رسانه ها. ارزیابی تدابیر پیشگیرانه خودکشی، اغلب بر اساس آمار موجود در نظام ثبت خودکشی است و تا زمانی که آمار نظام ثبت نشانی از اثربخشی برنامه های پیشگیری نداشته باشد، باید در مورد نحوه اجرای صحیح این برنامه ها تردید نمود و به دنبال رفع چالش های مربوط به آن بود. ثبت آمار اقدام به خودکشی و فوت ناشی از آن، فرآیندی پیچیده و چند سطحی است که نیاز به تعامل پزشکی قانونی، مراکز بهداشتی دولتی، بیمارستان های دولتی و همچنین بیمارستان های بخش خصوصی داشته و افراد زیادی را در سطوح مختلف درگیر می نماید.

برنامه پیشگیری از خودکشی وزارت بهداشت در ایران در سال ۱۳۷۹ با راهبرد تشخیص و درمان افسردگی در چهار دانشگاه علوم پزشکی کاشان، ایران، کرمانشاه، و ایلام شروع و در سال ۱۳۸۶ با ارتقاء توانمندی نظام سلامت، برنامه بازبینی شده در شهرهای کوه دشت، و خرم آباد نیز به صورت آزمایشی به اجرا در آمد. نتایج اجرای آزمایشی این برنامه منجر به طراحی برنامه جامع پیشگیری از خودکشی در کشور گردید. این برنامه در شهرستان های نهاوند و ساوجبلاغ به صورت آزمایشی اجرا گردید و در طی این سال ها، برنامه کشوری ثبت اقدام و فوت ناشی از خودکشی در سیستم پورتال وزارت بهداشت هم طراحی شده و به مرحله اجرا درآمد. از

سال ۱۳۹۳ و با ایجاد ظرفیت های جدید در راستای اجرای طرح تحول نظام سلامت، دو برنامه ثبت اقدام و فوت ناشی از خودکشی و پیشگیری از خودکشی در نظام سلامت ادغام و به مرحله اجرای کشوری درآمد.

در حال حاضر، بر اساس فلوچارت های ابلاغ شده برنامه تشخیص و مراقبت اختلالات روانپزشکی، از هر فرد مراجعه کننده به خانه های بهداشت و پایگاه های سلامت که در غربالگری اولیه، دارای دیسترس روانشناختی شناخته شده باشد، در مورد افکار خودکشی پرسیده می شود که در صورت نیاز، ارجاع به پزشک صورت بگیرد. هدف از این فرآیند، کاهش میزان اقدام به خودکشی به عنوان مهم ترین پیش گویی کننده فوت بعدی ناشی از خودکشی است. همچنین، تلاش برای شناسایی و درمان به موقع اختلال روانپزشکی نیز در نهایت منجر به کاهش اقدامات خواهد شد.

هدف کلان برنامه کشوری پیشگیری از خودکشی، کاهش میزان اقدام به خودکشی و فوت ناشی از آن در جمعیت عمومی است که از طریق اجرای فعالیت هایی هماهنگ از طریق دانشگاه های علوم پزشکی سراسر کشور و با محوریت پیشگیری از طریق آموزش و توانمندسازی و افزایش ظرفیت پاسخ دهی نظام سلامت و تلاش فعالانه در جهت تقویت همکاری های بین بخشی در این زمینه صورت می پذیرد. بر اساس برنامه، حوزه معاونت بهداشت موظف به جمع آوری، جمع و ثبت کلیه موارد شناسایی شده اقدام به خودکشی و فوت ناشی از آن در سامانه ثبت رفتارهای خودکشی وزارت بهداشت می باشند. دفتر سلامت روانی، اجتماعی و اعتیاد به عنوان حوزه ستادی مسئول ثبت رفتارهای خودکشی بر این روند نظارت کامل داشته و آمار را به صورت ماهیانه رصد می کند و در مواقع و بر حسب مورد، مداخله می نماید. برنامه های آموزشی برای کارکنان سطوح مختلف ارائه دهنده خدمات اعم از بهورزان مستقر در خانه های بهداشت روستایی، کارشناسان مراقب سلامت مستقر در پایگاه های سلامت شهری، کارشناسان سلامت روان مستقر در مراکز خدمات جامع سلامت، پزشکان شاغل در مراکز خدمات جامع سلامت و همچنین مراکز بهداشتی درمانی روستایی برای مدیریت موارد شناسایی شده دارای افکار خودکشی و یا سابقه اقدام به خودکشی به صورت سالیانه انجام می شود. این آموزش ها در قالب آموزش در کارگاه های کشوری سالیانه و تداوم آنها به شکل کارگاه هایی در سطوح استان ها و شهرستان ها و نظارت بر فرآیندهای آموزشی در دانشگاه های علوم پزشکی می باشد.

از نیمه دوم سال ۱۳۹۵، فرآیند مداخله و پیگیری فعال افراد اقدام کننده به خودکشی که به بیمارستان مراجعه نموده اند و نجات یافته اند، طراحی شده و از ابتدای سال ۱۳۹۶ در چهار استان آذربایجان غربی، ایلام، کرمانشاه و لرستان به مرحله اجرای آزمایشی درآمد است و در ارزشیابی بعمل آمده، نتایج خوبی در پی داشته است. در این برنامه، کارکنان بیمارستانی حوزه سلامت نیز تحت آموزش قرار گرفته و علاوه بر بهبود ثبت موارد اقدام به خودکشی، برای پیگیری موارد شناسایی شده اختلالات روانپزشکی و ارجاع موارد نیازمند به درمان به سطح تخصصی نیز اقداماتی صورت گرفت که در جمع بندی نتایج اجرای طرح فوق می توان گفت میزان

خودکشی مجدد در گروهی از افراد اقدام کننده به خودکشی که همکاری کامل (پاسخ به تلفن و همکاری برای مراجعه حضوری جهت دریافت چهار جلسه مداخله مختصر روانشناختی) پس از ارجاع از بیمارستان به مرکز خدمات جامع سلامت داشته اند، به میزان معناداری پایین تر بوده است. این نتیجه می تواند نشان دهنده موثر بودن مداخله باشد.

خاطر نشان می شود برنامه کشوری پیشگیری از خودکشی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی در حال حاضر در مناطق تحت پوشش تمامی ۶۳ دانشگاه و دانشکده های علوم پزشکی سراسر کشور در حال اجرا می باشد. آنچه پیش رو دارید، نسخه بازنگری شده این برنامه پس از اعمال بازخوردهای گروه ارزیابی بین المللی و ملی در طی سال های ۱۳۹۶ الی ۱۳۹۷ است که در سال ۱۳۹۸ تدوین شده است. این برنامه در بهمن ۱۳۹۸ در شورای اجتماعی کشور مطرح گردید و از طرف ریاست محترم سازمان امور اجتماعی کشور جهت بازبینی و اعمال نظرات به دستگاه های عضو ارسال گردید. نسخه فعلی برنامه پس از برگزاری نشست های کارشناسی با مرکز مدیریت پیوند و درمان بیماری های حوزه معاونت درمان وزارت بهداشت و همچنین دستگاه های وزارت آموزش و پرورش، وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی، وزارت ورزش و جوانان، وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، معاونت زنان ریاست جمهوری، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، دادستانی تهران، معاونت پیشگیری قوه قضاییه، و سازمان اوقاف و امور خیریه و پس از اعمال نظرات و پیشنهادات عملیاتی، تهیه شده است. این برنامه در سال ۱۳۹۹ در ۳۰ دانشگاه علوم پزشکی مورد اجرای آزمایشی قرار گرفت و هم اکنون جهت بهره برداری به کلیه دانشگاه های علوم پزشکی کشور ابلاغ می گردد.

دکتر احمد حاجبی

مدیرکل دفتر سلامت روانی، اجتماعی و اعتیاد

وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

آذر ماه ۱۴۰۰

بخش اول: مرور منابع

مقدمه:

مروری بر تاریخ جوامع مختلف نشان می‌دهد که در اغلب دوره‌های تاریخی، انسان‌ها به گونه‌ای خواسته‌اند حق زنده ماندن یا مردن را برای خود محفوظ نگه دارند. به علاوه، با مروری بر وضعیت اجتماعی فرهنگی، و شرایط زندگی آنها می‌توان عواملی را که در جامعه‌ای مشخص و در عصری معین انسان‌ها را به سوی انتحار سوق داده، تشخیص داد. در هند باستان، تحت تأثیر تعالیم آیین برهمنی، خردمندان و فرزندان در خلال جشن‌های مذهبی خودکشی می‌کردند. تا اواخر قرن نوزدهم، در بسیاری از نقاط هند، خودکشی زن بیوه پس از مرگ شوهر امری کاملاً مرسوم بود. در تبت و چین باستان نیز خودکشی عملی مقبول بود. خودکشی در میان جنگجویان سامورایی و نظامیان ژاپنی نیز به عنوان سنتی کهن متداول بود. در مذاهب یهود، مسیحیت و اسلام خودکشی به مفهوم قتل نفس، عملی منفور و مغایر با اصول الهی، و نابخشودنی شناخته شده است. با گذشت زمان و با ایجاد جو روشنفکری به تدریج، نگرش‌هایی که نسبت به خودکشی وجود داشت ضعیف شد؛ به نحوی که، عده‌ای علاقمند شدند علل خودکشی را بررسی کنند. در قرن ۱۲ و ۱۳ میلادی نرخ خودکشی افزایش یافت و از دوره‌ی رنسانس، دوره‌ی اصلاح مذهب و انقلاب فرانسه، با اشتیاقی که برای نویسندگان این عصر به نوشتن در مورد خودکشی به وجود آمد، میزان خودکشی افزایش یافت. در قرن هفدهم سرکوبی و مجازات خودکشی شدت پیدا کرد و مجریان قانون آن را جنایتی علیه جان پادشاهان و ضد خداوندان توصیف کردند (۱).

در سال‌های اخیر، آگاهی و درک گروهی مردم از رفتار خودکشی تغییر یافته است و حتی برخی آن را به عنوان یک روش منطقی و معقول در واکنش به مشکلات می‌نگرند. (۱). با تغییر معنای خودکشی، واکنش به آن نیز تغییر کرده است. در بسیاری از کشورها، خودکشی یک مشکل اجتماعی و بهداشت روانی به حساب می‌آید، و یکی از مسائلی است که توجه ویژه‌ای را در مجموعه مراقبت‌های بهداشتی سطح اول و دوم به خود جلب کرده است (۲). افزایش نگران‌کننده‌ی میزان خودکشی در دهه‌های قبل و پیامدهای اجتماعی، اقتصادی، و روانی آن، سازمان بهداشت جهانی را بر آن داشت که در برنامه‌ی بهداشت همگانی تا سال ۲۰۰۰، کاهش میزان خودکشی را در کشورهای جهان به عنوان یکی از اهداف خود معرفی کند (۳). به این ترتیب، خودکشی به عنوان پدیده‌ای چند جانبه یکی از محورهای مهم فعالیت‌های بهداشتی درمانی است و به نظر می‌رسد تمام کشورها ناگزیر از پرداختن به آن هستند.

بیش از ۹۰ درصد کسانی که در امریکا و اروپا خودکشی می‌کنند در زمان مرگ ناراحتی روانپزشکی داشته‌اند. به طور کلی، مطالعات انجام شده، در جوامع غربی، نرخ بالای اختلال روانپزشکی را قبل از خودکشی نسبتی بین ۸۲ تا ۱۰۰ درصد گزارش نموده‌اند. هر چند بیماری روانی به ندرت یا با فراوانی کمتری به عنوان علت خودکشی در جمعیت آسیایی گزارش شده است. تعدادی از نویسندگان در این باره معتقدند که دلایل مختلف از جمله

فقدان نسبی اطلاعات، ضعف مهارت‌های روانشناختی در خانواده، کمبود فعالیت‌های تحقیقاتی، انگیزگی که از لحاظ اجتماعی به بیمار روانی زده می‌شود، و محدودیت منابع درمانی ممکن است منجر به این شود که اختلال روانی در اقدام‌کنندگان آسیایی نادیده گرفته شود (۴).

همه گیر شناسی خودکشی:

الف) شیوع خودکشی در جهان:

خودکشی در میان بیست علت اول مرگ در سراسر دنیا هست و مرگ‌های ناشی از خودکشی از مرگ‌های مالاریا، سرطان پستان، جنگ و یا دیگر کشتی بیشتر است. بر اساس گزارش‌های سازمان بهداشت جهانی، سالانه پیش از ۸۰۰ هزار فوت ناشی از خودکشی در جهان رخ می‌دهد و تخمین زده می‌شود که موارد اقدام به خودکشی، بیست تا سی برابر این عدد است. خودکشی شامل ۱,۴٪ کل مرگ‌های جهان در سال ۲۰۱۷ بود و رتبه هجدهم را در بین علل مرگ دارد (۵).

میزان محاسبه شده خودکشی (استاندارد شده بر اساس سن) در جهان، بر اساس گزارش‌های سازمان بهداشت جهانی در سال ۲۰۱۶، ۱۰,۵ در هر صد هزار نفر جمعیت بوده است. برخی کشورها کمتر از ۵ در صد هزار و برخی بیشتر از ۳۰ در صد هزار نفر فوت ناشی از خودکشی را گزارش می‌کنند (۶).

خودکشی، دومین علت فوت بعد از تصادفات رانندگی در گروه سنی ۱۵ تا ۲۹ سال است. در زنان خودکشی دومین و در مردان خودکشی سومین علت فوت در این گروه سنی بوده است. در زنان، رتبه اول مرگ‌های مرتبط با بارداری و در مردان، رتبه‌های اول و دوم مربوط به تصادفات رانندگی و خشونت بین فردی بوده است (۷).

فوت ناشی از خودکشی در مردان، ۱۳,۷ در صد هزار نفر و در زنان، ۷,۵ در صد هزار نفر است. بالاترین میزان خودکشی بر اساس جنس در کشورها در جنس زن بالای ۳۰ و در جنس مرد، بالای ۴۵ بوده است. نسبت فوت خودکشی مرد به زن، ۱,۸ می‌باشد. در کشورهای با درآمد بالا این عدد به ۳ نزدیک می‌شود و در کشورهای درآمد پایین این عدد به ۱ نزدیک تر می‌شود. در تعدادی از کشورها از جمله بنگلادش، چین، لسوتو، و میانمار، خودکشی در زنان بالاتر از مردان بوده است (۷).

خودکشی سومین علت فوت در میان گروه سنی ۱۵ تا ۱۹ سال بوده است. در دختران خودکشی دومین و در پسران خودکشی سومین علت فوت در این گروه سنی بوده است. در دختران، رتبه اول مرگ های مرتبط با بارداری و در پسران، رتبه های اول و دوم مربوط به تصادفات رانندگی و خشونت بین فردی بوده است. بیشترین اقدام به خودکشی در گروه سنی ۱۵ تا ۲۴ سال است. شایع ترین روش اقدام به خودکشی در جهان استفاده از داروهاست، اما شایع ترین روش اقدام به خودکشی منجر به فوت، دار زدن است (۷).

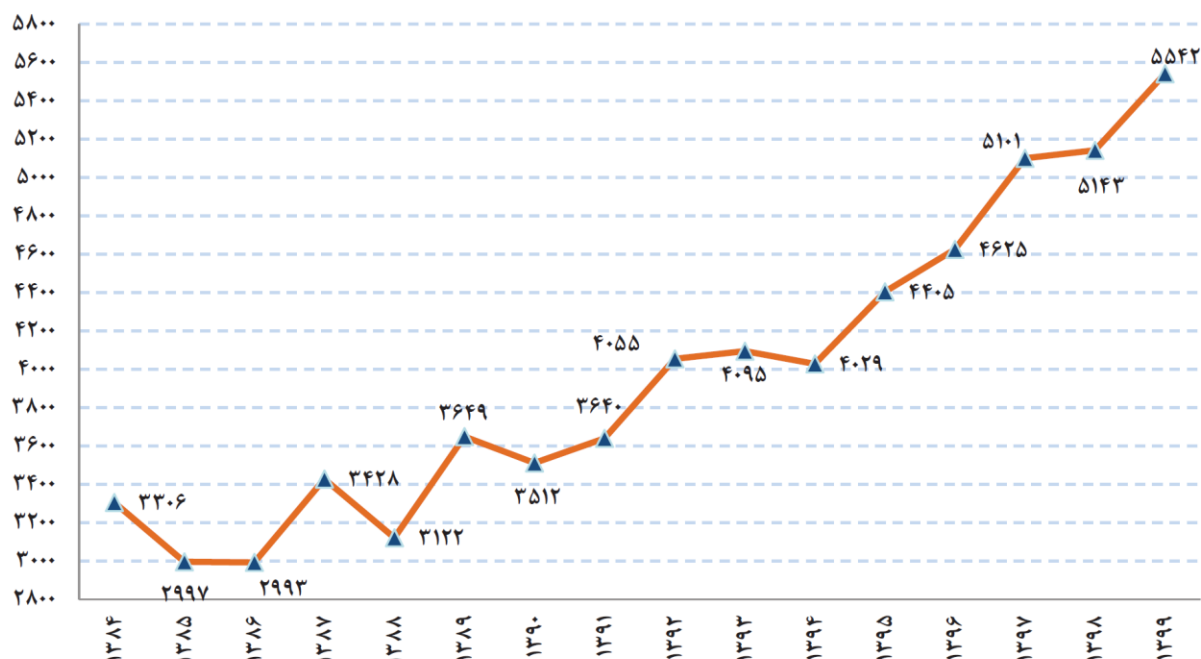
۷۹ درصد خودکشی ها در کشورهای با درآمد پایین رخ می دهد که البته ۸۴ درصد جمعیت جهان هم در آن زندگی می کنند. ۵۲٫۱ درصد خودکشی ها زیر ۴۵ سال رخ می دهند. ۹۰ درصد خودکشی های نوجوانان در کشورهای با درآمد پایین رخ داده است که البته ۹۰ درصد نوجوانان زندگی می کنند (۷).

کاهش میزان فوت ناشی از خودکشی یکی از اهداف دارای اولویت سازمان بهداشت جهانی است و در اهداف توسعه پایدار سازمان ملل ذیل هدف شماره ۳٫۴، و در برنامه عملیاتی جهانی سلامت روان (۲۰۳۰-۲۰۱۳) گنجانده شده است. جهت نیل به هدف کاهش میزان فوت ناشی از خودکشی در جهان، یک برنامه جامع و هماهنگ در میان همه کشورها ضروری است (۷).

کشورهای جهان از نظر روند خودکشی در سه دهه اخیر، مسیرهای متفاوتی داشته اند. در برخی کشورها، افزایش میزان خودکشی و در برخی کشورها کاهش میزان خودکشی از سال ۱۹۹۰ تا سال ۲۰۲۰ دیده شده است. در شش سال بین ۲۰۱۰ و ۲۰۱۶، خودکشی در جهان، ۹٫۸ درصد کاهش یافته است. این کاهش در منطقه غرب اقیانوس آرام، به میزان ۱۹٫۶ درصد بوده و در جنوب شرقی آسیا ۴٫۲ درصد بوده است. روند کاهشی میزان خودکشی از سال ۲۰۰۵ در منطقه مدیترانه شرقی دیده شده است. تنها افزایش در میزان خودکشی در منطقه آمریکا به میزان ۰٫۶٪ در همین مقطع زمانی دیده شده است (۷).

ب) شیوع خودکشی در ایران

مرجع رسمی اعلام آمار فوت ناشی از خودکشی در جمهوری اسلامی ایران، سازمان پزشکی قانونی کشور است. این سازمان با در دست داشتن اطلاعات مربوط به فوت های غیرطبیعی بر حسب نحوه و علت فوت، آمار را پس از بررسی شواهد بیمارستانی و قضایی، به صورت سالانه منتشر می کند. گزارش های رسمی سازمان پزشکی قانونی کشور نشان می دهد که از سال ۱۳۸۴ تا کنون، خودکشی در ایران روندی صعودی داشته است (۸). نمودار شماره ۲ برگرفته از خلاصه سالنامه آماری این سازمان منتشر شده در سال ۱۴۰۰ می باشد (نمودار شماره ۱).

نمودار شماره ۱: تعداد متوفیات مشکوک به خودکشی از سال ۱۳۸۴ الی ۱۳۹۹

گزارش های رسمی سازمان پزشکی قانونی کشور، نشان می دهند که روند خودکشی پس از یک کاهش مختصر در سال ۱۳۹۴، از سال ۱۳۹۵ الی ۱۳۹۸ رو به افزایش بوده و به طور متوسط سالی ۸ الی ۱۰ درصد افزایش داشته است. میزان خودکشی در هرصد هزار نفر جمعیت ایران در سال ۱۳۹۹، ۶٫۶ در صد هزار نفر بوده است. میزان رشد خودکشی در سال ۱۳۹۹ نسبت به سال ۱۳۹۸ افزایش یافته و از ۲ درصد به ۷٫۷ درصد رسیده است (۸).

طراحی و راه اندازی سامانه ثبت خودکشی در کشور در سال ۱۳۸۹ به عنوان یکی از گام های نخستین در مراقبت و کنترل خودکشی در کشور بوده و زیرساخت لازم برای اجرای برنامه های کنترل و پیشگیری از خودکشی فراهم آورده است. این سامانه مبتنی بر جمع آوری و تجمیع داده های خودکشی گزارش شده به مراکز بهداشتی و درمانی تحت نظر دانشگاه های علوم پزشکی کشور می باشد (۹ و ۱۰).

در حال حاضر، این سامانه دربرگیرنده داده های معتبر و به روز از کلیه مواردی خودکشی گزارش شده به مراکز بهداشتی و مراجعه کننده به مراکز درمانی بیمارستانی در سراسر کشور است. ثبت داده ها به صورت روزانه و به تفکیک شهرستان ثبت می گردند. فرآیند ثبت طوری است که بر اساس دستورالعمل موجود، داده ها حداکثر ۳۰ روز پس از دریافت توسط مرکز بهداشت شهرستان ها در سامانه ثبت می گردند و همزمان از سوی ستاد وزارت بهداشت قابل استخراج می باشند. این داده ها شامل جزئیات دموگرافیک همچون سن، جنس، وضعیت تاهل، وضعیت اشتغال، منطقه سکونت و روش خودکشی می باشد. جدول شماره ۱، آمار ثبت شده در این سامانه را از

سال ۱۳۹۴ تا ۱۳۹۸ نشان می دهد. تطبیق داده های آماری در استان های مختلف نشان می دهد که میزان اقدام به خودکشی در ایران حدوداً ۲۰ برابر میزان فوت گزارش شده پزشکی قانونی است (جدول شماره ۱).

جدول شماره ۱: میزان اقدام به خودکشی و فوت ناشی از آن از سال ۱۳۹۴ الی ۱۳۹۹

سال ۱۳۹۹	سال ۱۳۹۸	سال ۱۳۹۷	سال ۱۳۹۶	سال ۱۳۹۵	سال ۱۳۹۴	
۱۰۱,۸۷۸	۱۰۲,۸۱۹	۱۰۲,۸۷۵	۹۰,۹۸۹	۸۱,۹۴۳	۷۹,۵۰۲	تعداد اقدام و فوت
۸۳,۹۶۴,۹۶۱	۸۲,۹۳۶,۵۴۸	۸۱,۹۲۰,۷۳۱	۸۰,۹۱۷,۳۵۶	۷۹,۹۲۶,۲۷۰	۷۸,۹۳۵,۱۸۴	جمعیت
۱۲۱,۳۳	۱۲۳,۹۷	۱۲۵,۵۸	۱۱۲,۴۵	۱۰۲,۵۲	۱۰۰,۷۲	شاخص اقدام در صد هزار نفر
۵,۵۴۲	۵,۱۴۳	۵,۱۰۱	۴,۶۲۵	۴,۴۰۵	۴,۰۲۹	تعداد فوت پزشکی قانونی
۶,۶۰	۶,۲۰	۶,۲۳	۵,۷۲	۵,۵۱	۵,۱۰	شاخص فوت در صد هزار نفر

تحلیل دموگرافیک داده های مربوط به ۱۰۲۸۱۹ مورد خودکشی ثبت شده در سامانه ثبت رفتارهای خودکشی وزارت بهداشت جمهوری اسلامی ایران در سال ۱۳۹۸ نشان می دهد ۶۳,۲ درصد موارد اقدام به خودکشی را زنان و ۳۶,۵ درصد موارد را مردان تشکیل می دهند. ۲۰,۹ درصد اقدام کنندگان به خودکشی، زیر ۱۸ سال و در گروه سنی کودک و نوجوان قرار دارند. همچنین ۲۶,۸ درصد اقدام کنندگان به خودکشی در گروه سنی ۱۹ تا ۲۴ سال، ۳۲,۱۸ درصد آنان در گروه سنی ۲۵ تا ۳۴ سال، ۱۲,۸ درصد در گروه سنی ۳۵ تا ۴۴ سال، ۴,۳ درصد در گروه سنی ۴۵ تا ۵۴ سال، ۱,۸ درصد در گروه سنی ۵۵ تا ۶۵ سال، و ۱,۰۷ درصد بالای ۶۵ سال هستند. اقدام کنندگان به خودکشی از نظر وضعیت تأهل بدین شرح توزیع شده اند: ۴۳,۵ درصد از آنان مجرد و ۴۷,۵ درصد متأهل بوده اند. کمتر از ۲ درصد موارد، افراد مطلقه و یا بیوه بودند. از نظر سطح تحصیلات، ۳ درصد بدون سواد خواندن و نوشتن، ۴۰ درصد موارد زیر دیپلم و ۲۷ درصد موارد تحصیلات دیپلم داشتند. همچنین ۱۰,۲ درصد تحصیلات دانشگاهی و ۱۸,۶ درصد تحصیلات نامشخص داشتند. از نظر منطقه سکونت، ۷۹,۸ درصد ساکن شهر و ۱۸ درصد ساکن روستا بودند. از نظر وضعیت اشتغال، ۳۳,۷ درصد خانه دار، ۱۳,۹ درصد شاغل، ۱۲ درصد دانش آموز، ۱۱,۵ درصد بیکار، و ۳,۴ درصد دانشجو بودند. شایع ترین روش اقدام به خودکشی در کشور استفاده از داروهای که شامل ۸۲ درصد موارد اقدام به خودکشی بوده است (۱۱).

تحلیل دموگرافیک داده های مربوط به ۵۱۴۳ فوت خودکشی در سال ۱۳۹۸ نشان می دهد که ۳۶۲۶ نفر از آنان مرد (۷۰,۵٪) و ۱۵۱۷ نفر از آنان زن (۲۹,۵٪) بودند. از نظر فصل وقوع، ۲۵,۲٪ در فصل بهار، ۲۸٪ در فصل تابستان، ۲۴,۳٪ در فصل پاییز و ۲۲,۶٪ در فصل زمستان به وقوع پیوستند. توزیع گروه سنی افراد فوت شده از خودکشی با توزیع سنی اقدام کنندگان به خودکشی متفاوت است، به طوریکه ۷,۸٪ را گروه سنی زیر ۱۸ سال (کودکان و نوجوانان)، ۲۱٪ را افراد ۱۸ تا ۲۴ سال، ۱۳,۹٪ را افراد ۲۵ تا ۲۹ سال، ۲۵,۵٪ را افراد ۳۰ تا ۳۹ سال، ۱۵,۴٪ را افراد ۴۰ تا ۴۹ سال، ۸,۴٪ را افراد ۵۰ تا ۵۹ سال و ۷,۹٪ را موارد بالای ۶۰ سال تشکیل می دهند. از نظر سطح تحصیلات، ۱۰,۵٪ بدون سواد خواندن و نوشتن، ۱۷٪ دارای سواد ابتدایی، ۲۵,۹٪ تحصیلات راهنمایی،

۱۰,۹٪ تحصیلات دبیرستانی، و ۲۲,۳٪ دارای تحصیلات دیپلم و پیش دانشگاهی بودند. ۱۱,۶٪ از فوت شدگان نیز دارای تحصیلات بالای دیپلم بودند. این آمار همچنین نشان می دهد که ۲۷,۸٪ از فوت شدگان دارای شغل آزاد، ۲۱,۳٪ خانه دار، ۱۲,۶٪ بیکار، ۶,۷٪ دانش آموز بوده اند (۸).

بر اساس خلاصه سالنامه آماری سازمان پزشکی قانونی کشور در سال های ۱۳۹۵ الی ۱۳۹۹، توزیع جغرافیایی موارد خودکشی در سطح استان های کشور ناهمگن بوده است. اگر تعداد مواد خودکشی را به نسبت جمعیت در نظر بگیریم، استان های کهگیلویه و بویر احمد، ایلام، کرمانشاه، لرستان، همدان و گیلان حائز پنج رتبه نخست در ۵ سال اخیر بوده اند (۸). رتبه بندی استان های کشور از نظر میزان فوت خودکشی از سال ۱۳۹۴ الی ۱۳۹۹ در جدول شماره ۲ نشان داده شده است (جدول شماره ۲).

جدول شماره ۲: رتبه بندی استان های کشور از نظر میزان فوت خودکشی از سال ۱۳۹۴ الی ۱۳۹۹

رتبه	سال ۱۳۹۴	سال ۱۳۹۵	سال ۱۳۹۶	سال ۱۳۹۷	سال ۱۳۹۸	سال ۱۳۹۹
۱	ایلام (۱۶,۰۳ درصد هزار)	کرمانشاه (۱۳,۷۹ درصد هزار)	ایلام (۱۳,۹۶ درصد هزار)	ایلام (۱۶,۴۸ درصد هزار)	کهگیلویه و بویر احمد (۱۴,۵۱ درصد هزار)	کهگیلویه و بویر احمد (۱۶,۵۶ درصد هزار)
۲	کرمانشاه (۱۲,۴۸ درصد هزار)	ایلام (۱۲,۵۸ درصد هزار)	کهگیلویه و بویر احمد (۱۳,۸۸ درصد هزار)	کرمانشاه (۱۲,۸۴ درصد هزار)	ایلام (۱۳,۹۶ درصد هزار)	ایلام (۱۵,۲۶ درصد هزار)
۳	کهگیلویه و بویر احمد (۱۰,۸۰ درصد هزار)	کهگیلویه و بویر احمد (۱۰,۳۸ درصد هزار)	کرمانشاه (۱۲,۰۴ درصد هزار)	کهگیلویه و بویر احمد (۱۱,۰۸ درصد هزار)	کرمانشاه (۱۲,۰۹ درصد هزار)	کرمانشاه (۱۳,۱۷ درصد هزار)
۴	لرستان (۱۰,۲۸ درصد هزار)	لرستان (۹,۲۰ درصد هزار)	لرستان (۱۰,۴۵ درصد هزار)	همدان (۹,۴۳ درصد هزار)	لرستان (۱۱,۳۶ درصد هزار)	لرستان (۱۲,۴۴ درصد هزار)
۵	گیلان (۹,۷۶ درصد هزار)	همدان (۹,۰۳ درصد هزار)	گیلان (۸,۵۴ درصد هزار)	لرستان (۹,۱۴ درصد هزار)	گیلان (۹,۶۸ درصد هزار)	همدان (۱۱,۵۶ درصد هزار)

گزارش های پزشکی قانونی نشان می دهد که استان های کشور در طول زمان، میزان های متفاوتی از خودکشی را ثبت می کنند (۸). بعضی استان های همواره در بین استان های دارای آمار بالاتر از میانگین کشوری خودکشی هستند که البته بعضی از استان ها در این بین نوسان دارند و گاهی بالای میانگین و گاهی زیر میانگین هستند. جدول شماره ۳، آمار مربوط به خودکشی در استان های مختلف کشور را در طی سال های ۱۳۹۴ الی ۱۳۹۸ نشان می دهد (جدول شماره ۳).

جدول شماره ۳: میزان فوت ناشی از خودکشی در استان های کشور از سال ۱۳۹۴ الی ۱۳۹۸

میزان فوت ناشی از خودکشی در استان ها رتبه بندی شده بر اساس آمار سال ۱۳۹۸

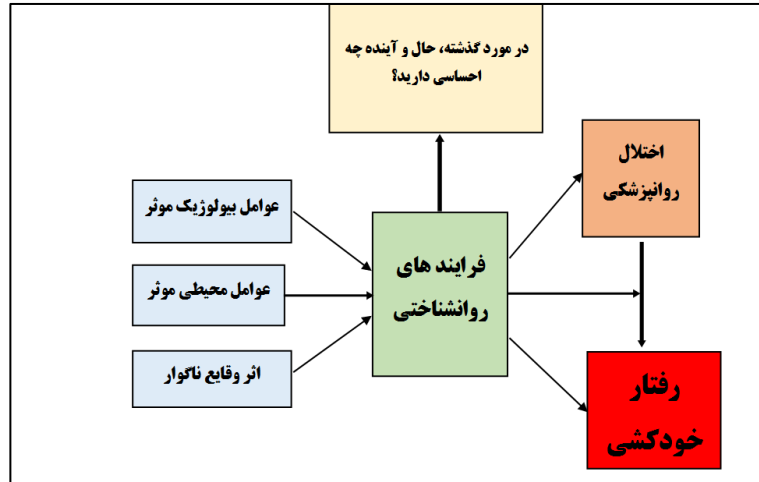
ردیف	استان	تعداد فوت ۹۴	فوت در صد هزار استان ۹۴	تعداد فوت ۹۵	فوت در صد هزار استان ۹۵	تعداد فوت ۹۶	فوت در صد هزار استان ۹۶	تعداد فوت ۹۷	فوت در صد هزار استان ۹۷	تعداد فوت ۹۸	فوت در صد هزار استان ۹۸
۱	کهگیلویه و بویراحمد	۷۷	۱۰.۸	۷۴	۱۰.۴	۹۹	۱۳.۹	۸۱	۱۱.۰۸	۱۰۶	۱۴.۵۱
۲	ایلام	۹۳	۱۶.۰	۷۳	۱۲.۶	۸۱	۱۴.۰	۱۰۱	۱۶.۹۹	۸۳	۱۳.۹۶
۳	کرمانشاه	۲۴۷	۱۲.۷	۲۷۳	۱۴.۰	۲۳۵	۱۲.۰	۲۵۷	۱۲.۸۴	۲۴۲	۱۲.۰۹
۴	لرستان	۱۸۱	۱۰.۳	۱۶۲	۹.۲	۱۸۴	۱۰.۵	۱۶۵	۹.۱۴	۲۰۵	۱۱.۳۶
۵	گیلان	۲۴۷	۹.۸	۲۳۵	۸.۹	۲۱۶	۸.۵	۲۲۸	۸.۷۹	۲۵۱	۹.۶۸
۶	همدان	۱۴۶	۸.۴	۱۵۷	۹.۰	۱۴۰	۸.۱	۱۶۹	۹.۴۹	۱۵۸	۸.۸۷
۷	البرز	۱۵۴	۵.۷	۲۰۳	۷.۵	۱۵۳	۵.۶	۱۷۷	۶.۳۷	۲۱۱	۷.۵۹
۸	اردبیل	۱۰۹	۸.۶	۱۱۱	۸.۷	۸۴	۶.۶	۱۰۴	۷.۹۹	۹۸	۷.۵۳
۹	کردستان	۹۸	۶.۱	۹۶	۶.۰	۹۵	۵.۹	۱۰۹	۶.۶۴	۱۲۱	۷.۳۷
۱۰	فارس	۳۵۵	۷.۳	۳۲۸	۶.۸	۳۴۸	۷.۲	۳۷۷	۷.۵۸	۳۵۹	۷.۲۲
۱۱	آذربایجان شرقی	۲۲۱	۵.۷	۲۴۸	۶.۳	۲۶۷	۶.۸	۳۰۹	۷.۷۱	۲۸۳	۷.۰۶
۱۲	مازندران	۱۳۵	۴.۱	۱۶۳	۵.۰	۱۹۹	۶.۱	۲۲۴	۶.۶۶	۲۳۴	۶.۹۵
۱۳	تهران	۴۷۶	۳.۶	۷۰۶	۵.۳	۷۹۶	۶.۰	۹۸۰	۷.۲۱	۹۴۲	۶.۹۳
۱۴	چهارمحال و بختیاری	۶۱	۶.۴	۵۰	۵.۳	۶۳	۶.۶	۸۱	۸.۳۴	۶۵	۶.۶۹
۱۵	قزوین	۴۹	۳.۸	۶۹	۵.۴	۸۵	۶.۷	۶۰	۶.۶۰	۸۷	۶.۶۶
۱۶	زنجان	۵۳	۵.۰	۶۱	۵.۸	۸۸	۸.۳	۸۸	۸.۱۲	۷۱	۶.۵۵
۱۷	مرکزی	۶۳	۴.۴	۵۶	۳.۹	۸۳	۵.۸	۶۹	۴.۷۱	۹۳	۶.۳۵
۱۸	خوزستان	۲۴۴	۵.۲	۲۸۰	۵.۹	۳۰۶	۶.۵	۲۹۷	۶.۱۵	۲۷۳	۵.۶۶
۱۹	خراسان شمالی	۴۱	۴.۸	۴۹	۵.۷	۳۹	۴.۵	۴۳	۴.۸۶	۵۰	۵.۶۵
۲۰	آذربایجان غربی	۱۵۶	۴.۸	۱۱۴	۳.۵	۱۱۱	۳.۴	۱۵۹	۴.۷۵	۱۸۶	۵.۵۶
۲۱	گلستان	۸۸	۴.۷	۷۰	۳.۷	۹۴	۵.۰	۶۴	۳.۳۴	۱۰۰	۵.۲۲
۲۲	سمنان	۲۱	۳.۰	۲۵	۳.۶	۱۸	۲.۶	۲۳	۳.۲۰	۳۴	۴.۷۲
۲۳	کرمان	۸۱	۲.۶	۱۲۴	۳.۹	۱۴۱	۴.۵	۱۵۹	۴.۹۰	۱۴۸	۴.۵۶
۲۴	قم	۵۶	۴.۳	۶۰	۴.۶	۴۷	۳.۶	۶۱	۴.۶۱	۶۰	۴.۵۳
۲۵	بوشهر	۴۵	۳.۹	۳۷	۳.۲	۶۹	۵.۹	۶۳	۵.۲۸	۵۱	۴.۲۸
۲۶	اصفهان	۱۸۵	۳.۶	۲۲۰	۴.۳	۲۱۷	۴.۲	۲۴۵	۴.۶۷	۲۱۸	۴.۱۵
۲۷	یزد	۳۱	۲.۷	۲۹	۲.۵	۳۱	۲.۷	۳۲	۲.۷۴	۴۶	۳.۹۴
۲۸	هرمزگان	۵۴	۳.۰	۶۴	۳.۶	۵۳	۳.۰	۷۵	۴.۱۲	۶۶	۳.۶۳
۲۹	خراسان رضوی	۱۹۳	۳.۰	۱۹۹	۳.۱	۲۰۲	۳.۱	۲۳۶	۳.۵۸	۲۱۹	۳.۳۲
۳۰	خراسان جنوبی	۱۶	۲.۱	۱۷	۲.۲	۱۷	۲.۲	۱۹	۲.۴۱	۱۹	۲.۴۱
۳۱	سیستان و بلوچستان	۵۳	۱.۹	۶۲	۲.۲	۶۴	۲.۳	۴۹	۱.۷۲	۶۵	۲.۲۹
	کل کشور	۴,۰۲۹	۵.۰	۴,۴۰۵	۵.۵	۴,۶۲۵	۵.۸	۵,۱۰۴	۶.۲۳	۵,۱۴۴	۶.۲۸

سبب شناسی خودکشی:

امیل دورکیم، جامعه شناس فرانسوی در سال ۱۸۹۷ در اثر «خودکشی» خود تلاش می کند نشان دهد که برای فهم خودکشی باید به «واقعیت اجتماعی» توجه کرد. دورکیم دیدگاه خود را اینطور توضیح می دهد که این واقعیت اجتماعی است که می تواند فرد را به سمت خودکشی سوق دهد و به همین خاطر برای توضیح مقصودش تعبیر «جریان خودکشی‌زا» را استفاده می کند. وی چهار جریان خودکشی‌زا را بر می شمارد که دو به دو در مقابل یکدیگر هستند. یعنی خودکشی نابهنجار و خودخواهانه در مقابل خودکشی تقدیرگرایانه و دیگر دوستانه قرار می گیرد. دورکیم توضیح می دهد که خودکشی نابهنجار زمانی رخ می دهد که تغییرات اجتماعی سرعت می گیرد یا انسجام اجتماعی از بین می رود؛ یعنی موقعیت‌هایی که مردم نمی دانند چه باید بکنند و چه کاری ناشایست است. اما مقابل خودنابهنجار، خودکشی تقدیرگرایانه وجود دارد که در کتب جامعه‌شناسی خودسوزی زنان بیوه هندی مثال زده می شود یا تن به مرگ دادن نیروهای نظامی در ارتش. دورکیم خودکشی تقدیرگرایانه و دگرخواهانه را پیامد انسجام اجتماعی بسیار قوی می داند.

از منظر روانپزشکی، روانشناسی، علوم رفتاری و علوم اعصاب، خودکشی به دنبال هم افزایی عوامل زیستی، روانی، اجتماعی و فرهنگی و معمولاً با همراهی یک حادثه ناگوار یا فقدان رخ می دهد. مدل های نظری مختلفی ارائه شده اند که نحوه تعامل و برهم کنش این عوامل درونی و بیرونی را ترسیم می کنند. پیچیدگی این پدیده چند وجهی پژوهش در این خصوص را با مشکل مواجه کرده است. (۱۲).

پژوهش های مختلفی برای بررسی علل و عوامل مرتبط با خودکشی در افراد ارائه شده اند. بر همین اساس، نظریات مختلفی در حوزه های روانپزشکی، روانشناسی و علوم اعصاب نیز مطرح شده اند. این نظریات، مدل هایی را برای فهم بهتر زنجیره علل و عوامل مرتبط با پدیده خودکشی ترسیم می کنند. یکی از این مدل ها، مدل زیستی روانی اجتماعی می باشد که توسط کومار و ماندل در کتاب "رفتار خودکشی؛ ارزیابی افراد در معرض خطر" در سال ۲۰۱۰ شرح داده شده است (۱۳). این مدل شرح می دهد که عوامل درونزاد (زیستی) و برونزاد (محیطی) با چه مکانیسمی تحت تاثیر وقوع حوادث در تعامل با یکدیگر قرار می گیرند و فرآیندهای روانشناختی را در فرد شکل می دهند. فرآیندهای روانشناختی، در واقع الگوهای نگرش فرد به گذشته، حال و آینده خود و جهان است. این فرآیندهای روانشناختی می تواند مستقیماً موجب بروز رفتار خودکشی شوند و یا اینکه زمینه را برای شکل گیری اختلالات روانپزشکی از جمله افسردگی فراهم آورده و رفتار خودکشی به عنوان یکی از علائم رفتاری آن اختلال رخ دهد (تصویر شماره ۱).

تصویر شماره ۱: مدل زیستی روانی اجتماعی خودکشی

در ادامه به تقسیم بندی و شرح عوامل زیستی، روانی و اجتماعی که به عنوان عامل خطر یا محافظت کننده در برابر خودکشی در مطالعات گوناگون مطرح شده اند، به شرح زیر می پردازیم (۲۱-۱۵).

الف) عوامل زیست شناختی موثر:

۱. عوامل درونزاد مربوط به بافت مغز:

پژوهش های نوروساینس نشان دهنده اند برخی اشکالات ساختاری ژنتیکی در گیرنده های سروتونین در مغز، کاهش متابولیت های ایندول استیک اسید در مغز، نارسایی پیام رسانی داخل سلولی در مغز، نارسایی در محور هیپوتالاموس-هیپوفیز-آدرنال و برخی اشکالات نوروایمیون در سلول های مغزی از موارد مرتبط با خودکشی در افراد فوت شده از خودکشی و یا اقدام کننده به آن بوده اند.

۲. جنس:

اقدام به خودکشی در زنان بیشتر رخ می دهد که یکی از دلایل آن، شیوع بیشتر اختلال افسردگی در زنان به دلایل بیولوژیک (هورمونی) و اجتماعی (فشار نقش های متعدد) است. مردان روش های مهلک تری برای خودکشی انتخاب می کنند که یکی از دلایل آن میل به خشونت بیشتر است که دلالت های بیولوژیک (هورمون تستوسترون) دارد

۳. سن:

ضعف در کنترل تکانه ها با کمبود پیام رسان شیمیایی سروتونین در فضاهای سیناپسی سلول های بافت مغز ارتباط دارد. پژوهش ها نشان داده اند که تکامل نیافتگی بخش هایی از مغز که نقش کنترل تکانه های هیجانی را دارند، یکی از دلایل اقدامات تکانشی بیشتر در سنین نوجوانی است.

۴. مصرف مواد محرک و مخدر و الکل:

با توجه به اینکه رفتار خودکشی تحت تاثیر خلق افراد می باشد و مواد محرک و مخدر باعث نوسانات خلقی جدی در مصرف کنندگان می شوند، لذا یکی از عوامل موثر در بروز رفتار خودکشی مصرف مواد و الکل می باشد. رفتار خودکشی ممکن است در زمان مصرف الکل و سرکوب شدن مکانیسم های کنترل تکانه های مغز صورت بگیرد و یا تحت تاثیر علائم خلقی و بیقراری پرهیز از مصرف مواد مخدر باشد.

ب) عوامل محیطی موثر

۱. عوامل خطر:

- محیط ناامن (خانه و جامعه): وجود خطر جانی مثل خشونت در جامعه، و مورد سوء رفتار واقع شدن منجر به افزایش خودکشی می شود. جنگ به طور کلی موجب همبستگی و کاهش خودکشی می شد اما وجود ناامنی از عوامل بروز خودکشی است.
- فقر، مشکلات اقتصادی: ارتباط بین رکود اقتصادی و افزایش میزان خودکشی قبلا دیده شده است، اما در عین حال نشان داده شده است که در کشورهای به موازات رشد اقتصادی پس از یک دوره رکود، افزایش خودکشی دیده می شود که این می تواند به علت رشد نیافتگی خدمات بهداشتی درمانی موازی با توسعه باشد.
- دسترسی به روش های مهلک: در کشور آمریکا، در ایالت هایی که دسترسی به اسلحه آزاد است، میزان خودکشی بیشتر است.
- تغییرات آب و هوایی: برخی مطالعات همبستگی بین میزان خودکشی را با دمای هوا نشان داده اند، به طوریکه در مناطق با دمای کمتر، خودکشی بیشتر است، اما از طرفی مطالعاتی که در برخی کشور ها صورت گرفته است نشان می دهد میزان خودکشی در نیمه ای از سال که هوا گرم تر و روشن تر است بیشتر می شود (گرینلند)

- سابقه خودکشی در نزدیکان: از طرفی باعث یادگیری می شود و از طرفی می تواند یک عامل ژنتیک مشترک را نشان دهد.
- انتشار مدیریت نشده اخبار خودکشی در رسانه های جمعی: باعث افزایش خودکشی تقلیدی به خصوص در نوجوانان می شود.

۲. عوامل محافظت کننده:

بسیاری از مطالعات نشان داده اند برخی عوامل محیطی در برابر خودکشی محافظت کننده هستند. از جمله این عوامل می توان به ثبات اقتصادی و اجتماعی، وجود شبکه های حمایت اجتماعی (خانواده، دوستان، جامعه)، زمینه مساعد مشارکت اجتماعی، احساس عدالت اجتماعی، و نشاط اجتماعی اشاره کرد. همچنین مطالعات نقش موثر دسترسی مناسب به خدمات سلامت روان و خدمات آموزش مهارت های زندگی را نیز در زمره عوامل محافظ در برابر خودکشی نام برده اند.

ج) اثرات وقایع ناگوار

همانطور که در بالا ذکر شد، حوادث ناگوار، به خصوص اگر از سوی فرد به عنوان یک فقدان سنگین ادراک بشوند، می توانند در هم افزای با عوامل زیستی و عوامل محیطی دیگر از عوامل خطر مرتبط با خودکشی شناخته شوند. به طور مثال، احساس شکست و عدم موفقیت طول کشیده، مرگ یا از دست دادن اخیر عزیزان، تشخیص اخیر یک بیماری مزمن یا لاعلاج یا صعب العلاج، تغییر اخیر در یک رابطه مهم (طلاق، شکست عاطفی)، مشاجره شدید اخیر، بازداشت شدن، زندانی یا محکومیت قضایی اخیر، و از دست دادن عمده دارایی ها و شبکه اجتماعی (مهاجرت، سیل یا زلزله) از جمله این موارد هستند.

استراتژی‌های پیشگیری از خودکشی در کشورهای توسعه یافته

استراتژی ۱: افزایش آگاهی و آموزش جمعیت عمومی

آموزش جمعیت عمومی با هدف بهبود تشخیص خطر خودکشی و آشنایی با عوامل خطر رفتارهای خودکشی، کاهش انگ بیماری‌های روانپزشکی و صحبت کردن در مورد خودکشی می‌باشد. مطالعات در آلمان و انگلستان (۲۸)، استرالیا (۲۳) و نیوزلند (۲۴)، اثرات مثبت آموزش جمعیت عمومی را بر نگرش افراد راجع به علل و درمان افسردگی نشان داده‌اند (۲۲، ۲۴ و ۲۵). در یک مطالعه در آلمان ۱۸٪ کاهش در اعمال خودکشی در منطقه مداخله پس از ۹ ماه از تلاش برای افزایش آگاهی مشاهده شد (۲۶). با این حال تغییر در نگرش به خودکشی در منطقه مداخله مشاهده نشد.

مرور سیستماتیک مطالعات از سال‌های ۱۹۹۵ - ۱۹۸۰ نشان داده که آگاهی درباره خودکشی بهتر شده است (۲۷). مرور سیستماتیک مطالعات دیگری از سال‌های ۲۰۰۲ - ۱۹۹۰ به این نکته دست یافتند که برنامه‌های مبتنی بر آموزش، سطح دانش را افزایش می‌دهد و نگرش نسبت به بیماری‌های روانپزشکی را بهبود می‌بخشد (۲۸).

مطالعه دیگری پس از ۳ ماه مداخلات برای افزایش آگاهی، افزایش دانش و نگرش‌های سازگاران تری نسبت به افسردگی و خودکشی و کاهش میزان اقدام به خودکشی را نشان داد. اما تغییر قابل توجهی در میزان افکار خودکشی یا رفتارهای جستجوی کمک مشاهده نشد (۲۹).

مطالعات متعدد در نوجوانان به این نکته دست یافتند که آموزش مهارت‌های حل مسأله، سازگاری با استرس و تاب‌آوری (resilience)، عوامل محافظت‌کننده را بهبود می‌بخشد (۳۰ و ۳۱).

استراتژی ۲: افزایش آگاهی و آموزش پزشکان مراقبت‌های اولیه

افسردگی و دیگر اختلالات روانپزشکی در نظام مراقبت‌های بهداشتی اولیه کمتر تشخیص داده شده یا تحت درمان قرار می‌گیرند (۳۲ و ۳۳). پیشگیری از خودکشی از طریق تشخیص افسردگی امکان‌پذیر است چون بیشتر افرادی که خودکشی کرده‌اند، در مدت یک ماه قبل از فوت با یک پزشک مراقبت‌های بهداشتی اولیه ملاقات یا تماس داشته‌اند (۳۴ و ۳۵).

پزشکان نظام مراقبت‌های بهداشتی اولیه معمولاً دانش و مهارت کافی برای تشخیص و درمان افسردگی ندارند و همین موضوع ممکن است در بیشتر موارد منجر به عدم تشخیص افراد در معرض خطر خودکشی گردد. بنابراین ارتقاء دانش و مهارت پزشکان عمومی در خصوص تشخیص به موقع افسردگی و ارزیابی خطر خودکشی یکی از اجزاء مهم برنامه‌های پیشگیری از خودکشی است. برخی مطالعات در استرالیا (۳۶)، انگلستان (۳۷)، امریکا (۳۸) و ایرلند شمالی (۳۹) نشان می‌دهند که برنامه‌های با هدف آموزش پزشکان مراقبت‌های اولیه، تشخیص و درمان افسردگی را بهبود می‌بخشد. ولی این موضوع در مطالعات دیگر در امریکا (۴۰)، برزیل (۴۱)، و انگلستان نشان داده نشد. ارتقاء کمی و کیفی مراقبت از بیماران مبتلا به افسردگی، می‌تواند تشخیص و درمان افسردگی را بهبود بخشد و در جاهایی که آموزش به تنهایی ممکن است کافی نباشد، می‌تواند مفید باشد (۴۲).

یک کارآزمایی بالینی کنترل شده در آمریکا که الگوریتم درمانی توأم با مدیریت مراقبت از افسردگی را با درمان معمول افسردگی در سالمندان در نظام مراقبت‌های بهداشتی اولیه مقایسه کرده است به این نتیجه رسیده که در گروه مورد مداخله، کاهش افکار خودکشی و سیر مطلوب تری از بیماری در مقایسه با درمان معمول افسردگی مشاهده شده است. یک مداخله بهبود کیفیت درمان افسردگی در نوجوانان که توسط پزشکان مراقبت‌های بهداشتی اولیه و با حمایت مراقبین درمان انجام شد، منجر به ۵۰٪ کاهش در اقدام به خودکشی در گروه مورد مداخله شد (۴۳).

در استرالیا یک برنامه مربوط به آموزش پزشکان مراقبت‌های بهداشتی اولیه برای تشخیص و درمان دیسترس روانشناختی و افکار خودکشی در افراد نوجوان، باعث ۱۳۰٪ افزایش در شناسایی بیماران در معرض خطر خودکشی شد (۴۴).

اکثر مطالعاتی که رفتارهای خودکشی را در پاسخ به برنامه‌های آموزش پزشکان مراقبت‌های بهداشتی اولیه مورد مطالعه قرار می‌دهند با هدف تشخیص و درمان افسردگی در مناطق خاص در ژاپن (۴۵)، سوئد (۴۶)، مجارستان (۴۷) و اسلونی (۴۸) نشان می‌دهند که افزایش تجویز ضد افسردگی‌ها، اغلب باعث کاهش قابل توجه در میزان خودکشی می‌شود. همچنین این مطالعات مثال‌های قابل توجهی از مداخلات درمانی را که باعث کاهش میزان خودکشی شده‌اند، ارائه می‌کنند.

برنامه‌های آموزش پزشکان باعث می‌شود تعداد موارد تشخیص داده شده و مورد درمان قرار گرفته افسردگی افزایش و به دنبال آن میزان خودکشی کاهش یابد، اگرچه به نظر می‌رسد برنامه‌های آموزشی یاد آور (booster) مورد نیاز باشد. برنامه‌های ویدئو کنفرانس و دیگر تله کنفرانس‌هایی که خدمات مشاوره را ارائه می‌دهند، امکاناتی هستند که وقتی افراد متخصص در منطقه ای حضور ندارند، به کار می‌روند (۴۹).

استراتژی ۳: آموزش افراد کلیدی جامعه (Gatekeepers)

برنامه‌های پیشگیری از خودکشی با هدف آموزش افراد کلیدی جامعه شامل طیف وسیعی از مداخلات برای جامعه و ارائه دهندگان خدمات در بسیاری از نهادها و سازمان‌ها است که تماسشان با گروه‌های آسیب‌پذیر فرصتی را برای شناسایی افراد در معرض خطر فراهم می‌کند و آنها را به سمت ارزیابی و درمان بهتر هدایت می‌کند. این افراد شامل روحانیون، داروسازها، مراقبین افراد مسن، کارمندان و کسانی می‌شود که در نهادهایی مثل مدارس، زندان‌ها و ارتش کار می‌کنند. آموزش این افراد، شامل آگاهی از عوامل خطر، آموزش چگونگی تشویق افراد در معرض خطر برای درخواست کمک، ایجاد دسترسی به مراکز ارائه دهنده خدمت و تلاش برای کاهش انگ مرتبط با جستجوی کمک (help seeking) می‌باشد (۴۹).

برخی از کشورها که برنامه‌های پیشگیری از خودکشی از طریق آموزش افراد کلیدی را در مراکز مثل ارتش نروژ (۵۰) و نیروی هوایی آمریکا (۵۱) اجرا کرده‌اند، موفقیت‌هایی را در زمینه کاهش میزان خودکشی گزارش کرده‌اند.

علاوه بر آموزش افراد کلیدی، این برنامه‌ها همچنین باعث ارتقاء سطح آگاهی در سازمان‌ها در زمینه سلامت روان و پیشگیری از خودکشی و دسترسی آسان به خدمات سلامت روان می‌گردند. وقتی که نقش افراد کلیدی به طور رسمی مشخص شود و دسترسی به امکانات درمانی مثلاً در ارتش میسر گردد، آموزش این افراد در جهت کاهش رفتارهای خودکشی کمک‌کننده خواهد بود. در این راستا برنامه‌هایی برای دیگر افراد کلیدی با ارزیابی شاخص‌هایی مثل میزان ارجاع و میزان درمان روانپزشکی پیامدهای حد وسط (intermediate outcomes) باید اجرا گردند (۴۹).

استراتژی ۴: غربالگری برای افسردگی و افکار خودکشی

هدف از غربالگری، شناسایی افراد در معرض خطر خودکشی و هدایت آنها به سمت درمان می‌باشد. تمرکز ممکن است مستقیماً روی رفتارهای خودکشی یا عوامل خطر مثل افسردگی یا سوء مصرف مواد باشد. به طور کلی، ابزارهای غربالگری برای افسردگی، افکار خودکشی یا اقدام به خودکشی برای شناسایی افراد در معرض خطر رفتار خودکشی در میان دانش‌آموزان مقطع متوسطه اعتبار و پایایی دارد و نشان داده شده که تعداد افراد شناسایی شده در معرض خطر خودکشی را تا دو برابر گزارش می‌کند (۵۲).

در مرور مطالعات (USPSTF (US Preventive Services Task Force)، نشان داده شده که غربالگری افسردگی در بزرگسالان باعث ۴۷ - ۱۰٪ افزایش در میزان تشخیص افسردگی با استفاده از ابزارهای غربالگری

می‌گردد (۳۸). مطالعات متعدد دیگری نیز نشان داده‌اند که غربالگری در مناطق جغرافیائی محدود، منجر به درمان بهتر افسردگی و کاهش میزان خودکشی شد (۴۶ و ۵۳ و ۵۴).

اگرچه برنامه‌های غربالگری نتایج موفقیت آمیزی را در شناسایی افرادی که عوامل خطر شناخته شده برای خودکشی، مخصوصاً در میان جمعیت دانش آموزان دبیرستانی و پیش‌دانشگاهی داشته‌اند ولی بررسی‌های بیشتری نیاز است که هزینه اثر بخشی غربالگری جمعیت عمومی را در مقایسه با غربالگری جمعیت در معرض خطر شناخته شده تعیین کنند؛ به این معنا که مشخص شود کدامیک از دو روش ذکر شده در جهت کاهش میزان خودکشی به صرفه‌تر است. همچنین لازم است اعتبار و پایایی ابزارهای غربالگری اختصاصی خودکشی در میان فرهنگ‌های مختلف در یک کشور بررسی گردد (۴۹).

استراتژی ۵: مداخلات درمان دارویی

حداقل ۹۰٪ خودکشی‌ها با یکی از اختلالات روانپزشکی همراه و بیش از ۸۰٪ آنها در زمان مرگ درمان نشده هستند (۵۵ و ۵۶). اغلب افراد مبتلا به افسردگی به طور کلی درمان دریافت نمی‌کنند و یا درمان کافی دریافت نمی‌کنند (۵۷ و ۵۸) و این کاستی حتی پس از اقدام به خودکشی نیز دیده می‌شود (۵۹)، بنابراین درمان اختلالات خلقی و دیگر اختلالات روانپزشکی نیز از اجزاء اصلی برنامه‌های پیشگیری از خودکشی هستند. درمان با داروهای ضد افسردگی، افسردگی و دیگر اختلالات روانپزشکی را کاهش می‌دهد (۶۰). کارآزمایی‌های بالینی تصادفی، اثر ضد خودکشی داروی لیتیم کربنات را برای اختلالات خلقی و کلوزاپین را برای اختلالات سایکوتیک مثل اسکیزوفرنیا نشان داده‌اند (۶۱ و ۶۲).

تجویز بیشتر داروهای ضد افسردگی با کاهش میزان خودکشی در بالغین و جوانان در مجارستان (۴۱)، سوئد (۶۳)، امریکا (۶۴ و ۶۵) و استرالیا (۶۶) همراه بوده است.

مناطق جغرافیائی یا گروه‌های خاص با بالاترین میزان تجویز داروهای مهارکننده باز جذب سروتونین پایین‌ترین میزان خودکشی را در امریکا و استرالیا دارند. اگر چه در ایسلند (۶۷)، ژاپن (۶۸) و ایتالیا (۶۹) چنین ارتباطی نشان داده نشده است. دلایل عمده این عدم همبستگی، عدم همکاری افراد در درمان، میزان پایین قبلی خودکشی و میزان بالای مصرف الکل در این جوامع بوده که منجر به کاهش اثربخشی درمان‌های دارویی شده است.

میزان خودکشی در ۲۷ کشور که بالاترین افزایش در تجویز داروهای مهارکننده باز جذب سروتونین را داشته‌اند پایین آمده است (۷۰). مطالعات جمعیتی گزارش می‌کنند که تجویز داروهای ضد افسردگی، میزان اقدام به خودکشی را پایین می‌آورند (۷۱).

نگرانی درباره میزان بالای پیامدهای منفی مرتبط با خودکشی در کودکان و نوجوانان افسرده که داروهای مهار کننده‌های باز جذب سروتونین دریافت می‌کنند، در مقایسه با دارونما، باعث ایجاد انگیزه برای پزشکان می‌شود که وقتی این داروها را برای نوجوانان تجویز می‌کنند، همزمان آنان را بیشتر مورد ارزیابی و پیگیری دقیق از نظر خطر خودکشی قرار دهند. این نگرانی‌ها باید در مقابل خطر افسردگی درمان نشده سنجیده شود چون خودکشی سومین علت مرگ در جوانان است و بیش از ۹۰٪ خودکشی‌ها در جوانان افسرده ای رخ می‌دهد که در زمان مرگ درمانی دریافت نمی‌کردند (۷۲).

استراتژی ۶: روان درمانی و مداخلات روانی اجتماعی

متعاقب روان درمانی شناختی، آموزش حل مسأله (۷۲)، روان درمانی بین فردی (۷۴) و روان درمانی شناختی رفتاری (۷۴) برای بیماران در معرض خطر، نتایج رضایت بخشی از نظر کاهش تعداد موارد اقدام به خودکشی و بهبود همکاری درمانی مشاهده شده است. روان درمانی شناختی اقدام مجدد را در مقایسه با کسانی که مراقبت معمول را دریافت می‌کنند به نصف می‌رساند (۷۴).

در اختلال شخصیت مرزی رفتاردرمانی دیالکتیکال (۷۲) و بستری‌های توأم با روان درمانی تحلیلی (۷۵)، همکاری درمانی را بهبود می‌بخشد و رفتارهای خودکشی را در مقایسه با مراقبت‌های استاندارد، کمتر می‌کند.

ناامیدی و سایر علائم افسردگی با آموزش مهارت‌های حل مسأله بهتر می‌شود و افکار خودکشی با روان درمانی تحلیلی، روان درمانی شناختی رفتاری و رفتار درمانی دیالکتیکال کمتر می‌شود (۷۶).

روان درمانی به تنهایی یا همراه با داروهای ضد افسردگی می‌تواند درمان مؤثری برای افسردگی یا افکار و اقدام به خودکشی در بیماران با اختلال شخصیت مرزی باشد یا موجب پیشگیری از اقدامات بعدی باشد. در مورد ترکیب مداخلات روان درمانی و دارودرمانی برای پیامدهای کوتاه مدت و بلند مدت بیماران با افکار یا اعمال خودکشی مطالعات بیشتری نیاز است (۴۹).

نتایج یک متاآنالیز در خصوص ارزیابی اثربخشی مداخلات روانی اجتماعی به دنبال رفتار آسیب زنده به خود، اثر این مداخلات را بر احتمال خودکشی بعدی متوسط نشان داده است (۷۷).

استراتژی ۷: مراقبت پیگیری پس از اقدام به خودکشی

بسیاری از بیماری‌های روانپزشکی از جمله افسردگی اغلب مزمن و عودکننده هستند (۷۸) و همکاری بیماران در درمان نگهدارنده اغلب ضعیف است. مداخلاتی که برای افسردگی توسط پزشکان مراقبت‌های بهداشتی اولیه انجام می‌شود وقتی که با پیگیری بیماران همراه باشد، مؤثرتر خواهد بود (۷۹).

بسیاری از بیماران افسرده که پس از یک اقدام به خودکشی زنده می‌مانند ممکن است اقدامات بعدی بیشتری انجام دهند (۸۰) مخصوصاً در مدت کوتاهی پس از بستری (۸۱ و ۸۲) یا در طول مدت اپیزود افسردگی اساسی (۸۳). مراقبت نزدیک بیماران در دوره حاد و نگهدارنده درمان از طریق بستری روانپزشکی برای بیماری‌های روانپزشکی مزمن و عودکننده لازم است (۸۴-۸۶) و این مهم برای مبتلایان به اختلالات خلقی و اقدام به خودکشی به طریق اولی اهمیت دارد.

در نروژ یک شبکه چند جانبه مراقبت از بیماران، بیماران اقدام کننده به خودکشی را پس از مراقبت‌های بیمارستانی پیگیری می‌نماید. مطالعات نشان داده اند مناطقی که برنامه‌های زنجیره‌ای مراقبتی را اجرا می‌کنند، اقدامات تکرار شونده کمتر بوده است (۸۷).

نتایج مطالعات مداخله‌ای برای کسانی که اقدام به خودکشی کرده‌اند، با هدف پیشگیری از رفتارهای بعدی خودکشی نشان دهنده تعداد خودکشی کمتر در مقایسه با گروه کنترل پس از فراهم کردن کارت‌های سبز اورژانسی برای تماس در مواقع اورژانس بوده است (۸۸). بررسی مداخلات دیگر از جمله پیگیری تلفنی، پیگیری مستمر روانی اجتماعی، فیلم آموزشی و خانواده درمانی برای افراد اقدام کننده به خودکشی، کاهش مختصری در اقدامات یا افکار بعدی خودکشی را نشان داد (۸۹-۹۱).

بر اساس نتایج یک مرور سیستماتیک مداخلات روانی اجتماعی به دنبال اقدام به خودکشی، تنها روان درمانی شناختی رفتاری تاثیر قابل توجه در کاهش موارد اقدام های بعدی داشته است (۹۲).

یک مطالعه کوهورت، بیمارانی که به علت اقدام به خودکشی در بخش روانپزشکی بستری شده یا به صورت سرپایی تحت درمان قرار گرفته بودند را به مدت یک سال پیگیری کرد. براساس نتایج این مطالعه، کاهش ۶٪ میزان اقدام به خودکشی در مدت یک سال پس از درمان های مسأله مدار نشان داده شد و همچنین ارتباط قابل توجهی بین کیفیت بالاتر درمان اولیه و کاهش اقدام بعدی به خودکشی مشخص شد (۹۳).

استراتژی ۸: محدود کردن دسترسی به وسایل ارتکاب خودکشی

اقدام به خودکشی با وسایل کشنده مثل اسلحه در امریکا، یا حشره‌کش‌ها در چین، هند و سری لانکا، باعث میزان بالاتری از مرگ می‌شود. پس از قوانین کنترل اسلحه (۹۴-۹۷) و محدود کردن دسترسی به حشره‌کش‌ها (۹۸)، سم زدایی گازهای خانگی، محدود کردن تجویز و فروش باربیتورات‌ها و تغییر در بسته بندی آنها به صورت بلیستر (۹۹-۱۰۴)، استفاده اجباری از مبدل‌های کاتالیتیک در وسایل نقلیه موتوری (۱۰۵-۱۰۷)، ایجاد مانع در محل‌های مرتفع پرش (۱۰۸) و استفاده از داروهای ضد افسردگی نسل جدید با سمیت کمتر (۶۴ و ۱۰۹) میزان خودکشی با این روش‌ها کاهش یافت.

محدود کردن دسترسی به الکل باعث کاهش میزان کلی خودکشی در جمهوری شوروی سابق و ایسلند شد (۱۱۰ و ۱۱۱). جانشین شدن یک روش دیگر ممکن است تغییر در میزان کلی خودکشی را مخفی کند که این موضوع برای سم‌زدایی گازهای خانگی بین مردان در انگلستان (۱۱۲)، آلمان (۱۱۳) و امریکا (۱۱۴) و برای ممنوعیت استفاده حشره‌کش‌ها در فنلاند (۱۱۵) مطرح شد.

محدود کردن دسترسی به وسایل ارتکاب خودکشی در زندان‌ها (۱۱۶) :

۱. قرار دادن زندانیان پر خطر در سلول‌های ایمن‌تر
۲. برداشتن کلیه نقاط بست (لیگاتور) که امکان داراویختگی را فراهم می‌کند
۳. آموزش عملیات احیا به پرسنل زندان

محدود کردن دسترسی به وسایل ارتکاب خودکشی در بیمارستان‌ها (۱۱۶)

۱. قرار دادن بیماران پر خطر در بخش‌های ایمن‌تر
۲. پرسنل باید آگاه باشند که داراویختگی ممکن است با لیگاتورهای زیر سطح سر نیز رخ دهد.
۳. آموزش عملیات احیا به افراد کادر غیر پرستاری و پزشکی

محیط‌های کنترل شده زندان‌ها و بیمارستان‌های روانپزشکی موقعیت‌هایی را برای کاهش بروز خودکشی از طریق داراویختگی فراهم می‌کنند. در انگلستان اخیراً برای بخش‌های روان پزشکی قانونی وضع شده که تمام چارچوب‌هایی که ناشدنی نیستند مثل تخت‌ها، دوش حمام و ریل پرده‌ها از بخش‌های روان پزشکی حذف شوند. در مجموع استراتژی‌های پیشگیری از خودکشی از طریق داراویختگی باید بر پیشگیری از خودکشی در محیط‌های کنترل شده، درمان موارد اورژانس و پیشگیری اولیه از خودکشی تمرکز داشته باشند (۱۱۶).

استراتژی ۹: مدیریت انعکاس اخبار خودکشی در رسانه‌ها

رسانه‌ها می‌توانند نقش کمک‌کننده یا بازدارنده در مقابل سایر راهبردهای پیشگیری از خودکشی داشته باشند. آنها می‌توانند وسیله موثری برای افزایش آگاهی در مورد خودکشی باشند و یا اینکه خطر خودکشی تقلیدی را با بزرگ نمایی خودکشی در اخبار یا نشان دادن آن به عنوان راه حلی صحیح برای مشکلات زندگی افزایش دهند (۱۱۷-۱۱۸). سانسور اخبار خودکشی با کاهش میزان خودکشی همبستگی داشته است (۱۱۹). در سال ۱۹۸۷ کاهش دادن اخبار خودکشی در رسانه‌ها در مورد خودکشی‌های متروی اتریش، این نوع خودکشی‌ها را تا ۸۰٪ کاهش داد (۱۲۰).

آموزش اصحاب رسانه و ایجاد دستورالعمل‌هایی برای گزارش خودکشی نتایج مختلفی داشته است (۱۲۱). موسسه پیشگیری از خودکشی آمریکا (۱۲۲) و مرکز کنترل و پیشگیری از بیماری‌های آمریکا (۱۲۳)، و همچنین سازمان بهداشت جهانی دستورالعمل‌هایی را برای گزارش خودکشی تدوین کرده‌اند.

استراتژی ۱۰: ثبت دقیق داده‌های خودکشی

یکی از راهبردهای اصلی برای ارتقاء خدمات بهداشتی درمانی و دیده بانی در حوزه بیماری‌ها، جمع‌آوری داده‌های معتبر شیوع و بروز آن بیماری است (۱۲۴). این مهم در مورد خودکشی هم اهمیت ویژه‌ای دارد به طوری که سازمان بهداشت جهانی به کشورهای عضو توصیه کرده که برای ثبت موارد خودکشی سیستم‌هایی یکپارچه به وجود بیاورند (۱۲۵). همچنین جمع‌آوری دقیق و به روز داده‌های خودکشی این امکان را به سیاست‌گذار حوزه سلامت می‌دهد تا از روند خودکشی و گروه‌های در معرض خطر از نظر ویژگی‌های دموگرافیک (سن، جنس، تحصیلات، اشتغال) و ویژگی‌های مرتبط با منطقه جغرافیایی مطلع شود و برنامه‌های پیشگیری و مداخلات خود را بر اساس آن تنظیم نماید (۱۲۶).

استراتژی های پیشگیری از خودکشی در کشورهای در حال توسعه (۱۲۷)

استراتژی ۱: کاهش دسترسی به سموم آفت کش

۱. محدود کردن فروش آفت کشها فقط برای افراد دارای مجوز و بالاتر از ۲۱ سال
۲. چاپ علائم هشدار دهنده روی قسمت خارجی بسته سم
۳. کاهش سمیت حشره کشها با رقیق کردن آن به سطوحی غیر کشنده
۴. اضافه کردن تهوع آورها به آفت کشها و اضافه کردن فرمول های خاص که سریع در بدن جذب نشوند
۵. آموزش عموم درباره استفاده درست از سموم
۶. قرار دادن افراد مناسب و آموزش دیده در مناطق کشاورزی برای نگهداری و توزیع آفت کشها
۷. افزایش تحقیقات برای استفاده از دیگر روشهای کنترل آفت ها.
۸. افزایش استفاده از آفت کشهای زیستی

استراتژی ۲: ارتقا نحوه گزارش دهی خودکشی

۱. تدوین و ارائه دستورالعمل برای رسانهها در مورد گزارش خودکشی
۲. برگزاری کارگاههای ملی و منطقه ای برای اصحاب رسانهها
۳. توانمندسازی اصحاب رسانهها برای ایجاد یک سیستم خود تنظیم برای گزارش صحیح خودکشی

استراتژی ۳: کاهش مصرف الكل

استراتژی ۴: ایجاد برنامه های پیشگیری از خودکشی برای افراد در معرض خطر

جوانان:

- ۱- ایجاد مراکز جوانان که ارتباطات بین فردی را ارتقاء می دهد، و مهارت های حل مسأله را بهبود می بخشد
- ۲- تأسیس و ارتقاء انجمن های اولیاء و مربیان
- ۳- مشاوره قبل و بعد از امتحانات؛ وقتی رد شدن در امتحان با رفتارهای خودکشی مرتبط بوده است
- ۴- کاهش خشونت در زندگی شخصی، تحصیلی و اجتماعی
- ۵- برنامه هایی برای بازتوانی کودکان خیابانی یا طرد شده

زنان:

- ۱- آموزش، ایجاد حوزه امنیت اقتصادی
- ۲- ممنوعیت ازدواج اجباری
- ۳- کاهش گزارش ارتکاب خودکشی زنان به علت مشکلات بین فردی در رسانه‌ها
- ۴- کاهش خشونت علیه زنان
- ۵- افزایش توانایی زنان برای سازگاری با تضادهای بین نسلی
- ۶- ارائه پیشگیری از خودکشی در تمام برنامه‌های حوزه سلامت برای زنان

استراتژی ۵: آموزش کارکنان مراقبت‌های اولیه بهداشتی برای پیشگیری از خودکشی

۱. آموزش کارکنان مراقبت‌های اولیه بهداشتی برای مداخلات شناسایی و ارجاع بیماران دارای افکار خودکشی
۲. آموزش کارکنان مراقبت‌های اولیه بهداشتی برای تشخیص به موقع افسردگی
۳. آموزش کارکنان مراقبت‌های اولیه بهداشتی برای بهبود مهارت‌های ارتباطی و همدلی با بیماران پرخطر
۴. آموزش کارکنان مراقبت‌های اولیه بهداشتی برای تشخیص به موقع اختلالات مصرف مواد

استراتژی ۶: ایجاد خطوط تلفنی بحران

۱. تشویق برای ایجاد مراکز بحران در جامعه
۲. حمایت از مراکز بحران موجود با منابع اقتصادی و فنی
۳. آموزش برای شناسایی سریع بیماری روانشناختی برای تمام داوطلبین در مراکز بحران

استراتژی ۷: بهبود خدمات پایه سلامت روان و درمان برای افسردگی و مصرف مواد

۱. آموزش پزشکان عمومی برای تشخیص و درمان مصرف مواد
۲. غربالگری برای افسردگی در جامعه و آموزش درمان آن به پزشکان عمومی
۳. اطمینان از دسترس بودن داروهای ضد افسردگی در مراکز خدمات مراقبت‌های بهداشتی اولیه
۴. ایجاد ارتباطاتی بین پزشکان عمومی و روانپزشکان و استاندارد کردن مراحل ارجاع
۵. اطمینان از انجام ارزیابی و مداخلات روانشناختی توسط روانشناسان برای تمام افراد اقدام کننده به خودکشی

استراتژی ۸: مداخلات حمایتی برای بازماندگان متوفیان خودکشی

۱. تدوین دستورالعمل برای شروع مداخلات فردی و گروهی حمایتی برای بازماندگان تحت فشار روانی
۲. ایجاد گروه‌های اجتماعی برای حمایت از بازماندگان خودکشی مخصوصاً در مناطق شهری
۳. تشویق مراکز مداخله در بحران موجود برای توسعه فعالیت‌هایشان در جهت ارائه خدمت به بازماندگان.

استراتژی ۹: جمع آوری دقیق داده‌های رفتارهای خودکشی

۱. جمع آوری منظم آمار مرگ های غیرطبیعی بر حسب نحوه و علت فوت
۲. جرم‌زدائی از اقدام به خودکشی
۳. اطمینان از ثبت تمام اقدامات خودکشی در بیمارستان ها و سایر مراکز درمانی
۴. تصویب قوانینی مثل بیمه عمر و بهداشت برای خانواده‌هایی که عضوی را در اثر خودکشی از دست داده‌اند، می تواند در گزارش بهتر خودکشی مؤثر باشد.

خلاصه ای از مطالعات مروری در خصوص راهبردهای پیشگیری از خودکشی:

مان و همکاران در سال ۲۰۰۵ یک مطالعه مروری برای بررسی راهبردهای مختلف پیشگیری از خودکشی انجام داده اند. بر اساس نتایج آن، آموزش پزشکان عمومی برای تشخیص افسردگی و اتخاذ تدابیر برای محدودیت دسترسی به روش های مهلك خودکشی در کاهش میزان خودکشی مؤثر بوده اند. راهبردهای دیگر مانند آموزش های عمومی، برنامه های غربالگری و آموزش اصحاب رسانه هم در بسیاری از موارد اثربخش بوده اند اما نیاز به مطالعه بیشتر دارند (۱۲۸).

مرور مطالعات مروری توسط ون در فلتز کورنلیس و همکاران در سال ۲۰۱۱ نشان داد شش مداخله اثربخشی عینی یا بالقوه برای کاهش خودکشی دارند: ۱- باز آموزی پزشکان عمومی برای شناسایی به موقع افسردگی ۲- پویش های آگاهی بخشی در این خصوص که راه های درمان سریع در دسترس هستند. ۳- آموزش افراد کلیدی جامعه برای شناسایی افراد در معرض خطر و ارجاع برای درمان ۴- ارتقاء کیفیت خدمات درمانی، به خصوص تقویت خدمات بستری و سرپایی برای افراد اقدام کننده به خودکشی ۵- آموزش اصحاب رسانه برای مدیریت نحوه انعکاس اخبار خودکشی ۶- محدودیت دسترسی به روش های مهلك خودکشی (که بسیار مؤثر بوده و باید در همه برنامه های پیشگیری گنجانده شود). همچنین باید در نظر داشت که برای اتخاذ راهبردهای ملی برای پیشگیری از خودکشی و بررسی اثربخشی آنها، باید از اعتبار داده های به دست آمده اطمینان حاصل نمود، تا بتوان روند اقدامات را در پیش چشم سیاست گذاران نشان داد که بتوانند مداخلات به موقع انجام دهند (۱۲۹).

مطالعات نشان می دهند یک راهبرد ادغام یافته شامل آموزش تسهیلگران در سطح اجتماع، آموزش پزشکان و افزایش دسترسی به خدمات پایه و تخصصی سلامت روان هم افزایش خوبی در پیشگیری از خودکشی دارند. این مداخلات را می توان با روش های دیگری مانند مدیریت رسانه ها و محدودیت دسترسی به روش ها ترکیب نمود. مداخلاتی هم که مراقبت از بیماران افسرده را تقویت می کنند بسیار مؤثر بوده اند (۱۲۹).

در یک مطالعه مروری دیگر که توسط زالسمن و همکاران در سال ۲۰۱۶ انجام گرفته است، مروری ۱۰ ساله بر راهبردهای مختلف به کار گرفته شده در کشورهای مختلف برای پیشگیری از خودکشی انجام شده است. این مطالعه نشان می‌دهد که از زمان مطالعه مروری قبلی در سال ۲۰۰۵، پیشرفت‌های شگرفی در این زمینه رخ داده است. در حال حاضر شواهد قوی وجود دارد که محدودیت دسترسی به روش‌های مهلک خودکشی موجب کاهش مرگ به دنبال خودکشی می‌شود و جایگزینی با روش‌های دیگر بسیار محدود است. این راهبرد قطعاً یک راهبرد موثر برای گنجاندن شدن در برنامه‌های پیشگیری از خودکشی است. با توجه به افزایش خطر خودکشی در افرادی که افسردگی درمان نشده دارند، استفاده از تعدادی از داروهای ضد افسردگی در افراد در معرض خطر ثابت شده که موجب کاهش میزان خودکشی می‌شود. این داروها شامل فلوکستین و لیتیم و کلوزاپین هستند. مطالعات نشان دهنده اثربخشی روش الکتروشوک برای از بین بردن فوری افکار خودکشی است. توصیه می‌شود در درمان بیماران در مراحل زودتری از این روش استفاده شود تا اینکه به عنوان گزینه آخر نگه داشته شود. روش‌های درمانی همچون روان‌درمانی شناختی رفتاری و رفتار درمانی دیالکتیک در جهت کاهش افکار خودکشی موثر بوده‌اند. شواهد زیادی برای مفید بودن پیگیری افرادی که اقدام به خودکشی نموده‌اند وجود دارد و این مهم باید در هر برنامه خودکشی وجود داشته باشد. شواهد همچنین نشان می‌دهند دسترسی به خدمات سلامت روان نیز با کاهش خودکشی همبستگی داشته‌اند. مداخلات مبتنی بر جامعه و خانواده پذیرش بیماران را برای درمان بیشتر می‌کنند و میزان بستری و خودکشی را پایین می‌آورند. شواهدی برای اثربخشی غربالگری افسردگی در افراد سالمند به همراه پیگیری بعدی و کاهش خودکشی وجود دارد. برای نوجوانان دارای افکار خودکشی، مداخلات مبتنی بر خانواده خیلی می‌تواند موثر باشد. کارآزمایی‌های بالینی، کاهش اقدام به خودکشی در نوجوانان را به دنبال برنامه‌های ارتقاء سلامت روان در مدارس و برنامه‌های آگاهی بخشی در مورد خودکشی در مدارس نشان داده‌اند، چه با غربالگری، چه بدون غربالگری. مداخلاتی همچون بازآموزی پزشکان عمومی، موجب افزایش تجویز داروهای ضد افسردگی توسط آنان شده که باعث کاهش خودکشی می‌گردد. آموزش افراد کلیدی جامعه در مورد خودکشی به همراه سایر مداخلات می‌تواند موثر باشد. در این موارد، اگر آموزش افراد کلیدی موجب افزایش میزان ارجاع و افزایش ملاقات با روانپزشک گردد، می‌تواند در کاهش خودکشی موثر باشد (۱۲).

بخش دوم:

تحلیل ذینفعان در برنامه‌پیشگیری از خودکشی

مقدمه:

ذینفعان، سازمان‌ها یا نهادهایی هستند که دارای منافع مستقیم و یا غیر مستقیم در یک فعالیت خاص هستند. در حوزه سلامت به طور معمول یک گروه بسیار بزرگتر، علاوه بر مجریان مستقیم حوزه سلامت، نیز به عنوان ذینفعان محسوب می‌شوند. آنالیز ذینفعان در حقیقت تجزیه و تحلیل منافع و نفوذ نسبی ذینفعان مختلف و درگیر پروژه می‌باشد. این آنالیز موجب توسعه استراتژی‌های موثر در حمایت پروژه و در مسیر پیاده‌سازی و اجرای آن خواهد بود.

ذینفعان اولیه شامل گروه‌ها، سازمان‌ها و افرادی هستند که بیشتر از سایرین از اجرای برنامه تاثیر می‌گیرند (چه مثبت و چه منفی). در برنامه پیشگیری از خودکشی زیر مجموعه‌های وزارت بهداشت (از سطح ستاد تا صف) و افراد در معرض خطر، ذینفعان اصلی و اولیه هستند. ذینفعان اولیه این برنامه به نظر می‌رسد وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی (دفتر سلامت روانی، اجتماعی و اعتیاد و واحد اورژانس)، دانشگاه‌های علوم پزشکی کشور، شبکه‌های بهداشتی و درمانی، روانپزشکان و روانشناسان (بخش دولتی و خصوصی) و همچنین پزشکان عمومی در سطح مطب‌ها، درمانگاه‌ها و بیمارستان‌های دولتی و خصوصی می‌باشند. در دانشگاه‌های علوم پزشکی نیز در سطح ستادی، معاونت‌های بهداشت و درمان و در شهرستان‌ها شبکه‌های بهداشتی درمانی نیز از واحدهای تاثیرگذار در اجرای برنامه می‌باشند.

از نقش معاونت آموزشی وزارت بهداشت در این مسیر نیز نمی‌توان چشم‌پوشی کرد. این معاونت به عنوان نقش حمایتی در وارد کردن برنامه‌های آموزشی مداخله‌ای در مورد پیشگیری از خودکشی در کوریکولوم دوره‌های پزشکان عمومی، تکنسین‌های اورژانس و پرستاران نقش اجرایی و هدایت‌کننده دارد.

ذینفعان ثانویه گروه‌هایی را شامل می‌شود که نقش واسطه‌ای در تسهیل فرآیند دارند. در برنامه پیشگیری از خودکشی می‌توان از افراد کلیدی (key person) مانند روحانیون و سازمان‌هایی مثل سازمان صدا و سیما نام برد که می‌توانند در انتقال پیام‌های پیشگیری و از بین بردن استیگما موثر باشند. از دیگر سازمان‌های ذینفع ثانویه می‌توان به سازمان پزشکی قانونی اشاره کرد که در ثبت اطلاعات مربوط به خودکشی و انتقال آن به نظام سلامت نقش قابل توجهی دارد. وزارت جهاد کشاورزی که در توزیع سموم گیاهی می‌تواند دستورالعمل‌های خانگی را اجرا نماید، وزارت آموزش و پرورش که می‌تواند برای دانش‌آموزان و مربیان برنامه‌های آموزشی در راستای برنامه‌های پیشگیری اولیه از خودکشی پیاده نماید، سازمان آتش‌نشانی و نیروی انتظامی که در برخی از موارد خودکشی جزو اولین گروه‌های درگیر هستند نیز از ذینفعان ثانویه برنامه هستند. فرماندهی بهداشت و

درمان نیروهای مسلح نیز می توانند با توجه به موارد خودکشی در پادگان ها از ذینفعان این برنامه باشند. جدول شماره ۱، به طور خلاصه این ذینفعان را نشان می دهد (جدول شماره ۱).

جدول شماره ۱: عناوین و مسئولیت های ذینفعان در برنامه پیشگیری از خودکشی

ردیف	عنوان ذینفع	مسئولیت
۱	وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی	دستورالعمل های مختلف پیشگیری (اولیه، ثانویه و ثالثیه)، تدوین مراحل مختلف پیشگیری (اولیه، ثانویه و ثالثیه)، تدوین دستورالعمل های مناسب برای ارائه خدمات ارجاع و پیگیری و مراقبت، استقرار برنامه در نظام مراقبت های اولیه، طراحی و اجرای نظام ثبت خودکشی در کشور، تدوین دستورالعمل انعکاس خبر خودکشی از رسانه ها
		دفتر/گروه سلامت روانی، اجتماعی و اعتیاد
	وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی	مرکز/گروه گسترش شبکه
		دفتر/گروه نظارت و اعتبار بخشی
		اورژانس کشور
	شبکه های بهداشت و درمان در شهرستان ها	واحد های سلامت روانی، اجتماعی و اعتیاد
		واحد اورژانس
بیمارستان ها، درمانگاه ها و مطب ها		
مراکز خدمات جامع سلامت شهری و روستایی		
۲	وزارت کشور	حمایت از اجرای برنامه در کشور
		حمایت از اجرای برنامه، آموزش پرسنل برای مواجهه مناسب در صحنه خودکشی و برخورد مناسب با خانواده ها و اقدام کنندگان خودکشی در بیمارستانها، ثبت مناسب

ردیف	عنوان ذینفع	مسئولیت
	استانداری ها و فرمانداری ها	تشکیل کارگروه تخصصی برای جلب حمایت دینفعان برنامه در استان و شهرستان
۳	وزارت جهاد و کشاورزی (واحدهای ستادی و محیطی)	تدوین دستورالعمل های نحوه مناسب استفاده از سموم گیاهی، عدم در دسترس بودن آنها و کاهش میزان مسمومیت آن در هر واحد حجمی
۴	وزارت آموزش و پرورش (واحدهای ستادی و محیطی)	آموزش معلمان و دانش آموزان در راستای برنامه پیشگیری از خودکشی، کاهش انگ بیماری های روانی و همچنین شناسایی افراد در معرض خطر
۵	وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی (واحدهای ستادی)	تدوین مصوبه ای برای گزارش دهی مناسب موارد خودکشی در مطبوعات
۶	سازمان بهزیستی کشور (واحدهای ستادی و محیطی)	آموزش پرسنل، ارائه خدمات مناسب به افراد اقدام کننده به خودکشی، شناسایی افراد در معرض خطر
۷	سازمان صداوسیما (واحدهای ستادی و محیطی)	آموزش عموم در جهت کاهش انگ بیماری های روانی، ترغیب عموم جامعه برای دریافت خدمات رولنشناختی در موارد لزوم، آشنایی با فاکتورهای خطر اقدام به خودکشی، گزارش اخبار خودکشی منطبق با دستورالعمل وزارت بهداشت
۸	شهرداری ها (واحدهای ستادی و محیطی)	آموزش پرسنل و داوطلبین در هنگام مواجهه با افرادی که قصد خودکشی دارند، یا اقدام به خودکشی کرده اند، ثبت و گزارش دهی مناسب
		ایجاد بستر مناسب برای آموزش عموم
۹	سازمان پزشکی قانونی	ثبت دقیق و گزارش دهی موارد خودکشی
۱۰	سازمان های غیردولتی	انجمن روانپزشکان
		انجمن روانشناسان
		دیگر سازمان های غیردولتی به ویژه مرتبط با گروه های در معرض خطر
۱۱	وزارت علوم، تحقیقات و فن آوری	حمایت از اجرای برنامه، اجرای بازآموزی برای روانپزشکان و پزشکان عمومی، تدوین کوریکولوم آموزشی
۱۲	نیروهای مسلح	حمایت از اجرای برنامه، بازآموزی برای روانشناسان، تدوین کوریکولوم آموزشی روانشناسان
		بازبینی کوریکولوم آموزشی روانشناسان، اجرای برنامه های آموزشی برای دانشجویان در دانشگاه ها و خوابگاه های دانشجویی
	فرماندهی بهداشت و درمان	دستورالعمل اجرای برنامه های آموزشی، شناسایی افراد در معرض خطر

دسته بندی دیگری براساس مراحل استقرار و اجرای برنامه در جدول شماره ۲ آمده است که در آن، اهداف، استراتژی ها و دینفعان هر یک از این مراحل با نظر افراد صاحب نظر مشخص شده اند. این تحلیل نشان می دهد که در بعضی از استراتژی ها تعامل و تداخل عمل وجود دارد (جدول شماره ۲).

جدول شماره ۲: اهداف و استراتژی های هر یک از دینفعان در برنامه پیشگیری از خودکشی

اهداف	استراتژی ها	دینفعان
ادغام برنامه پیشگیری از خودکشی در نظام مراقبت های اولیه بهداشتی	سیاست گذاری	وزارت بهداشت (دفتر سلامت روانی، اجتماعی و اعتیاد معاونت بهداشت، مرکز گسترش شبکه معاونت بهداشت) - دانشگاه های علوم پزشکی
افزایش امکان اجرا و رفع موانع، افزایش پوشش و اثربخشی برنامه	جلب حمایت و هماهنگی بین بخشی	وزارت بهداشت (معاونین بهداشت و درمان)، روسای دانشگاه های علوم پزشکی، روسای شبکه های بهداشت و درمان، وزارت کشور (نیروی انتظامی، معاونت اجتماعی، استانداران، فرمانداران)، شهرداری ها (سازمان آتش نشانی، معاونت اجتماعی)، وزارت جهاد کشاورزی، سازمان صدا و سیما
ارتقاء سطح آگاهی کارکنان بهداشتی، پرسنل اورژانس و پرسنل سازمان آتش نشانی در مدیریت، مراقبت و پیگیری رفتارهای خودکشی	آموزش بهورزان، پزشکان، کارشناسان، کاردanan، رابطین بهداشتی، مدیران بهداشتی، پرسنل اورژانس و آتش نشانی	وزارت بهداشت شامل دفتر سلامت روانی، اجتماعی و اعتیاد معاونت بهداشت - مرکز گسترش شبکه معاونت بهداشت - مرکز مدیریت پیوند و درمان بیماری های معاونت درمان - مرکز اورژانس - دانشگاه های علوم پزشکی (گروه های سلامت روانی، اجتماعی و اعتیاد، معاونت درمان و مراکز اورژانس)، پرسنل سطوح مختلف ارائه خدمات در مراکز بهداشتی و درمانی شهری و روستایی، پزشکان، روانشناسان و روانپزشکان بخش خصوصی
ارتقاء سطح آگاهی جامعه و گروه های پرخطر	آموزش مردم و افراد پرخطر (سابقه اقدام به خودکشی، افسردگی)	وزارت بهداشت شامل دفتر سلامت روانی، اجتماعی و اعتیاد معاونت بهداشت - مرکز گسترش شبکه معاونت بهداشت - مرکز مدیریت پیوند و درمان بیماری های معاونت درمان - مرکز اورژانس - دانشگاه های علوم پزشکی (گروه های سلامت روانی، اجتماعی و اعتیاد، معاونت درمان و مراکز اورژانس، پرسنل سطوح مختلف ارائه خدمات در مراکز بهداشتی و درمانی شهری و روستایی، سازمان بهزیستی، بهداری نیروهای مسلح، شهرداری ها، سازمان آتش نشانی، رسانه ها، وزارت آموزش و پرورش
ارایه خدمات به اقدام کنندگان و گروه های پرخطر	توانمند سازی کارکنان سیستم بهداشتی در شناسایی، ارجاع،	وزارت بهداشت شامل دفتر سلامت روانی، اجتماعی و اعتیاد معاونت بهداشت - مرکز گسترش شبکه معاونت بهداشت - دانشگاه های علوم پزشکی - دانشگاه های علوم پزشکی (گروه های سلامت روانی، اجتماعی و اعتیاد، معاونت درمان

اهداف	استراتژی ها	دینفعان
	درمان، پیگیری و مراقبت بیماران	و مراکز اورژانس)، پرسنل سطوح مختلف ارائه خدمات در مراکز بهداشتی و درمانی شهری و روستایی، پزشکان، روانشناسان و روانپزشکان بخش خصوصی
انگ زدایی از اختلالات روانپزشکی	آموزش بهورزان، پزشکان، کارشناسان، کاردانا، رابطين بهداشتی، مدیران بهداشتی، پرسنل سازمان بهزیستی و سازمان های غیر دولتی، مردم و افراد پرخطر، بهبود گزارش دهی در رسانه ها	وزارت بهداشت شامل دفتر سلامت روانی، اجتماعی و اعتیاد معاونت بهداشت- مرکز گسترش شبکه معاونت بهداشت- مرکز مدیریت پیوند و درمان بیماری های معاونت درمان- مرکز اورژانس- دانشگاه های علوم پزشکی- دانشگاه های علوم پزشکی (گروه های سلامت روانی، اجتماعی و اعتیاد، معاونت درمان و مراکز اورژانس)، پرسنل سطوح مختلف ارائه خدمات در مراکز بهداشتی و درمانی شهری و روستایی، پزشکان، روانشناسان و روانپزشکان بخش خصوصی، سازمان بهزیستی، وزارت ورزش و جوانان، وزارت آموزش و پرورش، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، صدا و سیما
کاهش دسترسی به مواد مورد استفاده در خودکشی	هماهنگی بین بخشی	وزارت بهداشت (سازمان غذا و دارو)، وزارت جهاد و کشاورزی (واحد سموم و دفع آفات نباتی)
	پایش و نظارت برنامه	وزارت بهداشت شامل دفتر سلامت روانی، اجتماعی و اعتیاد معاونت بهداشت- مرکز گسترش شبکه معاونت بهداشت- مرکز مدیریت پیوند و درمان بیماری های معاونت درمان - مرکز اورژانس- دانشگاه های علوم پزشکی (گروه های سلامت روانی، اجتماعی و اعتیاد، معاونت درمان و مراکز اورژانس
ارتقا و توسعه برنامه	استقرار در کوریکولوم آموزشی دانشجویان (پزشکان عمومی، روانپزشکان و روانشناسان)	معاونت آموزشی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و وزارت علوم، تحقیقات و فن آوری
ارتقاء نظام ثبت داده های رفتارهای خودکشی	جلب حمایت و هماهنگی بین بخشی و ایجاد	وزارت بهداشت شامل دفتر سلامت روانی، اجتماعی و اعتیاد معاونت بهداشت- مرکز گسترش شبکه معاونت بهداشت- مرکز مدیریت پیوند و درمان بیماری های معاونت درمان -

اهداف	استراتژی ها	ذینفعان
	زیرساخت های نرم افزاری و سخت افزاری	مرکز اورژانس، دانشگاه های علوم پزشکی، شبکه های بهداشت و درمان، واحدهای سلامت روان، واحد اورژانس، بیمارستانهای دولتی و خصوصی، درمانگاهها و مطب ها)، نیروی انتظامی، سازمان آتش نشانی، پزشکی قانونی

با وجود تداخل عمل در برخی استراتژی ها و فعالیت ها، براساس درجه نفوذ و تاثیر ذینفعان و منافع، دسته بندی ذینفعان در قالب ماتریکس زیر انجام شد. گروه با قدرت بالا، و منافع زیاد کسانی هستند که باید به طور کامل درگیر شوند و بیشترین تلاش برای جلب رضایتشان انجام شود. در مورد گروه با قدرت بالا و منافع کم، باید به میزانی که در برنامه باقی بمانند رضایتشان را جلب کرد ولی نه آنقدر که پیام ها و درخواست های مداوم خسته شان کند. اقدامات در مواجهه با گروه با قدرت کم و منافع بالا نیز عبارت است از آگاه نگه داشتن این افراد به اندازه کافی و صحبت کردن به منظور اطمینان بخشیدن به آنها با تاکید بر اینکه ماندن در برنامه هیچ مشکلی برای آنها ایجاد نمی کند. ماندن آنها در پروژه می تواند مفید باشد. اقدامات در مواجهه با گروه با قدرت کم و منافع کم نیز عبارت است ارتباط با آنها در مواقع لزوم.

جدول شماره ۳: تحلیل ذینفعان در برنامه پیشگیری از خودکشی بر اساس نفوذ، قدرت و منافع

تأثیر	ذینفعان با نفوذ و قدرت بالا - منافع بالا	ذینفعان با نفوذ و قدرت بالا - منافع کم
	وزارت بهداشت (دفتر سلامت روانی، اجتماعی و اعتیاد و مرکز اورژانس)، شبکه های بهداشت روان (واحدهای بهداشت روان)، معاونت های بهداشت و درمان، بیمارستانها و مراکز درمانی خصوصی و دولتی، بهزیستی، آموزش و پرورش، وزارت علوم، تحقیقات و فن آوری	وزارت کشور (نیروی انتظامی)، صدا و سیما، سازمان آتش نشانی، شهرداری ها، استانداری ها، اداره نظارت و اعتبار بخشی درمان معاونت درمان، واحد گسترش شبکه، افراد کلیدی جامعه (روحانیون و...)، وزارت جهاد و کشاورزی و وزارت بهداشت (سازمان غذا و دارو)
منافع	ذینفعان با نفوذ و قدرت پایین - منافع بالا	ذینفعان با نفوذ و قدرت کم - منافع کم
	گروههای در معرض خطر، خانواده های این گروهها و آحاد جامعه، بهداری نیروهای مسلح	شهرداری (معاونت اجتماعی)، وزارت جهاد و کشاورزی (واحد دفع سموم نباتات) و وزارت بهداشت (سازمان غذا و دارو)

بخش سوم:
پیشینه اجرای برنامه پیشگیری از خوکشی
در جمهوری اسلامی ایران

طرح آزمایشی ادغام برنامه پیشگیری از خودکشی در نظام مراقبت‌های بهداشتی پیشگیری اولیه با تکیه بر تشخیص و درمان افسردگی (۱۳۰):

یکی از مهمترین مطالعات انجام گرفته در زمینه مداخله در خودکشی، مربوط به طرح آزمایشی ادغام پیشگیری از خودکشی در نظام مراقبت‌های بهداشتی اولیه با تکیه بر تشخیص و درمان افسردگی بوده است که از مهر ۱۳۷۹ در چهار دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی ایران، کاشان، ایلام و کرمانشاه به مورد اجرا در آمد.

نتایج حاصله از مداخله آموزشی و درمانی در کاهش بروز خودکشی در طول دو سال به شرح زیر بوده است:

- در کاشان موارد ثبت شده خودکشی و اقدام به آن به دنبال مداخلات اشاره شده کاهش چشمگیری داشت، به گونه‌ای که میزان خودکشی از ۶/۳ در صد هزار نفر در سال ۱۳۷۹ به ۲/۵ در سال ۱۳۸۱ رسیده بود.
- در ساوجبلاغ در سال ۱۳۸۰ افزایش موارد اقدام وجود داشته است، ولی تعداد موارد اقدام در پایان سال ۱۳۸۱ نسبت به سال ۱۳۸۰، کاهش داشته است. تعداد خودکشی از زمان شروع مداخلات از ۳/۵ به ۱/۵ در صد هزار نفر رسید.
- در ایلام، تعداد موارد ثبت در سال اجرا نسبت به سال ۱۳۷۸ افزایش داشته ولی این میزان در سال ۱۳۸۱ کاهش چشمگیری داشت. تعداد موارد خودکشی از ۱۰/۲ در صد هزار نفر در سال ۱۳۷۹، به ۱/۲ در سال ۱۳۸۱ رسید.
- در اسلام آباد، تعداد موارد خودکشی منجر به مرگ در طول دو سال اجرای برنامه ثابت ماند.

مطالعه مداخلاتی چند مکانی پیشگیری از خودکشی (۱۳۱) (SUPRE-MISS)

این پژوهش با هدف بررسی همه جانبه رفتار خودکشی و پیشگیری از آن و پیگیری اقدام‌کنندگان مطابق با طرح تحقیقاتی WHO در سال ۱۳۸۱ شروع شد. روش مطالعه در مرحله اول توصیفی مقطعی و در مرحله دوم کارآزمایی بالینی بود.

در اولین قسمت ۹۴۵ آزمودنی به مدت ۱۰ ماه از اورژانس مراکز درمانی شهری شهرستان کرج گردآوری شدند و در بخش دوم ۶۳۲ بیمار در دو گروه به طور تصادفی قرار گرفته و به مدت ۶ ماه پیگیری شدند. گروه آزمون

قبل از ترخیص تحت آموزش پیشگیری از خودکشی به مدت یک ساعت قرار گرفتند. گروه آزمون در ۱، ۲، ۴، ۷، ۱۱ هفته، ۴ ماه و ۶ ماه تحت پیگیری قرار گرفتند. گروه کنترل تنها یک بار ۶ ماه بعد از اقدام تحت پیگیری قرار گرفتند.

بخش سوم مطالعه بررسی جامعه برای فکر و اقدام به خودکشی بود که ۵۰۴ آزمودنی به طور تصادفی از روی فیش تلفن انتخاب و مورد بررسی قرار گرفتند. نتایج نشان داد که ۲ نفر (۰/۲٪) از کل اقدام‌کنندگان بر اثر خودکشی فوت نمودند. بیشتر اقدام‌کنندگان به خودکشی مجرد، دیپلمه، کارگرد ساده، و یا خانه‌دار بودند. نزدیک به یک سوم آنان سابقه اقدام به خودکشی داشتند و نیمی از آنان سابقه مشکلات روانپزشکی را ذکر نمودند. قریب به ۸۰٪ اقدام‌کنندگان دارای تشخیص روانپزشکی بوده و شایعترین اختلالات مشاهده شده، اختلالات خلقی بود. ۸/۵٪ آزمودنی‌ها در مدت ۶ ماه اقدام مجدد داشتند؛ ۷/۷٪ در گروه کنترل و ۹/۳٪ در گروه آزمایشی. در کل ۴ نفر از اقدام‌کنندگان (در هر گروه ۲ نفر) طی ۶ ماه پیگیری فوت نمودند. در مطالعه بخش جامعه، ۱۴٪ در طول عمر دارای افکار خودکشی بودند و نیمی از آنان برای خودکشی نقشه هم داشتند. نیمی از افراد گروه اخیر سابقه اقدام به خودکشی هم داشتند.

مطالعه پیشگیری از خودسوزی با مداخله مبتنی بر جامعه (۱۳۲)

هدف از این مطالعه بررسی اثربخشی یک برنامه مبتنی بر جامعه با هدف پیشگیری از خودسوزی بوده است. این مطالعه در منطقه گیلانغرب به عنوان منطقه مداخله و سرپل ذهاب به عنوان منطقه کنترل انجام گرفت. جمع آوری نمونه از موارد خودسوزی از سال ۱۳۷۸ تا سال ۱۳۸۲ انجام شد. در ۱۲ ماه اول اطلاعات پایه به دست آمد و در ۳ سال بعد مداخله انجام گرفت.

در این مطالعه، مداخله مورد نظر نمایش فیلمی از سرنوشت قربانیان خودسوزی تهیه شده در مرکز سوختگی کرمانشاه (بیمارستان امام خمینی) بعد از اخذ رضایت نامه از بیماران بود. این فیلم دو پیام را در بر داشت: (۱) آگاهی رسانی راجع به عوارض و عواقب خودسوزی (۲) توصیه برای روش‌های دیگر حل مسئله. در این فیلم قربانیان خودسوزی با سوالات هدفمندی مورد مصاحبه قرار گرفتند. گروه هدف در این مداخله با توجه به مطالعات قبلی در ایران (۷۰٪ از موارد خودسوزی زنان، ۷۲٪ در سن ۱۱ تا ۳۰ سال، ۴۵٪ ازدواج کرده، ۶۰٪ بی سواد، و ۹۰٪ خانه‌دار یا بیکار) زنان جوان و گروه‌های با سطح اجتماعی و اقتصادی پایین انتخاب شدند. نمایش فیلم سالی یک بار به مدت ۳ سال انجام شد. نتایج مطالعه نشان داد که در مقایسه با سطح پایه اقدام به خودسوزی ۵۷٪ در منطقه مداخله و ۲۷٪ در منطقه بدون مداخله کاهش نشان داد.

بررسی تاثیر ارتقاء توان شبکه بهداشتی در شناسایی و درمان اختلال افسردگی در پیشگیری از اقدام به خودکشی در شهرستان خرم آباد لرستان (۱۳۳)

اداره سلامت روان وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی در سال ۱۳۷۸ در راستای انجام وظایف محوله تلاش کرد که با تاکید بر درمان افسردگی میزان خودکشی را کاهش دهد. این مداخله با استراتژی های تشخیص و درمان زودرس افسردگی اجراء شد. این برنامه از سال ۱۳۸۰ در چهار دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی ایران، کاشان، ایلام و کرمانشاه به مرحله اجرا در آمده بود ولی نتایج آنها به دلایلی که قبلا به آنها اشاره گردید همگن نبود و قابلیت استناد به آنها کم بود. از این رو نیاز به بازبینی و اصلاح متدولوژی آن احساس گردید تا پس از ارائه نتایج اجرای طرح در شهرستان خرم آباد، در خصوص گسترش آن تصمیم گیری مجدد به عمل آید. از این رو همان طرح با مشخصات زیر مجددا بازنگری و تدوین شد و در شهرستان خرم آباد با در نظر داشتن شهرستان کوهدشت به عنوان گروه کنترل به اجرا گذاشته شد.

یافته ها نشان داد که میزان خودکشی پس از یک سال مداخله (۱۳۸۶ نسبت به ۱۳۸۵) کاهش یافت. بنا به گزارش دفتر طرح و گسترش برنامه (از ۱۶ به ۱۲/۵ در صد هزار نفر) و به تعبیر یافته های این طرح از ۱۲/۵ به ۶ در صد هزار نفر کاهش نشان داد. این نتیجه حاکی از موفقیت برنامه یعنی "کاهش نرخ خودکشی بر پایه درمان افسردگی توسط پزشکان عمومی" است. مقایسه نرخ خودکشی با شهرستان کوهدشت به عنوان شهرستان کنترل (۱۹ در صد هزار نفر) نیز این نتیجه را تایید می نماید.

بررسی اثربخشی ارتقاء کیفیت شبکه بهداشتی در شناسایی و درمان اختلال افسردگی توسط پزشکان عمومی در پیشگیری از اقدام به خودکشی در شهرستانهای نهاوند و ساوجبلاغ (۱۳۴)

این طرح که در طی سال های ۱۳۸۹ الی ۱۳۹۰ اجرا گردید، با تاکید بر شناسایی زودرس و درمان بیماران افسرده و بیمارانی که افکار خودکشی دارند (به ویژه در گروه های در معرض خطر) و همچنین پیگیری افرادی که بعد از خودکشی زنده مانده اند، انجام شد. در واقع هدف طرح این بود که مشخص نماید آیا فراهم نمودن خدمات بهداشت روان و دستیابی به این خدمات می تواند باعث کاهش میزان اقدام به خودکشی و مرگ ناشی از آن گردد یا خیر. این برنامه در راستای اجرای برنامه پیشگیری از خودکشی با تاکید بر شناسایی افراد مبتلا به افسردگی و درمان آنها که در شهرستان خرم آباد در سال ۱۳۸۷ به اجراء در آمد، می باشد.

نتایج این مطالعه نشان داد که پس از یک سال مداخله به صورت غربالگری و کشف بیماران مبتلا به افسردگی و سایر افراد در معرض خطر خودکشی و درمان دارویی آنها و ارائه مشاوره های لازم، در شهرستان نهاوند ۱/۴٪ و

در شهرستان ساوجبلاغ ۲/۱٪ از اقدام کنندگان منجر به فوت شدند. در سال ۱۳۸۹ (سال اجرای طرح) نرخ فوت ناشی از خودکشی در نهاوند ۵ و در ساوجبلاغ ۴/۳ در صدهزار نفر جمعیت بود. نرخ فوت ناشی از خودکشی در یک سال قبل از مطالعه (۱۳۸۸) در شهرستان نهاوند ۱۶ و در ساوجبلاغ ۱/۶ فوت به ازای هر صد هزار نفر ثبت شد. همچنین نتایج مطالعه نشان می دهد که موارد اقدام به خودکشی در سال ۱۳۸۹ در شهرستان نهاوند ۶۴۶ مورد (در مقایسه با ۵۴۹ مورد در سال ۱۳۸۸) و در سال ۱۳۸۹ در شهرستان ساوجبلاغ ۳۸۱ مورد (در مقایسه با ۳۱۰ مورد در سال ۱۳۸۸) بوده است.

نتایج این پژوهش بین دو شهر نهاوند و ساوجبلاغ متفاوت بود به طوری که میزان خودکشی در ساوجبلاغ افزایش و در نهاوند کاهش یافت. مجریان پروژه علل زیر را مطرح نموده اند:

- شهرستان نهاوند در غربالگری جمعیت تحت پوشش بهتر عمل نموده است، بطوریکه در شهرستان نهاوند ۵۲٪ جمعیت تحت پوشش مناطق روستایی برای کشف بیماران در معرض خودکشی و افسردگی غربال شدند در حالیکه این رقم برای شهرستان ساوجبلاغ ۲۱٪ بوده است.

- از ابتدای طرح تلاش بر این بود که بتوان برای بیماران کشف شده خدمات بستری و الکتروشوک سرپایی راه اندازی کرد که متأسفانه تا پایان طرح این موضوع در شهرستان ساوجبلاغ مکان پذیر نشد.

نکته ای که در نتایج هر دو شهرستان به چشم می خورد افزایش نرخ موارد اقدام به خودکشی است. توجه احتمالی که برای این افزایش ذکر می شود ارتقاء کیفیت فرآیند ثبت رفتارهای خودکشی است که از افزایش توجه و حساس سازی سیستم بهداشتی نسبت به پدیده خودکشی ناشی می گردد.

بخش چهارم:
اهداف و استراتژی های
ویرایش دوم برنامه پیشگیری از خودکشی

چشم انداز برنامه

جامعه ایرانی اسلامی به دور از مرگ و میر و آسیب به دنبال خودکشی

ماموریت اصلی وزارت بهداشت در برنامه کشوری پیشگیری از خودکشی

این برنامه فعالیت های پیشگیری از خودکشی را توسعه، و ترویج می دهد، آگاهی جامعه و ظرفیت پاسخگویی به خودکشی و سایر موضوعات مرتبط را ارتقاء می دهد، و به تمامی افراد در معرض خطر یا اقدام کننده به خودکشی خدمات ارائه می کند.

بازه زمانی اجرای برنامه

بازه پنج ساله از ابتدای سال ۱۴۰۱ تا پایان ۱۴۰۵

هدف کلان برنامه

کاهش ۱۰٪ میزان اقدام و فوت ناشی از خودکشی در جمعیت ایران نسبت به سال پایه (۱۴۰۰)

اهداف استراتژیک برنامه

۱. افزایش روایی داده های مربوط به رفتارهای خودکشی
۲. توانمندسازی جمعیت عمومی و افزایش آگاهی پیرامون خودکشی
۳. ارتقاء کمی و کیفی مداخلات و خدمات ارائه شده به افراد در معرض خطر و اقدام کننده به خودکشی
۴. ساماندهی انتشار اخبار و سایر محتوای انتشار یافته مرتبط با خودکشی در رسانه ها و محصولات فرهنگی
۵. کاهش دسترسی به روش های شایع و مهلک خودکشی
۶. افزایش پژوهش های کاربردی در زمینه خودکشی

بخش پنجم: برنامه عملیاتی

هدف استراتژیک ۱: افزایش روایی داده های مربوط به رفتارهای خودکشی

هدف اختصاصی ۱: افزایش دقت و صحت ثبت داده های مربوط به خودکشی در سامانه معاونت بهداشت

استراتژی ۱: توانمندسازی کارشناسان مسئول ثبت داده های خودکشی در سامانه معاونت بهداشت

هدف کمی ۱: آموزش ۱۰۰٪ کارشناسان مسئول سلامت روان مراکز بهداشت شهرستان ها در خصوص دستورالعمل ثبت داده های خودکشی در سامانه معاونت بهداشت شاخص: درصد کارشناسان مسئول سلامت روان مرکز بهداشت شهرستان ها که آموزش در خصوص ثبت داده های خودکشی در سامانه معاونت بهداشت را دریافت کرده اند

استراتژی ۲: استانداردسازی ثبت داده های خودکشی در سامانه معاونت بهداشت

هدف کمی ۲: تمامی دانشگاه ها/دانشکده ها، ۱۰۰٪ موارد اقدام به خودکشی برآورد شده (حداقل ۲۰ برابر میزان فوت بر اساس اعلام پزشکی قانونی) در منطقه تحت پوشش را در سامانه معاونت بهداشت ثبت کرده باشند شاخص: درصد موارد اقدام به خودکشی برآورد شده (حداقل ۲۰ برابر میزان فوت بر اساس اعلام پزشکی قانونی) که در سامانه ثبت شده اند

برونداد	مجری	هدف استراتژیک ۱ / هدف اختصاصی ۱															
		فعالیت															
دستورالعمل	دفتر سلامت روانی، اجتماعی و اعتیاد وزارت بهداشت	۱۲	۱۱	۱۰	۹	۸	۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱	۱۲	۱۱	۱۰	تدوین، ابلاغ و آموزش دستورالعمل جدید ثبت داده های خودکشی در سامانه معاونت بهداشت و بازبینی فهرست نام های کاربری و گذرواژه ها
یک گزارش	معاونت بهداشت دانشگاه علوم پزشکی																آموزش کارشناسان مسئول سلامت روان مراکز بهداشت شهرستان ها در خصوص ثبت داده های خودکشی در سامانه معاونت بهداشت
مستندات ثبت	مراکز بهداشت شهرستان ها																ثبت آمار خودکشی دریافت شده در مرکز بهداشت شهرستان ها در سامانه معاونت بهداشت به صورت هفتگی
گزارشات	معاونت بهداشت دانشگاه علوم پزشکی																پایش عملکرد مراکز بهداشت شهرستان ها توسط معاونت بهداشت دانشگاه
مکاتبات	دفتر سلامت روانی، اجتماعی و اعتیاد وزارت بهداشت																پایش عملکرد دانشگاه توسط دفتر سلامت روانی، اجتماعی و اعتیاد

هدف اختصاصی ۲: ثبت کامل و مبتنی بر استاندارد داده های خودکشی مربوط به خدمت گیرندگان اورژانس و مراجعه کنندگان به بیمارستان ها

استراتژی ۱: هماهنگی بین معاونت بهداشت و درمان جهت ثبت داده های اقدام به خودکشی در مراجعه کنندگان به بیمارستان ها

هدف کمی ۱: دریافت ۱۰۰٪ اطلاعات مربوط به اقدام به خودکشی مراجعه کننده به بیمارستان ها توسط مراکز بهداشت شهرستان ها

شاخص: درصد اطلاعات مربوط به اقدام به خودکشی مراجعه کننده به بیمارستان ها که در سامانه معاونت بهداشت ثبت شده است

استراتژی ۲: توانمندسازی کارکنان بیمارستانی مرتبط با ثبت موارد خودکشی در بیمارستان ها

هدف کمی ۲: آموزش ۱۰۰٪ کارکنان بیمارستانی مرتبط با ثبت موارد خودکشی در بیمارستان ها

شاخص: درصد کارکنان بیمارستانی مرتبط با ثبت موارد خودکشی در بیمارستان ها که آموزش در خصوص ثبت را دریافت کرده اند

برونداد	مجری	۱۴۰۰												۱۳۹۹			هدف استراتژیک ۱/ هدف اختصاصی ۲		
		۱۲	۱۱	۱۰	۹	۸	۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱	۱۲	۱۱	۱۰	فعالیت		
صورت جلسه	دفتر سلامت روانی، اجتماعی و اعتیاد و مرکز مدیریت پیوند و درمان بیماری ها وزارت بهداشت																	هماهنگی در سطح وزارت بهداشت	
دستورالعمل/فرم	دفتر سلامت روانی، اجتماعی و اعتیاد و مرکز مدیریت پیوند و درمان بیماری ها وزارت بهداشت																	تدوین و ابلاغ دستورالعمل و فرم ارسال آمار اقدام به خودکشی در افراد مراجعه کننده به بیمارستان های دولتی و خصوصی	
مکاتبات	ریاست دانشگاه علوم پزشکی																	ابلاغ دستورالعمل و فرم ارسال آمار اقدام به خودکشی به شبکه های بهداشت و درمان شهرستان ها	
صورت جلسات	رؤسای شبکه های بهداشت و درمان شهرستان ها																	برگزاری جلسه توجیهی با رؤسای بیمارستان های تحت پوشش شبکه بهداشت و درمان شهرستان ها	
گزارش	معاونت درمان دانشگاه علوم پزشکی																	آموزش کارکنان بیمارستانی مرتبط با ثبت موارد خودکشی در بیمارستان ها (پرستار/منشی/مسئول بایگانی)	
مستندات ارسال	بیمارستان های منطقه تحت پوشش دانشگاه علوم پزشکی																	ارسال آمار اقدام به خودکشی مراجعه کننده به اورژانس بیمارستان ها به مراکز بهداشت شهرستان ها به صورت هفتگی	
مستندات ثبت	مراکز بهداشت شهرستان ها																	ثبت آمار اقدام به خودکشی مراجعه کننده به اورژانس بیمارستان ها در سامانه معاونت بهداشت به صورت هفتگی	
گزارشات	معاونت بهداشت دانشگاه علوم پزشکی																	پایش عملکرد مراکز بهداشت شهرستان ها توسط معاونت بهداشت دانشگاه	
مکاتبات	دفتر سلامت روانی، اجتماعی و اعتیاد وزارت بهداشت																	پایش عملکرد دانشگاه توسط دفتر سلامت روانی، اجتماعی و اعتیاد	

هدف اختصاصی ۳: ثبت کامل و مبتنی بر استاندارد داده های مربوط به فوت ناشی از خودکشی ادارات کل پزشکی قانونی استان ها

استراتژی ۱: تعامل و همکاری با سازمان پزشکی قانونی جهت دریافت داده های استاندارد فوت ناشی از خودکشی

هدف کمی ۱: دریافت ۱۰۰٪ اطلاعات فوت ناشی از خودکشی تمامی شهرستان ها از اداره کل پزشکی قانونی استان ها

شاخص: تعداد شهرستان هایی که اطلاعات مربوط به فوت ناشی از خودکشی شهرستان خود را از اداره کل پزشکی قانونی استان به طور کامل دریافت نموده اند

		۱۴۰۰										۱۳۹۹			هدف استراتژیک ۱ / هدف اختصاصی ۳		
برونداد	مجری	۱۲	۱۱	۱۰	۹	۸	۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱	۱۲	۱۱	۱۰	فعالیت
صورت جلسه	سازمان امور اجتماعی وزارت کشور																هماهنگی در سطح دستگاه ها
صورت جلسه	ریاست دانشگاه علوم پزشکی و اداره کل پزشکی قانونی استان																برگزاری جلسه مشترک بین رئیس دانشگاه و مدیر کل پزشکی قانونی استان
مکاتبات	ریاست دانشگاه علوم پزشکی و اداره کل پزشکی قانونی استان																امضای تفاهم نامه مشترک بین دانشگاه و پزشکی قانونی و ابلاغ به شهرستان ها
مستندات ارسال	اداره کل پزشکی قانونی استان																ارسال آمار فوت ناشی از خودکشی پزشکی قانونی به تفکیک شهرستان ها به معاونت بهداشت دانشگاه مربوطه به صورت فصلی
مستندات تطبیق	مراکز بهداشت شهرستان ها																بررسی کارشناسی آمار فوت پزشکی قانونی و مقایسه تطبیقی با آمار مرکز بهداشت شهرستان به منظور حذف موارد تکرار و خطا
مستندات ثبت	مراکز بهداشت شهرستان ها																ثبت آمار فوت ناشی از خودکشی شهرستان ها در سامانه معاونت بهداشت توسط مرکز بهداشت شهرستان به صورت فصلی
گزارشات	معاونت بهداشت دانشگاه علوم پزشکی																پایش عملکرد مراکز بهداشت شهرستان ها توسط معاونت بهداشت دانشگاه
مکاتبات	دفتر سلامت روانی، اجتماعی و اعتیاد وزارت بهداشت																پایش عملکرد دانشگاه توسط دفتر سلامت روانی، اجتماعی و اعتیاد

هدف اختصاصی ۴: ثبت کامل و مبتنی بر استاندارد داده های مربوط به خودکشی سایر دستگاه های پوشش دهنده گروه های هدف در معرض خطر خودکشی

استراتژی ۱: تعامل و همکاری با آموزش و پرورش، وزارت علوم، بهزیستی و نیروهای نظامی و انتظامی جهت دریافت داده های خودکشی در گروه های هدف تحت پوشش

هدف کمی ۱: دریافت اطلاعات مربوط به خودکشی در میان دانش آموزان ۱۰۰٪ مدارس تمامی شهرستان ها

شاخص: درصد مدارس هر شهرستان که اطلاعات مربوط به خودکشی در میان دانش آموزان خود را در اختیار مرکز بهداشت قرار داده اند

هدف کمی ۲: دریافت اطلاعات مربوط به خودکشی در میان دانشجویان ۱۰۰٪ دانشگاه ها/مراکز آموزش عالی تحت پوشش وزارت علوم/دانشگاه آزاد اسلامی تمامی شهرستان ها

شاخص: درصد دانشگاه ها/مراکز آموزش عالی هر شهرستان که اطلاعات مربوط به خودکشی در میان دانشجویان را در اختیار مرکز بهداشت قرار داده اند

هدف کمی ۳: دریافت اطلاعات مربوط به خودکشی در گروه های هدف تحت پوشش ۱۰۰٪ مراکز نظامی و انتظامی تمامی شهرستان ها

شاخص: درصد مراکز نظامی و انتظامی هر شهرستان که اطلاعات مربوط به خودکشی در گروه های هدف تحت پوشش خود را در اختیار مرکز بهداشت قرار داده اند

هدف کمی ۴: دریافت اطلاعات مربوط به خودکشی در میان مددجویان ۱۰۰٪ مراکز تحت پوشش بهزیستی تمامی شهرستان ها

شاخص: درصد مراکز تحت پوشش بهزیستی هر شهرستان که اطلاعات مربوط به خودکشی در میان مددجویان خود را در اختیار مرکز بهداشت قرار داده اند

هدف کمی ۵: دریافت اطلاعات مربوط به وضعیت اجتماعی و معیشتی ۵۰٪ افراد اقدام کننده به خودکشی و ۵۰٪ بازماندگان قربانیان خودکشی از معاونت رفاه وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی (اطلس)

شاخص: درصد افرادی که اطلاعات مربوط به وضعیت اجتماعی و معیشتی آنها از وزارت رفاه دریافت شده است

برونداد	مجرى	۱۴۰۰										۱۳۹۹			هدف استراتژیک ۱ / هدف اختصاصی ۴			
		۱۲	۱۱	۱۰	۹	۸	۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱	۱۲	۱۱	۱۰	فعالیت	
صورت جلسه	سازمان امور اجتماعی وزارت کشور																	هماهنگی در سطح دستگاه ها
صورت جلسه	ریاست دانشگاه علوم پزشکی، آموزش و پرورش، بهزیستی، فرماندهی نیروهای مسلح، وزارت علوم/دانشگاه آزاد اسلامی																	برگزاری جلسه مشترک بین رئیس دانشگاه علوم پزشکی، رؤسای سایر دانشگاه ها و مراکز آموزش عالی استان، مدیر کل آموزش و پرورش استان، مدیر کل سازمان بهزیستی استان، و فرماندهی نیروهای نظامی و انتظامی استان
تفاهم نامه	ریاست دانشگاه علوم پزشکی، آموزش و پرورش، بهزیستی، فرماندهی نیروهای نظامی و انتظامی، سازمان دانشجویان وزارت علوم/دانشگاه آزاد اسلامی																	امضای تفاهم نامه مشترک بین دانشگاه و وزارت علوم/دانشگاه آزاد اسلامی استان، مدیر کل آموزش و پرورش استان، مدیر کل سازمان بهزیستی استان، و فرماندهی نیروهای نظامی و انتظامی استان و ابلاغ به شهرستان ها
مکاتبات	آموزش و پرورش، بهزیستی، فرماندهی نیروهای مسلح، سازمان دانشجویان وزارت علوم/دانشگاه آزاد اسلامی																	ارسال آمار خودکشی از سوی سایر دستگاه ها به معاونت بهداشت دانشگاه مربوطه به صورت فصلی
مکاتبات	معاونت رفاه وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی																	دریافت داده های مربوط به وضعیت اجتماعی و معیشتی اقدام کنندگان به خودکشی و بازماندگان قربانیان خودکشی
مستندات ثبت	مراکز بهداشت شهرستان ها																	ثبت آمار خودکشی ارسالی از سایر دستگاه ها در سامانه معاونت بهداشت توسط مرکز بهداشت شهرستان به صورت فصلی
گزارشات	معاونت بهداشت دانشگاه علوم پزشکی																	پایش عملکرد مراکز بهداشت شهرستان ها توسط معاونت بهداشت دانشگاه
مکاتبات	دفتر سلامت روانی، اجتماعی و اعتیاد وزارت بهداشت																	پایش عملکرد دانشگاه توسط دفتر سلامت روانی، اجتماعی و اعتیاد

هدف استراتژیک ۲: توانمندسازی جمعیت عمومی و افزایش آگاهی پیرامون خودکشی

هدف اختصاصی ۱: افزایش آگاهی و کاهش انگ پیرامون خودکشی در میان سیاست گذاران و مسئولین اجرایی

استراتژی ۱: استفاده از ظرفیت تولی گری نظام سلامت در جهت زدایی از مشکلات و اختلالات سلامت روان در میان سیاست گذاران و مسئولین اجرایی

هدف کمی ۱: افزایش برگزاری جلسات کارگروه سلامت و امنیت غذایی استان با موضوع پیشگیری از خودکشی میزان حداقل ۴ جلسه در سال

شاخص: تعداد جلسات کارگروه سلامت و امنیت غذایی استان با موضوع پیشگیری از خودکشی در سال

هدف کمی ۲: افزایش برگزاری جلسات درون بخشی سایر دستگاه های مرتبط با موضوع پیشگیری از خودکشی به میزان حداقل ۴ جلسه در سال

شاخص: تعداد جلسات درون بخشی سایر دستگاه های مرتبط اختصاص یافته به موضوع پیشگیری از خودکشی

برونداد	مجری	۱۴۰۰												۱۳۹۹			هدف استراتژیک ۲ / هدف اختصاصی ۱	
		۱۲	۱۱	۱۰	۹	۸	۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱	۱۲	۱۱	۱۰	فعالیت	
صورت جلسه	سازمان امور اجتماعی وزارت کشور																	هماهنگی در سطح دستگاه ها
صورت جلسات	ریاست دانشگاه علوم پزشکی																	برگزاری جلسه هر فصل یک بار هیئت رئیسه دانشگاه با موضوع پیشگیری از خودکشی
صورت جلسات	استانداری، دانشگاه علوم پزشکی، مدیریت و برنامه ریزی، صدا و سیما، آموزش و پرورش، جهاد کشاورزی، نظام پزشکی، خدمات درمانی نیروهای مسلح، بازرگانی، اقتصاد و دارایی، نماینده تعاون و کار و رفاه اجتماعی، فرمانده ناحیه انتظامی																	برگزاری جلسه هر فصل یک بار کارگروه سلامت و امنیت غذایی استان با موضوع پیشگیری از خودکشی
صورت جلسات	آموزش و پرورش استان																	برگزاری جلسه هر فصل یک بار در آموزش و پرورش استان با موضوع پیشگیری از خودکشی
صورت جلسات	بهبودی استان																	برگزاری جلسه هر فصل یک بار در سازمان بهزیستی استان با موضوع پیشگیری از خودکشی
مکاتبات	دفتر سلامت روانی، اجتماعی و اعتیاد وزارت بهداشت																	پایش عملکرد دانشگاه توسط دفتر سلامت روانی، اجتماعی و اعتیاد

هدف اختصاصی ۲: توانمندسازی جمعیت عمومی در حوزه خودمراقبتی در سلامت روان و پیشگیری از خودکشی

استراتژی ۱: تعامل و همکاری با دفتر آموزش و ارتقاء سلامت در راستای آموزش های همگانی مؤثر در پیشگیری از خودکشی

هدف کمی ۱: افزایش جلسات همکاری با دفتر آموزش و ارتقاء سلامت دانشگاه در ارتباط با افزایش آگاهی و کاهش انگ پیرامون خودکشی در جمعیت عمومی به میزان حداقل ۴ جلسه در سال
شاخص: تعداد جلسات برگزار شده با دفتر آموزش و ارتقاء سلامت دانشگاه در ارتباط با افزایش سطح سواد سلامت روان و پیشگیری از خودکشی

استراتژی ۲: توانمندسازی جمعیت عمومی پیرامون خودمراقبتی در حوزه سلامت روان و پیشگیری از خودکشی

هدف کمی ۲: آموزش ۴۰٪ جمعیت عمومی تحت پوشش پیرامون پیشگیری از خودکشی

شاخص: درصد جمعیت عمومی که آموزش های پیشگیری از خودکشی را دریافت کرده اند

استراتژی ۳: توانمندسازی افراد تحت پوشش مدارس (دانش آموزان و والدین)، دانشگاه ها، محیط های کاری، محیط های نظامی، و زنان خانه دار پیرامون خودمراقبتی در حوزه سلامت روان و پیشگیری از خودکشی

هدف کمی ۳: آموزش خودمراقبتی در حوزه سلامت روان و پیشگیری از خودکشی به ۳۰٪ افراد تحت پوشش مراکز خدمات جامع سلامت

شاخص: درصد افراد تحت پوشش مراکز خدمات جامع سلامت که آموزش خودمراقبتی در حوزه سلامت روان و پیشگیری از خودکشی را دریافت کرده اند

هدف کمی ۲: آموزش خودمراقبتی در حوزه سلامت روان و پیشگیری از خودکشی به ۳۰٪ کارکنان و افراد تحت پوشش سایر دستگاه ها

شاخص: درصد کارکنان و افراد تحت پوشش هر دستگاه که آموزش خودمراقبتی در حوزه سلامت روان و پیشگیری از خودکشی را دریافت کرده اند

		۱۴۰۰										۱۳۹۹			هدف استراتژیک ۲ / هدف اختصاصی ۲		
برونداد	مجری	۱۲	۱۱	۱۰	۹	۸	۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱	۱۲	۱۱	۱۰	فعالیت
صورت جلسه	دفتر سلامت روانی، اجتماعی و اعتیاد وزارت بهداشت																هماهنگی در سطح وزارت بهداشت با دفتر آموزش و ارتقاء سلامت
صورت جلسات	معاونت بهداشت دانشگاه علوم پزشکی																برگزاری جلسات فصلی با دفتر آموزش و ارتقاء سلامت
گزارش	معاونت بهداشت دانشگاه علوم پزشکی																حمایت فنی دستگاه های متقاضی در زمینه آموزش جمعیت عمومی
محصولات آموزشی	معاونت بهداشت دانشگاه علوم پزشکی																تهیه پمفلت و پوستر و بنر و تابلوهای آموزش برای جمعیت عمومی
گزارش	معاونت بهداشت دانشگاه علوم پزشکی																ارائه پمفلت و نصب پوستر و بنر/تابلوهای آموزش با هدف جمعیت عمومی در سطح مراکز بهداشتی شهری و روستایی
گزارش	معاونت درمان دانشگاه علوم پزشکی																ارائه پمفلت و نصب پوستر و بنر/تابلوهای آموزش با هدف جمعیت عمومی در سطح مراکز درمانی دولتی و خصوصی (اعم از کلینیک و بیمارستان)
گزارش	استانداری، فرمانداری ها، شوراهای شهر و روستا، شهرداری ها، آموزش و پرورش، بهبودیه، ورزش و جوانان، مراکز آموزش نظام وظیفه، شورای مساجد، ستاد اقدامه نماز، دانشگاه علوم پزشکی و سازمان دانشجویان وزارت علوم/دانشگاه آزاد اسلامی																هماهنگی اجرایی لازم جهت ارائه پمفلت و نصب پوستر و بنر/تابلوهای آموزشی با هدف جمعیت عمومی در سطح مراکز مرتبط با سایر دستگاه ها
گزارشات	مرکز فناوری های دیجیتال وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی																تولید محتوای سمعی بصری مرتبط با سلامت روان و پیشگیری از خودکشی
گزارشات	سازمان بهزیستی کشور																آموزش و توانمندسازی گروه های جمعیتی تحت پوشش
گزارشات	معاونت رفاه وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی																آموزش و توانمندسازی گروه های جمعیتی تحت پوشش
گزارشات	معاونت جوانان وزارت ورزش و جوانان																آموزش و توانمندسازی گروه های جمعیتی تحت پوشش
گزارشات	سازمان دانشجویان وزارت علوم، تحقیقات و فناوری																آموزش و توانمندسازی دانشجویان، کارکنان و اعضای هیات علمی دانشگاه ها و موسسات آموزش عالی در حوزه خودمراقبتی در سلامت روان و پیشگیری از خودکشی
گزارشات	وزارت آموزش و پرورش																آموزش و توانمندسازی دانش آموزان، والدین و معلمان مدارس در حوزه خودمراقبتی در سلامت روان و پیشگیری از خودکشی
گزارشات	معاونت بهداشت دانشگاه علوم پزشکی																پایش عملکرد مراکز بهداشت شهرستان ها توسط معاونت بهداشت دانشگاه
مکاتبات	دفتر سلامت روانی، اجتماعی و اعتیاد وزارت بهداشت																پایش عملکرد دانشگاه توسط دفتر سلامت روانی، اجتماعی و اعتیاد

هدف اختصاصی ۳: افزایش تاب آوری در گروه های در معرض خطر خودکشی (نوجوانان، جوانان، زنان، مبتلایان به اختلالات روانپزشکی)

استراتژی ۱: آموزش مهارت های زندگی و تاب آوری به افراد تحت پوشش مدارس (دانش آموزان و والدین)، دانشگاه ها، محیط های کاری، محیط های نظامی، و زنان خانه دار

هدف کمی ۱: آموزش مهارت های زندگی و تاب آوری به ۳۰٪ افراد تحت پوشش مراکز خدمات جامع سلامت

شاخص: درصد افراد تحت پوشش مراکز خدمات جامع سلامت که آموزش مهارت های زندگی و تاب آوری را دریافت کرده اند

هدف کمی ۲: آموزش مهارت های زندگی و تاب آوری به ۳۰٪ کارکنان و افراد تحت پوشش سایر دستگاه ها

شاخص: درصد کارکنان و افراد تحت پوشش هر دستگاه که آموزش مهارت های زندگی و تاب آوری را دریافت کرده اند

استراتژی ۲: افزایش تاب آوری از طریق ترویج باورهای صحیح دینی و فرهنگی با محوریت پیشگیری از خودکشی

هدف کمی ۳: افزایش تولید محتوای فرهنگی مرتبط با تعمیق باورهای صحیح دینی و فرهنگی با محوریت پیشگیری از خودکشی

شاخص: تعداد محصولات تولید شده در ارتباط با باورهای صحیح دینی و فرهنگی و پیشگیری از خودکشی توسط دستگاه های ذیربط

برونداد	مجرى	۱۴۰۰											۱۳۹۹			هدف استراتژیک ۲ / هدف اختصاصی ۳	فعالیت	
		۱۲	۱۱	۱۰	۹	۸	۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱	۱۲	۱۱			۱۰
صورت جلسه	سازمان امور اجتماعی وزارت کشور																	هماهنگی در سطح دستگاه ها
گزارش	مراکز خدمات جامع سلامت																	برگزاری جلسات آموزش مهارت های زندگی و تاب آوری توسط کارشناسان سلامت روان در داخل و خارج از مرکز خدمات جامع سلامت
گزارش	آموزش و پرورش																	برگزاری جلسات آموزش مهارت های زندگی و تاب آوری در مدارس برای معلمان، والدین و دانش آموزان
گزارش	سازمان وظیفه عمومی																	برگزاری جلسات آموزش مهارت های زندگی و تاب آوری در پادگان ها برای سربازان و کارکنان
گزارش	معاونت دانشجویی فرهنگی دانشگاه علوم پزشکی و سازمان دانشجویان وزارت علوم/دانشگاه آزاد اسلامی																	برگزاری جلسات آموزشی مهارت ها زندگی و تاب آوری در دانشگاه ها و مراکز آموزش عالی برای دانشجویان، کارکنان و اساتید
گزارش	اداره کل بهزیستی استان																	برگزاری جلسات آموزشی مهارت ها زندگی و تاب آوری و پیشگیری از خودکشی در مراکز مشاوره و مراکز نگهداری سازمان بهزیستی برای مددجویان و مددکاران
گزارشات	معاونت رفاه وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی																	آموزش و توانمندسازی گروه های جمعیتی تحت پوشش
گزارشات	معاونت جوانان وزارت ورزش و جوانان																	آموزش و توانمندسازی گروه های جمعیتی تحت پوشش
گزارشات	معاونت بهداشت دانشگاه علوم پزشکی																	پایش عملکرد مراکز بهداشت شهرستان ها توسط معاونت بهداشت دانشگاه
محصولات	سازمان اوقاف و امور خیریه، معاونت زنان ریاست جمهوری، معاونت امور جوانان وزارت ورزش و جوانان																	تولید محتوای فرهنگی مرتبط با تعمیق باورهای صحیح دینی و فرهنگی با محوریت پیشگیری از خودکشی
مکاتبات	دفتر سلامت روانی، اجتماعی و اعتیاد																	پایش عملکرد دانشگاه توسط دفتر سلامت روانی، اجتماعی و اعتیاد

هدف استراتژیک ۳: ارتقاء کمی و کیفی خدمات ارائه شده به افراد در معرض خطر و اقدام کننده به خودکشی

هدف اختصاصی ۱: ارتقاء فرایندهای شناسایی، مراقبت و مدیریت بالینی افراد در معرض خطر یا اقدام کننده به خودکشی در نظام مراقبت های بهداشتی اولیه

استراتژی ۱: توانمندسازی بهورزان/کارشناسان مراقب سلامت خانه های بهداشت روستایی/پایگاه های سلامت شهری در خصوص غربالگری و شناسایی افکار خودکشی
هدف کمی ۱: بازآموزی ۱۰۰٪ بهورزان/کارشناسان مراقب سلامت خانه های بهداشت روستایی/پایگاه های سلامت شهری در خصوص شناسایی افراد دارای افکار خودکشی
شاخص: درصد بهورزان/کارشناسان مراقب سلامت خانه های بهداشت روستایی/پایگاه های سلامت شهری که در خصوص شناسایی افراد دارای افکار خودکشی آموزش دیده اند

استراتژی ۲: افزایش توانایی پزشکان عمومی مراکز خدمات جامع سلامت شهری/روستایی در خصوص ارزیابی خطر و مدیریت بالینی بیماران دارای افکار خودکشی
هدف کمی ۱: تمامی (۱۰۰٪) افراد دارای افکار خودکشی ارجاع شده از سوی بهورز/کارشناسان مراقب سلامت توسط پزشک عمومی ویزیت شوند
شاخص: درصد افراد دارای افکار خودکشی ارجاع شده از بهورزان/کارشناسان مراقب سلامت که توسط پزشکان عمومی ویزیت شده اند
هدف کمی ۲: بازآموزی ۱۰۰٪ پزشکان عمومی مراکز خدمات جامع سلامت شهری و روستایی در خصوص ارزیابی خطر و مدیریت بالینی بیماران دارای افکار خودکشی
شاخص: درصد پزشکان عمومی مراکز خدمات جامع سلامت شهری/روستایی که در خصوص ارزیابی خطر و مدیریت بالینی بیماران دارای افکار خودکشی آموزش دیده اند

استراتژی ۳: بهبود کیفی خدمات ارائه شده توسط کارشناسان سلامت روان مراکز خدمات جامع سلامت شهری/روستایی جهت ارائه مداخلات روانشناختی به افراد در معرض خطر خودکشی
هدف کمی ۱: آموزش ۱۰۰٪ کارشناسان سلامت روان مراکز خدمات جامع سلامت جهت ارائه مداخلات روانشناختی به افراد در معرض خطر، اقدام کننده و بازمانده خودکشی
شاخص: درصد کارشناسان سلامت روان مراکز خدمات جامع سلامت شهری/روستایی که جهت ارائه مداخلات روانشناختی به افراد در معرض خطر، اقدام کننده و بازمانده خودکشی آموزش دیده اند
هدف کمی ۲: تمامی (۱۰۰٪) افراد دارای افکار خودکشی ارجاع شده به کارشناس سلامت روان حداقل یک جلسه مداخله مختصر روانشناختی (اولیه) دریافت نمایند
شاخص: درصد افراد دارای افکار خودکشی ارجاع شده به کارشناس سلامت روان که حداقل یک جلسه مداخله روانشناختی دریافت نموده اند
هدف کمی ۳: تمامی (۱۰۰٪) افراد اقدام کننده به خودکشی ارجاع شده به کارشناسان سلامت روان حداقل یک جلسه مداخله مختصر روانشناختی (ثانویه) دریافت نمایند
شاخص: درصد افراد اقدام کننده به خودکشی ارجاع شده به کارشناسان سلامت روان که حداقل یک جلسه مداخله مختصر روانشناختی (ثانویه) دریافت نموده اند
هدف کمی ۴: تمامی (۱۰۰٪) افراد عضو درجه یک خانواده فرد قربانی خودکشی ارجاع شده به کارشناسان سلامت روان حداقل یک جلسه خدمت روانشناختی دریافت نمایند
شاخص: درصد افراد عضو درجه یک خانواده فرد قربانی خودکشی ارجاع شده به کارشناسان سلامت روان که حداقل یک جلسه خدمت روانشناختی دریافت نمایند

		۱۴۰۰											۱۳۹۹			هدف استراتژیک ۳ / هدف اختصاصی ۱	
برونداد	مجری	۱۲	۱۱	۱۰	۹	۸	۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱	۱۲	۱۱	۱۰	فعالیت
بسته آموزشی	دفتر سلامت روانی، اجتماعی و اعتیاد																تدوین و ابلاغ بسته آموزشی پیشگیری از خودکشی برای بهورزان و کارشناسان مراقب سلامت
صورت جلسات	معاونت بهداشت دانشگاه علوم پزشکی																برگزاری جلسات فصلی با مرکز مدیریت و گسترش شبکه دانشگاه
گزارش	مرکز بهداشت شهرستان ها																برگزاری کارگاه بازآموزی برای کلیه بهورزان و کارشناسان مراقب سلامت
گزارش	مرکز بهداشت شهرستان ها																غربالگری افکار خودکشی توسط بهورزان و کارشناسان مراقب سلامت مستقر در خانه های بهداشت/ پایگاه های سلامت شهری /روستایی
گزارش	مرکز بهداشت شهرستان ها																ارجاع افراد دارای افکار خودکشی توسط بهورزان/کارشناسان مراقب سلامت به پزشکان عمومی مستقر در مراکز خدمات جامع سلامت شهری /روستایی
بسته آموزشی	دفتر سلامت روانی، اجتماعی و اعتیاد																تدوین و ابلاغ بسته آموزشی پیشگیری از خودکشی برای پزشکان عمومی
گزارش	معاونت بهداشت دانشگاه علوم پزشکی																برگزاری کارگاه بازآموزی برای کلیه پزشکان عمومی
گزارش	مرکز بهداشت شهرستان ها																ویزیت افراد دارای افکار خودکشی شناسایی شده در غربالگری اولیه توسط پزشکان عمومی مراکز خدمات جامع سلامت شهری و روستایی
دستورالعمل	دفتر سلامت روانی، اجتماعی و اعتیاد																تدوین دستورالعمل ارجاع بیماران از مراکز خدمات جامع سلامت به درمانگاه تخصصی / اورژانس های بیمارستانی و پیگیری آنها توسط مراکز بهداشت شهرستان
گزارش	مرکز بهداشت شهرستان ها																ارجاع افراد در معرض خطر خودکشی توسط پزشکان عمومی مستقر در مراکز خدمات جامع سلامت شهری /روستایی به درمانگاه تخصصی / اورژانس های بیمارستانی
بسته آموزشی	دفتر سلامت روانی، اجتماعی و اعتیاد																تدوین بسته جامع مداخلات روانشناختی/پیگیری تلفنی اولیه/ثانویه افراد در معرض خطر و اقدام کننده به خودکشی و مداخله جهت بازماندگان توسط کارشناس سلامت روان
گزارش	معاونت بهداشت دانشگاه علوم پزشکی																برگزاری کارگاه بازآموزی برای کارشناسان سلامت روان
گزارش	معاونت بهداشت دانشگاه علوم پزشکی																پایش عملکرد مراکز بهداشت شهرستان ها توسط معاونت بهداشت دانشگاه
مکاتبات	دفتر سلامت روانی، اجتماعی و اعتیاد																پایش عملکرد دانشگاه توسط دفتر سلامت روانی، اجتماعی و اعتیاد

هدف اختصاصی ۲: بهبود خدمات تخصصی روانپزشکی در بیمارستان ها به افراد در معرض خطر یا اقدام کننده به خودکشی

استراتژی ۱: ارتقاء زیرساخت های بیمارستانی و تقویت ظرفیت نیروی انسانی در حوزه خدمات تخصصی

هدف کمی ۱: تمامی بیمارستان های عمومی با ضریب اشغال زیر ۷۰٪ دارای تخت روانپزشکی به میزان ۱۰٪ (یا حداقل ۱۰ تخت) باشند
شاخص: درصد تخت های بستری روانپزشکی هر بیمارستان عمومی با ضریب اشغال زیر ۷۰٪

هدف کمی ۲: افزایش تعداد روانپزشکان مستقر در هر شهرستان به ازاء هر یکصد هزار نفر جمعیت (هر شهرستان حداقل یک روانپزشک)

شاخص: تعداد روانپزشکان شاغل در شهرستان به ازاء هر یکصد هزار نفر جمعیت

هدف کمی ۳: پوشش ۱۰۰٪ شیفت های بیمارستانی با حداقل یک روانپزشک آنکال

شاخص: درصد شیفت های دارای حداقل یک روانپزشک آنکال در هر بیمارستان

هدف کمی ۴: تمامی افراد در معرض خطر بالای خودکشی ارجاع شده از نظام مراقبت های بهداشتی اولیه در اورژانس بیمارستان ها پذیرش اولیه شوند

شاخص: درصد افراد در معرض خطر خودکشی ارجاع شده از نظام مراقبت های بهداشتی اولیه که در اورژانس بیمارستان ها پذیرش اولیه می شوند

هدف کمی ۵: تمامی (۱۰۰٪) بیماران در معرض خطر خودکشی و اقدام کننده به خودکشی پذیرش شده در اورژانس بیمارستان ها مشاوره روانپزشکی دریافت نمایند

شاخص: درصد بیماران در معرض خطر خودکشی یا اقدام کننده به خودکشی پذیرش شده در اورژانس بیمارستان ها که مشاوره روانپزشکی دریافت نموده اند

استراتژی ۲: توانمندسازی کارکنان ارائه دهنده خدمت به بیماران در معرض خطر یا اقدام کننده به خودکشی در بیمارستان ها

هدف کمی ۱: بازآموزی ۱۰۰٪ پرستاران اورژانس بیمارستان ها در خصوص برقراری ارتباط با بیماران در معرض خطر خودکشی

شاخص: درصد پرستاران آموزش دیده در خصوص برقراری ارتباط با بیماران در معرض خطر خودکشی

هدف کمی ۲: بازآموزی ۱۰۰٪ پزشکان اورژانس بیمارستان ها در خصوص ارزیابی خطر و مدیریت بالینی بیماران در معرض خطر خودکشی

شاخص: درصد پزشکان مستقر در اورژانس بیمارستان های دولتی که در خصوص ارزیابی خطر و مدیریت بالینی بیماران در معرض خطر خودکشی آموزش دیده اند

برونداد	مجری	۱۴۰۰											۱۳۹۹			هدف استراتژیک ۳ / هدف اختصاصی ۲	
		۱۲	۱۱	۱۰	۹	۸	۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱	۱۲	۱۱	۱۰	فعالیت
صورت جلسه	دفتر سلامت روانی، اجتماعی و اعتیاد و مرکز مدیریت پیوند و درمان بیماری ها																هماهنگی در سطح وزارت بهداشت با معاونت درمان
مکاتبات	ریاست دانشگاه علوم پزشکی																مکاتبه با معاونت درمان وزارت بهداشت جهت افزایش تخصیص روانپزشک به استان
گزارش	معاونت درمان دانشگاه علوم پزشکی																توزیع متناسب روانپزشکان در شهرستان ها به صورت هر شهرستان حداقل یک روانپزشک
گزارش	معاونت درمان دانشگاه علوم پزشکی																ویزیت روانپزشکی بیماران در معرض خطر خودکشی در درمانگاه های تخصصی
گزارش	معاونت بهداشت و درمان دانشگاه علوم پزشکی																برگزاری کارگاه بازآموزی پرستاران اورژانس بیمارستان ها در خصوص برقراری ارتباط با بیماران در معرض خطر خودکشی
گزارش	معاونت بهداشت و درمان دانشگاه علوم پزشکی																برگزاری کارگاه بازآموزی پزشکان اورژانس بیمارستان ها در خصوص ارزیابی خطر و مدیریت بالینی بیماران در معرض خطر خودکشی
گزارش	بیمارستان ها																انجام مشاوره روانپزشکی برای بیماران در معرض خطر خودکشی و یا اقدام کننده به خودکشی پذیرش شده در اورژانس بیمارستان ها
گزارش	معاونت درمان دانشگاه علوم پزشکی																ایجاد تخت بستری روانپزشکی به میزان ۱۰٪ (یا حداقل ۱۰ تخت) در بیمارستان های عمومی
گزارش	معاونت درمان وزارت بهداشت																پایش عملکرد دانشگاه توسط معاونت درمان وزارت بهداشت

هدف اختصاصی ۳: ساماندهی فرآیندهای شناسایی، مدیریت و ارجاع افراد در معرض خطر یا اقدام کننده به خودکشی در گروه های هدف تحت پوشش سایر دستگاه ها

استراتژی ۱: تبیین فرآیندهای شناسایی، مدیریت، و ارجاع افراد در معرض خطر یا اقدام کننده به خودکشی در گروه های هدف تحت پوشش سایر دستگاه ها
هدف کمی ۱: تدوین فرآیند شناسایی، مدیریت اولیه و ارجاع افراد در معرض اقدام کننده به خودکشی تحت پوشش وزارت آموزش و پرورش، وزارت علوم، نیروهای نظامی و انتظامی، و سازمان بهزیستی شاخص : وجود فرآیند شناسایی، مدیریت اولیه و ارجاع افراد در معرض اقدام کننده به خودکشی تحت پوشش وزارت آموزش و پرورش، وزارت علوم، نیروهای نظامی و انتظامی، و سازمان بهزیستی

استراتژی ۲: توانمندسازی کارکنان بهداشتی، درمانی، مشاوره و افراد کلیدی و مؤثر در حوزه پیشگیری از خودکشی تحت پوشش سایر دستگاه ها
هدف کمی ۲: آموزش ۵۰٪ کارکنان بهداشتی درمانی، و افراد کلیدی مؤثر در حوزه پیشگیری از خودکشی در وزارت آموزش و پرورش، وزارت علوم، نیروهای نظامی و انتظامی، و سازمان بهزیستی شاخص : درصد کارکنان بهداشتی درمانی، و افراد کلیدی مؤثر در حوزه پیشگیری از خودکشی آموزش دیده در وزارت آموزش و پرورش، وزارت علوم، نیروهای نظامی و انتظامی، و سازمان بهزیستی

برونداد	مجری	۱۴۰۰											۱۳۹۹			هدف استراتژیک ۳ / هدف اختصاصی ۳		
		۱۲	۱۱	۱۰	۹	۸	۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱	۱۲	۱۱	۱۰	فعالیت	
صورت جلسه	سازمان امور اجتماعی وزارت کشور																	هماهنگی در سطح دستگاه ها
فلوچارت و دستورالعمل	دفتر سلامت روانی اجتماعی و اعتیاد																	حمایت فنی برای تدوین فرآیند شناسایی، مدیریت اولیه و ارجاع افراد در معرض اقدام کننده به خودکشی تحت پوشش سایر دستگاه ها
گزارش	معاونت بهداشت دانشگاه علوم پزشکی																	حمایت فنی برای تدوین فرآیند شناسایی، مدیریت اولیه و ارجاع افراد در معرض اقدام کننده به خودکشی تحت پوشش سایر دستگاه ها
گزارش	آموزش و پرورش																	بازآموزی کارکنان بهداشتی درمانی، و افراد کلیدی مؤثر در آموزش و پرورش
گزارش	نیروهای نظامی و انتظامی																	بازآموزی کارکنان بهداشتی درمانی، و افراد کلیدی مؤثر در نیروهای نظامی و انتظامی
گزارش	وزارت علوم و وزارت بهداشت																	بازآموزی کارکنان بهداشتی درمانی، و افراد کلیدی مؤثر در دانشگاه ها و مراکز آموزش عالی
گزارش	سازمان بهزیستی																	بازآموزی کارکنان بهداشتی درمانی، و افراد کلیدی مؤثر در مراکز سازمان بهزیستی
گزارش	سازمان بهزیستی																	ارتقاء کمی و کیفی خدمات اورژانس اجتماعی سازمان بهزیستی
گزارش	وزارت آموزش و پرورش، وزارت علوم، نیروهای نظامی و انتظامی، و سازمان بهزیستی																	شناسایی، مدیریت اولیه و ارجاع افراد در معرض اقدام کننده به خودکشی
گزارش	دفتر سلامت روانی، اجتماعی و اعتیاد																	پایش عملکرد دانشگاه توسط دفتر سلامت روانی، اجتماعی و اعتیاد

هدف اختصاصی ۴: ساماندهی مداخلات پیشگیری از خودکشی در مکان های عمومی

استراتژی ۱: ایجاد هماهنگی بین دستگاه های مرتبط با مدیریت صحنه های اقدام به خودکشی در مکان های عمومی (اتوبان ها، پل های هوایی، ایستگاه های مترو)

هدف کمی ۱: تدوین یک آیین نامه و دستورالعمل واحد بین بخشی مدیریت صحنه های اقدام به خودکشی در مکان های عمومی (اتوبان ها، پل های هوایی، ایستگاه های مترو)

شاخص : وجود دستورالعمل بین بخشی مدیریت صحنه های اقدام به خودکشی در مکان های عمومی (اتوبان ها، پل های هوایی، ایستگاه های مترو)

استراتژی ۲: توانمندسازی نیروی های خط مقدم مدیریت صحنه های اقدام به خودکشی (آتش نشانان، پلیس، مدکاران اورژانس اجتماعی، کارکنان اورژانس کشور)

هدف کمی ۲: آموزش ۱۰۰٪ نیروی های خط مقدم مدیریت صحنه های اقدام به خودکشی

شاخص : درصد نیروی های خط مقدم مدیریت صحنه های اقدام به خودکشی که در خصوص دستورالعمل بین بخشی تدوین شده آموزش دیده اند

برونداد	مجری	۱۴۰۰										۱۳۹۹			هدف استراتژیک ۳ / هدف اختصاصی ۳		
		۱۲	۱۱	۱۰	۹	۸	۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱	۱۲	۱۱	۱۰	فعالیت
صورت جلسه	سازمان امور اجتماعی وزارت کشور																هماهنگی در سطح دستگاه ها
فلوچارت و دستورالعمل	وزارت بهداشت، وزارت کشور، سازمان بهزیستی، نیروی انتظامی																تدوین آیین نامه و دستورالعمل بین بخشی مدیریت صحنه های اقدام به خودکشی در مکان های عمومی
صورت جلسه	وزارت کشور																تصویب آیین نامه و دستورالعمل بین بخشی مدیریت صحنه های اقدام به خودکشی در مکان های عمومی در شورای اجتماعی کشور
گزارش	وزارت بهداشت																حمایت فنی برای آموزش نیروی های خط مقدم مدیریت صحنه های اقدام به خودکشی (آتش نشانان، پلیس، مدکاران اورژانس اجتماعی، کارکنان اورژانس کشور)
گزارش	سازمان آتش نشانی شهرداری ها																برگزاری کارگاه آموزشی برای آتش نشانان در خصوص دستورالعمل بین بخشی مدیریت صحنه های اقدام به خودکشی در مکان های عمومی
گزارش	اورژانس اجتماعی سازمان بهزیستی																برگزاری کارگاه آموزشی برای مددکاران اورژانس اجتماعی در خصوص دستورالعمل بین بخشی مدیریت صحنه های اقدام به خودکشی در مکان های عمومی
گزارش	نیروی انتظامی																برگزاری کارگاه آموزشی برای پلیس در خصوص دستورالعمل بین بخشی مدیریت صحنه های اقدام به خودکشی در مکان های عمومی
گزارش	سازمان اورژانس کشور																برگزاری کارگاه آموزشی برای کارکنان سازمان اورژانس کشور در خصوص دستورالعمل بین بخشی مدیریت صحنه های اقدام به خودکشی در مکان های عمومی
گزارش	وزارت بهداشت																پایش عملکرد دانشگاه توسط وزارت بهداشت

هدف اختصاصی ۵: ساماندهی خدمات مددکاری برای افراد در معرض خطر خودکشی

استراتژی ۱: ایجاد هماهنگی بین دستگاه های مرتبط با خدمات مددکاری برای افراد در معرض خطر خودکشی

هدف کمی ۱: تدوین یک آیین نامه و دستورالعمل واحد بین بخشی خدمات مددکاری برای افراد در معرض خطر خودکشی

شاخص : وجود دستورالعمل بین بخشی خدمات مددکاری برای افراد در معرض خطر خودکشی

استراتژی ۲: توانمندسازی نیروی های فعال در حوزه خدمات مددکاری برای افراد در معرض خطر خودکشی

هدف کمی ۲: آموزش ۱۰۰٪ نیروی های فعال در حوزه خدمات مددکاری برای افراد در معرض خطر خودکشی

شاخص : درصد نیروی های فعال در حوزه خدمات مددکاری برای افراد در معرض خطر خودکشی که در خصوص دستورالعمل بین بخشی تدوین شده آموزش دیده اند

برونداد	مجری	۱۴۰۰											۱۳۹۹			هدف استراتژیک ۳ / هدف اختصاصی ۳				
		۱۲	۱۱	۱۰	۹	۸	۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱	۱۲	۱۱	۱۰	فعالیت			
صورت جلسه	سازمان امور اجتماعی وزارت کشور																	هماهنگی در سطح دستگاه ها		
فلوچارت و دستورالعمل	وزارت بهداشت، وزارت کشور، وزارت رفاه، سازمان بهزیستی، نیروی انتظامی، سازمان اوقاف و امور خیریه																	تدوین آیین نامه و دستورالعمل بین بخشی خدمات مددکاری برای افراد در معرض خطر خودکشی		
صورت جلسه	وزارت کشور																	تصویب آیین نامه و دستورالعمل بین بخشی خدمات مددکاری برای افراد در معرض خطر خودکشی در شورای اجتماعی کشور		
گزارش	وزارت بهداشت																	حمایت فنی برای آموزش نیروی های فعال خدمات مددکاری برای افراد در معرض خطر خودکشی در دستگاه های ذیربط		
گزارش	وزارت رفاه، سازمان بهزیستی، وزارت ورزش و جوانان، وزارت آموزش و پرورش، وزارت بهداشت																	برگزاری کارگاه آموزشی برای مددکاران در خصوص دستورالعمل بین بخشی خدمات مددکاری برای افراد در معرض خطر خودکشی در دستگاه های ذیربط		

هدف استراتژیک ۴: ساماندهی اخبار و محتواهای انتشار یافته مرتبط با خودکشی در رسانه ها و محصولات فرهنگی

هدف اختصاصی ۱: استانداردسازی انعکاس اخبار و محتواهای انتشار یافته مرتبط با خودکشی در رسانه های رسمی

استراتژی ۱: توانمندسازی اصحاب رسانه های رسمی در جهت انعکاس استاندارد اخبار و سایر محتواهای انتشار یافته مرتبط با خودکشی
 هدف کمی ۱: آموزش ۸۰٪ درصد مدیران رسانه های فعال و رسمی چاپی/غیرچاپی استان در خصوص مدیریت صحیح اخبار و محتواهای انتشار یافته مرتبط با خودکشی
 شاخص: درصد مدیران رسانه های فعال و رسمی چاپی/غیرچاپی استان که در خصوص مدیریت صحیح اخبار و محتواهای انتشار یافته مرتبط با خودکشی آموزش دیده

برونداد	مجری	۱۴۰۰												۱۳۹۹			هدف استراتژیک ۴ / هدف اختصاصی ۱		
		۱۲	۱۱	۱۰	۹	۸	۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱	۱۲	۱۱	۱۰	فعالیت		
بسته آموزشی	دفتر سلامت روانی، اجتماعی و اعتیاد																	تدوین بسته آموزشی مدیریت اخبار و محتواهای انتشار یافته مرتبط با خودکشی در رسانه ها	
صورت جلسه	دفتر سلامت روانی، اجتماعی و اعتیاد																	هماهنگی در سطح وزارت بهداشت با سایر دستگاه های مرتبط	
فهرست اسامی مدیران	اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی																	شناسایی مدیران رسانه های فعال و رسمی چاپی/غیرچاپی استان	
گزارش	معاونت بهداشت دانشگاه علوم پزشکی																	برگزاری کارگاه آموزشی برای مدیران رسانه های فعال و رسمی چاپی/غیرچاپی استان	
گزارش	رسانه رسمی فعال																	برگزاری کارگاه آموزشی برای خبرنگاران هر رسانه فعال و رسمی چاپی/غیرچاپی استان	
گزارش	دفتر سلامت روانی، اجتماعی و اعتیاد																	پایش عملکرد دانشگاه توسط دفتر سلامت روانی، اجتماعی و اعتیاد	

هدف اختصاصی ۲: کاهش موارد غیراستاندارد اخبار و محتواهای انتشار یافته مرتبط با خودکشی در رسانه‌های رسمی

استراتژی ۱: مدیریت انتشار اخبار و سایر محتواهای انتشار یافته مرتبط با خودکشی در رسانه‌ها و اتخاذ تدابیر قانونی در مواجهه با تخلفات این حوزه

هدف کمی ۱: افزایش تعامل و همکاری با اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی در زمینه نظارت بر انتشار اخبار و محتواهای مرتبط با خودکشی

شاخص: میزان مصوبات اجرایی شده در صورتجلسات مرتبط با خودکشی

هدف کمی ۲: افزایش تعامل و همکاری با سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی در زمینه نظارت بر انتشار اخبار و محتواهای مرتبط با خودکشی

شاخص: میزان مصوبات اجرایی شده در صورتجلسات مرتبط با خودکشی

برونداد	مجری	۱۴۰۰										۱۳۹۹			هدف استراتژیک ۴ / هدف اختصاصی ۲					
		۱۲	۱۱	۱۰	۹	۸	۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱	۱۲	۱۱	۱۰	فعالیت			
صورت جلسه	سازمان امور اجتماعی وزارت کشور																	هماهنگی در سطح دستگاه‌ها		
صورت جلسه	ریاست دانشگاه علوم پزشکی																	برگزاری جلسه مشترک با اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی استان		
صورت جلسه	شبکه استانی سازمان صدا و سیما																	برگزاری جلسه مشترک با مسئولین شبکه استانی صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران		
صورت جلسه	اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی استان																	نظارت بر اخبار خودکشی رسانه‌های رسمی تحت نظر وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی		
صورت جلسه	وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی																	نظارت بر آثار نمایش خانگی تحت نظر وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی		
صورت جلسه	شبکه استانی سازمان صدا و سیما																	نظارت بر محتوای تولیدات تلویزیونی تحت نظر صدا و سیما استان		
گزارش	دفتر سلامت روانی، اجتماعی و اعتیاد																	پایش عملکرد دانشگاه توسط دفتر سلامت روانی، اجتماعی و اعتیاد		

هدف اختصاصی ۳: کاهش دسترسی به اخبار و مطالب غیرمجاز پیرامون رفتارهای خودکشی در فضای مجازی و شبکه های اجتماعی

استراتژی ۱: رصد و مدیریت فضای مجازی و شبکه های اجتماعی در مورد مطالب غیرمجاز پیرامون خودکشی

هدف کمی ۱: افزایش تعامل و همکاری با دادستانی و پلیس فضای تولید و تبادل اطلاعات در زمینه شناسایی عوامل انتشار اخبار نامناسب مرتبط با حوزه خودکشی

شاخص: میزان مصوبات اجرایی شده در صورت جلسات مرتبط با خودکشی

برونداد	مجری	۱۴۰۰												۱۳۹۹			هدف استراتژیک ۴ / هدف اختصاصی ۲ و ۳	
		۱۲	۱۱	۱۰	۹	۸	۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱	۱۲	۱۱	۱۰	فعالیت	
صورت جلسه	سازمان امور اجتماعی وزارت کشور																	هماهنگی در سطح دستگاه ها
صورت جلسه	ریاست دانشگاه علوم پزشکی																	برگزاری جلسه مشترک با فرماندهی پلیس فضای تولید و تبادل اطلاعات استان
صورت جلسه	ریاست دانشگاه علوم پزشکی																	برگزاری جلسه مشترک با دادستانی استان
صورت جلسه	پلیس فضای تولید و تبادل اطلاعات																	نظارت بر انتشار اخبار خودکشی در رسانه های مجازی
گزارش	دفتر سلامت روانی، اجتماعی و اعتیاد																	پایش عملکرد دانشگاه توسط دفتر سلامت روانی، اجتماعی و اعتیاد

هدف استراتژیک ۵: کاهش میزان دسترسی به روش های شایع و مهلك خودكشی

هدف اختصاصی ۱: کاهش میزان فوت به دنبال خودكشی با سموم

استراتژی ۱: ارتقاء استانداردهای ایمنی توزیع سموم کشاورزی

هدف کمی ۱: کاهش میزان فوت به دنبال خودكشی با سموم کشاورزی به میزان ۲۵٪ سال پایه بر اساس اعلام پزشکی قانونی استان

شاخص: درصد کاهش میزان فوت به دنبال خودكشی با سموم کشاورزی نسبت به سال پایه بر اساس اعلام پزشکی قانونی استان

استراتژی ۲: توانمندسازی کشاورزان و باغداران در خصوص دستورالعمل ایمنی سموم کشاورزی

هدف کمی ۱: آموزش ۸۰٪ کشاورزان و باغداران در خصوص دستورالعمل ایمنی سموم کشاورزی

شاخص: درصد کشاورزان و باغداران آموزش دیده در خصوص دستورالعمل ایمنی سموم کشاورزی

استراتژی ۳: تقویت همکاری نهادهای نظارتی، انتظامی و قضایی در زمینه شناسایی، ارجاع به محاکم قضایی و اعمال قانون در مورد عوامل خرید و فروش قرص برنج

هدف کمی ۱: کاهش میزان فوت به دنبال خودكشی با قرص برنج به میزان ۲۵٪ سال پایه بر اساس اعلام پزشکی قانونی استان

شاخص: درصد کاهش میزان فوت به دنبال خودكشی با قرص برنج نسبت به سال پایه بر اساس اعلام پزشکی قانونی استان

برونداد	مجری	هدف استراتژیک ۵ / هدف اختصاصی ۱															
		فعالیت															
صورت جلسه	سازمان امور اجتماعی وزارت کشور																
صورت جلسه	وزارت کشور، وزارت صنعت، معدن و تجارت، نیروی انتظامی، دادستانی کشور، ستاد مبارزه با قاچاق کالاها																
صورت جلسه	ریاست دانشگاه																
بسته آموزشی	اداره کل جهاد کشاورزی استان با همکاری معاونت بهداشت دانشگاه																
گزارش	اداره کل جهاد کشاورزی استان با همکاری معاونت بهداشت دانشگاه																
مکاتبه	جهاد کشاورزی استان																
گزارش	معاونت غذا و دارو دانشگاه علوم پزشکی																
گزارش	جهاد کشاورزی																
گزارش	دفتر سلامت روانی، اجتماعی و اعتیاد																

هدف اختصاصی ۲: کاهش میزان فوت به دنبال خودکشی با دارو ها و متادون

استراتژی ۱: ساماندهی نظارت بر فروش دارو در داروخانه ها و محل های غیرمجاز توسط سازمان غذا و دارو و نیروهای انتظامی / قضایی

هدف کمی ۱: کاهش میزان فوت به دنبال خودکشی با دارو ها به میزان ۲۵٪ نسبت به سال پایه بر اساس اعلام پزشکی قانونی استان

شاخص: درصد کاهش میزان فوت به دنبال خودکشی با داروها نسبت به سال پایه بر اساس اعلام پزشکی قانونی استان

استراتژی ۲: ساماندهی نظارت بر توزیع متادون در مراکز دارای مجوز درمان اعتیاد و فروش غیرقانونی در محل های غیرمجاز توسط معاونت درمان و نیروهای انتظامی / قضایی

هدف کمی ۲: کاهش میزان فوت به دنبال خودکشی با متادون به میزان ۲۵٪ نسبت به سال پایه بر اساس اعلام پزشکی قانونی استان

شاخص: درصد کاهش میزان فوت به دنبال خودکشی با متادون نسبت به سال پایه بر اساس اعلام پزشکی قانونی استان

برونداد	مجری	۱۴۰۰												۱۳۹۹			هدف استراتژیک ۵ / هدف اختصاصی	
		۱۲	۱۱	۱۰	۹	۸	۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱	۱۲	۱۱	۱۰	فعالیت	
گزارش	دفتر سلامت روانی، اجتماعی و اعتیاد و مرکز مدیریت پیوند و درمان بیماری ها																	هماهنگی با معاونت غذا و دارو و معاونت درمان در سطح وزارت بهداشت
صورت جلسه	معاونت بهداشت دانشگاه علوم پزشکی																	برگزاری جلسات فصلی مشترک با معاونت غذا و دارو و معاونت درمان دانشگاه
صورت جلسه	معاونت بهداشت دانشگاه علوم پزشکی																	برگزاری جلسات فصلی مشترک با دادستانی
مکاتبات	معاونت درمان دانشگاه علوم پزشکی																	گزارش ماهیانه بیمارستان ها در خصوص داروهای مورد استفاده برای خودکشی در مراجعین اورژانس
گزارش	معاونت غذا و دارو دانشگاه علوم پزشکی																	نظارت مستمر بر داروخانه ها
گزارش	معاونت غذا و دارو دانشگاه علوم پزشکی																	نظارت مستمر بر مراکز فروش فرآورده های طبیعی، سنتی، مکمل (عطاری ها)
گزارش	معاونت درمان دانشگاه علوم پزشکی																	نظارت مستمر بر مراکز درمان اعتیاد
گزارش	دفتر سلامت روانی، اجتماعی و اعتیاد																	پایش عملکرد دانشگاه توسط دفتر سلامت روانی، اجتماعی و اعتیاد

هدف اختصاصی ۳: کاهش میزان فوت خودکشی در مکان های عمومی

استراتژی ۱: مشخص نمودن ضوابط ایمنی در مکان های عمومی پرخطر برای پیشگیری از خودکشی

هدف کمی ۱: تدوین یک آیین نامه واحد بین بخشی ایمن سازی مکان های عمومی با رویکرد پیشگیری از خودکشی
شاخص: تدوین یک آیین نامه واحد بین بخشی ایمن سازی مکان های عمومی با رویکرد پیشگیری از خودکشی

استراتژی ۲: بهبود ایمنی اتوبان ها، پل های هوایی، ساختمان های مرتفع عمومی و ایستگاه های مترو با رویکرد پیشگیری از خودکشی

هدف کمی ۱: کاهش میزان فوت ناشی از خودکشی در اثر سقوط از اتوبان ها، پل های هوایی، و ساختمان های مرتفع عمومی به میزان ۲۵٪ نسبت به سال پایه بر اساس اعلام پزشکی قانونی استان
شاخص: درصد کاهش میزان فوت به دنبال خودکشی از طریق سقوط از ارتفاع نسبت به سال پایه بر اساس اعلام پزشکی قانونی استان
هدف کمی ۲: کاهش میزان فوت ناشی از خودکشی در ایستگاه های مترو به میزان ۲۵٪ نسبت به سال پایه بر اساس اعلام پزشکی قانونی
شاخص: درصد کاهش میزان فوت به دنبال خودکشی در ایستگاه های مترو نسبت به سال پایه بر اساس اعلام پزشکی قانونی

برونداد	مجری	۱۴۰۰												۱۳۹۹			هدف استراتژیک ۵ / هدف اختصاصی ۴
		۱۲	۱۱	۱۰	۹	۸	۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱	۱۲	۱۱	۱۰	فعالیت
صورت جلسه	سازمان امور اجتماعی وزارت کشور																هماهنگی در سطح دستگاه ها
صورت جلسه	ریاست دانشگاه علوم پزشکی																برگزاری جلسه مشترک با استانداری
صورت جلسات	روسای مرکز بهداشت شهرستان																برگزاری جلسات مشترک با فرمانداری ها / شهرداری ها
گزارش	شهرداری ها با مراکز بهداشت شهرستان ها																شناسایی اماکن پرخطر و مرتفع از نظر سقوط و ایستگاه های مترو
آیین نامه	استانداری / فرمانداری ها / شهرداری ها																تدوین آیین نامه واحد بین بخشی ایمن سازی مکان های عمومی و ایستگاه های مترو با رویکرد پیشگیری از خودکشی و ابلاغ آن به واحد های تابعه
گزارش ایمن سازی	استانداری / فرمانداری ها / شهرداری ها																اجرای آیین نامه بین بخشی ایمن سازی مکان های عمومی و ایستگاه های مترو
گزارش	دفتر سلامت روانی، اجتماعی و اعتیاد																پایش عملکرد دانشگاه توسط دفتر سلامت روانی، اجتماعی و اعتیاد

هدف استراتژیک ۶: افزایش پژوهش های کاربردی در زمینه خودکشی

هدف اختصاصی: افزایش اجرای طرح های پژوهشی در حوزه در حوزه پیشگیری از خودکشی با مشارکت سایر دستگاه ها

استراتژی ۱: حمایت علمی، مالی و اجرایی به منظور تسهیل انجام طرح های تحقیقاتی کاربردی در زمینه پیشگیری از خودکشی

هدف کمی ۱: اجرای حداقل یک طرح پیشگیری از خودکشی در دانشگاه علوم پزشکی

شاخص: تعداد طرح های اجرا شده پیشگیری از خودکشی در دانشگاه علوم پزشکی

هدف کمی ۲: اجرای حداقل یک طرح پیشگیری از خودکشی در حوزه پیشگیری از خودکشی در جوانان

شاخص: تعداد طرح های اجرا شده پیشگیری از خودکشی در حوزه پیشگیری از خودکشی در جوانان

هدف کمی ۳: اجرای حداقل یک طرح پیشگیری از خودکشی در زنان

شاخص: تعداد طرح های اجرا شده پیشگیری از خودکشی در زنان

برونداد	مجری	۱۴۰۰											۱۳۹۹			هدف استراتژیک ۶		
		۱۲	۱۱	۱۰	۹	۸	۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱	۱۲	۱۱	۱۰	فعالیت	
صورت جلسه	سازمان امور اجتماعی وزارت کشور																	هماهنگی در سطح دستگاه ها
گزارش	معاونت بهداشت/ معاونت درمان دانشگاه/ سایر دستگاه های مرتبط																	ارزیابی وضعیت و چالش های موجود و سوالات پژوهشی در حوزه پیشگیری از خودکشی
مکاتبه	ریاست دانشگاه علوم پزشکی																	تخصیص اعتبار ویژه برای طرح های پژوهشی در حوزه پیشگیری از خودکشی
طرح ارائه شده	معاونت بهداشت/ معاونت درمان دانشگاه																	تدوین و تصویب و اجرای یک طرح در حوزه معاونت بهداشت دانشگاه بر اساس نیاز استان در حوزه پیشگیری از خودکشی
طرح ارائه شده	دانشگاه علوم پزشکی/ اداره کل آموزش و پرورش استان/ اداره کل ورزش و جوانان استان																	تدوین و تصویب و اجرای یک طرح در حوزه پیشگیری از خودکشی جوانان پیشگیری از خودکشی جوانان
طرح ارائه شده	وزارت بهداشت/ معاونت زنان ریاست جمهوری																	تدوین و تصویب و اجرای یک طرح در حوزه پیشگیری از خودکشی زنان در حوزه پیشگیری از خودکشی
گزارش	دفتر سلامت روانی، اجتماعی و اعتیاد																	پایش عملکرد دانشگاه توسط دفتر سلامت روانی، اجتماعی و اعتیاد

بخش هفتم: منابع

- 1- Bill-Brahe U, Sociology and suicide behavior, in *The International Handbook of Suicide and Attempted Suicide*; 1997: 193-206.
  - 2- Moradi S, Khademi A. Status of completed suicides in Iran and its comparison with global rates. *Scientific Journal of Forensic Medicine*; 2002:27(8).
  - 3- Platt S et al. Parasuicide in Europe: the WHO/EURO multicentre study on parasuicide. I. Introduction and preliminary analysis for 1989. *Acta Psychiatrica Scandinavica*, 1992, 85:97-104.
  - 4- Cheng, ATA., Lee, CS., *Suicide in Asia and the far east in the International Handbook of Suicide and Attempted Suicide*; 1998: 29-48.
  5. GBD 2019 Diseases and Injuries Collaborators. Global burden of 369 diseases and injuries in 204 countries and territories, 1990-2019: a systematic analysis for the Global Burden of Disease Study 2019. *Lancet*. 2020 Oct 17; 396(10258):1204-1222. doi: 10.1016/S0140-6736(20)30925-9. Erratum in: *Lancet*. 2020 Nov 14; 396(10262):1562. PMID: 33069326; PMCID: PMC7567026.
  6. Preventing Suicide: A Global Imperative. Geneva .World Health Organization. 2014
  7. Suicide in the World: Global Health Estimates. WHO/MSD/MER/19.3. Geneva. World Health Organization. 2019. License: CC BY-NC-SA 3.0 IGO.
۸. خلاصه سالنامه آماری سازمان پزشکی قانونی کشور، ۱۳۹۸
۹. حاجبی و همکاران، طراحی سامانه ثبت خودکشی در کشور، مجله روانپزشکی و روانشناسی بالینی ایران، سال هفدهم، شماره ۲، تابستان ۱۳۹۰، ۱۰۹-۱۰۶
10. Hajebi A, Ahmadzad-Asl M, Ershadi M, Nikfarjam A, Davoudi F. National registration system of suicide behaviors in Iran: barriers and challenges. *Arch Suicide Res*. 2013;17(4):416-25. doi: 10.1080/13811118.2013.803445. PMID: 24224674.
  ۱۱. وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، پورتال معاونت بهداشت، سامانه ثبت رفتارهای خودکشی، ۱۳۹۹
  12. Zalsman G, Hawton K, Wasserman D, van Heeringen K, Arensman E, Sarchiapone M, Carli V, Höschl C, Barzilay R, Balazs J, Purebl G, Kahn JP, Sáiz PA, Lipsicas CB, Bobes J, Cozman D, Hegerl U, Zohar J. Suicide prevention strategies revisited: 10-year systematic review. *Lancet Psychiatry*. 2016 Jul;3(7):646-59. doi: 10.1016/S2215-0366(16)30030-X. Epub 2016 Jun 8. PMID: 27289303.
  13. Khosla, Meetu. (2010). U. Kumar and M. K. Mandal (Eds.), *Suicidal Behavior: Assessment of People-at-Risk*: New Delhi: SAGE Publications, 2010. *Psychological Studies*. 55. 10.1007/s12646-010-0037-y.
  14. Sinyor M, Tse R, Pirkis J. Global trends in suicide epidemiology. *Curr Opin Psychiatry*. 2017 Jan;30(1):1-6. doi: 10.1097/YCO.0000000000000296. PMID: 27845946.
  15. Turecki G, Brent DA. Suicide and suicidal behaviour. *Lancet*. 2016 Mar 19;387(10024):1227-39. doi: 10.1016/S0140-6736(15)00234-2. Epub 2015 Sep 15. PMID: 26385066; PMCID: PMC5319859.
  16. Pandey GN. Biological basis of suicide and suicidal behavior. *Bipolar Disord*. 2013 Aug;15(5):524-41. doi: 10.1111/bdi.12089. Epub 2013 Jun 15. PMID: 23773657; PMCID: PMC3749837.
  17. Chang BP, Franklin JC, Ribeiro JD, Fox KR, Bentley KH, Kleiman EM, Nock MK. Biological risk factors for suicidal behaviors: a meta-analysis. *Transl Psychiatry*. 2016 Sep 13;6(9):e887. doi: 10.1038/tp.2016.165. PMID: 27622931; PMCID: PMC5048204.

18. Franklin JC, Ribeiro JD, Fox KR, Bentley KH, Kleiman EM, Huang X, Musacchio KM, Jaroszewski AC, Chang BP, Nock MK. Risk factors for suicidal thoughts and behaviors: A meta-analysis of 50 years of research. *Psychol Bull.* 2017 Feb;143(2):187-232. doi: 10.1037/bul0000084. Epub 2016 Nov 14. PMID: 27841450.
19. Bentley KH, Franklin JC, Ribeiro JD, Kleiman EM, Fox KR, Nock MK. Anxiety and its disorders as risk factors for suicidal thoughts and behaviors: A meta-analytic review. *Clin Psychol Rev.* 2016 Feb;43:30-46. doi: 10.1016/j.cpr.2015.11.008. Epub 2015 Dec 2. PMID: 26688478; PMCID: PMC4771521.
20. Björkstén KS, Kripke DF, Bjerregaard P. Accentuation of suicides but not homicides with rising latitudes of Greenland in the sunny months. *BMC Psychiatry.* 2009 May 8;9:20. doi: 10.1186/1471-244X-9-20. PMID: 19422728; PMCID: PMC2685778.
21. Nordt C, Warnke I, Seifritz E, Kawohl W. Modelling suicide and unemployment: a longitudinal analysis covering 63 countries, 2000-11. *Lancet Psychiatry.* 2015 Mar;2(3):239-45. doi: 10.1016/S2215-0366(14)00118-7. Epub 2015 Feb 25. PMID: 26359902.
22. Paykel ES, Hart D, Priest RG. Changes in public attitudes to depression during the Defeat Depression Campaign. *Br J Psychiatry.* 1998; 173:519-522.
23. Jorm AF, Christensen H, Griffiths KM. The impact of beyond blue: the national depression initiative on the Australian public's recognition of depression and beliefs about treatments. *Aust N Z J Psychiatry.* 2005; 39:248-254.
24. Akroyd S, Wyllie J. Impacts of National Media Campaign to Counter Stigma and Discrimination Associated with Mental Illness: Survey 4. Wellington, New Zealand: New Zealand Ministry of Health; 2002. Publication 9-20-0004.
25. Hickie I. Can we reduce the burden of depression? The Australian experience with beyondblue: the national depression initiative. *Australia Psychiatry.* 2004;12 (suppl):S38-S46.
26. Lehfeld H, Althaus DA, Hegerl U, Ziervogel A, Niklewski G. Suicide attempts: results and experiences from the German Competency Network on Depression. *Adv Psychosom Med.* 2004; 26:137-143.
27. Ploeg J, Ciliska D, Dobbins M, Hayward S, Thomas H, Underwood J. A systematic overview of adolescent suicide prevention programs. *Can J Public Health.* 1996; 87:319-324.
28. Guo B, Harstall C. Efficacy of Suicide Prevention Programs for Children and Youth. Edmonton: Alberta Heritage Foundation for Medical Research; 2002.
29. Aseltine RH Jr, DeMartino R. An outcome evaluation of the SOS Suicide Prevention Program. *Am J Public Health.* 2004; 94:446-451.
30. Orbach I, Bar-Joseph H. The impact of a suicide prevention program for adolescents on suicidal tendencies, hopelessness, ego identity, and coping. *Suicide Life Threat Behav.* 1993; 23:120-129.
31. Eggert LL, Thompson EA, Herting JR, Nicholas LJ. Reducing suicide potential among high-risk youth: tests of a school-based prevention program. *Suicide Life Threat Behav.* 1995; 25:276-296.
32. Hirschfeld RMA, Keller M, Panico S, et al. The National Depressive and Manic-Depressive Association consensus statement on the undertreatment of depression. *JAMA.* 1997; 277:333-340.
33. Goldman LS, Nielsen NH, Champion HC. Awareness, diagnosis, and treatment of depression. *J Gen Intern Med.* 1999; 14:569-580.

34. Luoma JB, Martin CE, Pearson JL. Contact with mental health and primary care providers before suicide: a review of the evidence. *Am J Psychiatry*. 2002;159:909-916.
35. Andersen UA, Andersen M, Rosholm JU, Gram LF. Contacts to the health care system prior to suicide: a comprehensive analysis using registers for general and psychiatric hospital admissions, contacts to general practitioners and practicing specialists and drug prescriptions. *Acta Psychiatr Scand*. 2000;102:126-134
36. Naismith SL, Hickie IB, Scott EM, Davenport TA. Effects of mental health training and clinical audit on general practitioners' management of common mental disorders. *Med J Aust*. 2001; 175 (suppl):S42-S47.
37. Hannaford PC, Thompson C, Simpson M. Evaluation of an educational program to improve the recognition of psychological illness by general practitioners. *Br J Gen Pract*. 1996; 46:333-337.
38. Pignone MP, Gaynes BN, Rushton JL, et al. Screening for depression in adults: a summary of the evidence for the US Preventive Services Task Force. *Ann Intern Med*. 2002; 136:765-776.
39. Kelly C. The effects of depression awareness seminars on general practitioners knowledge of depressive illness. *Ulster Med J*. 1998;67:33-35
40. Lin EH, Simon GE, Katzelnick DJ, Pearson SD. Does physician education on depression management improve treatment in primary care? *J Gen Intern Med*. 2001; 16:614-619.
41. Valentini W, Levav I, Kohn R, et al. An educational training program for physicians for diagnosis and treatment of depression [in Portuguese]. *Rev Saude Publica*. 2004;38:522-528
42. Gilbody S, Whitty P, Grimshaw J, Thomas R. Educational and organizational interventions to improve the management of depression in primary care: a systematic review. *JAMA*. 2003;289:3145-3151.
43. Asarnow JR, Jaycox LH, Duan N, et al. Effectiveness of a quality improvement intervention for adolescent depression in primary care clinics: a randomized controlled trial. *JAMA*. 2005;293:311-319.
44. Pfaff JJ, Acres JG, McKelvey RS. Training general practitioners to recognise and respond to psychological distress and suicidal ideation in young people. *Med J Aust*. 2001;174:222-226.
45. Takahashi K, Naito H, Morita M, Suga R, Oguma T, Koizumi T. Suicide prevention for the elderly in Matsunoyama Town, Higashikubiki County, Niigata Prefecture: psychiatric care for elderly depression in the community [in Japanese]. *Seishin Shinkeigaku Zasshi*. 1998;100:469-485.
46. Rutz W, Von Knorring L, Wålinder J. Frequency of suicide on Gotland after systematic postgraduate education of general practitioners. *Acta Psychiatr Scand*. 1989;80:151-154.
47. Rihmer Z, Belso N, Kalmar S. Antidepressants and suicide prevention in Hungary. *Acta Psychiatr Scand*. 2001;103:238-239.
48. Marusic A, Roskar S, Dernovsek M, et al. An attempt of suicide prevention: the Slovene Gotland Study. In: Program and abstracts of the 10th European Symposium on Suicide and Suicidal Behavior; August 2004; Copenhagen, Denmark.
49. Mann J, Apter A. 2005, Suicide Prevention Strategies A systematic Review. *JAMA*:294:2064-2074
50. Mehlum L, Schwedts R. Suicide prevention in the military: recent experiences in the Norwegian army. In: Program and abstracts of the 33rd International Congress on Military Medicine; June 25-30, 2000; Helsinki, Finland.
51. Knox KL, Litts DA, Talcott GW, Feig JC, Caine ED. Risk of suicide and related adverse

- outcomes after exposure to a suicide prevention program in the US Air Force: cohort study. *BMJ*. 2003; 327:1376-1378.
52. Joiner TE Jr, Pfaff JJ, Acres JG. A brief screening tool for suicidal symptoms in adolescents and young adults in general health settings: reliability and validity data from the Australian National General Practice Youth Suicide Prevention Project. *Behav Res Ther*. 2002;40:471-481.
  53. Oyama H, Koida J, Sakashita T, Kudo K. Community-based prevention for suicide in elderly by depression screening and follow-up. *Community Ment Health J*. 2004;40:249-263.
  54. Mann JJ, Hendin H, Rihmer Z, Kalmar S, Szanto J. Depression recognition and suicide prevention program in the region of Kiskunhalas, Hungary. Available at: <http://www.hu.afsp.org/whats-new/hungary.htm>. Accessed January 2005.
  55. Henriksson S, Boethius G, Isacson G. Suicides are seldom prescribed antidepressants: findings from a prospective prescription database in Jamtland county, Sweden, 1985-95. *Acta Psychiatr Scand*. 2001;103:301-306.
  56. Lonnqvist JK, Henriksson MM, Isometsa ET, et al. Mental disorders and suicide prevention. *Psychiatry Clin Neurosci*. 1995;49 (suppl 1):S111-S116.
  57. Coyle JT, Pine DS, Charney DS, et al. Depression and bipolar support alliance consensus statement on the unmet needs in diagnosis and treatment of mood disorders in children and adolescents. *J Am Acad Child Adolesc Psychiatry*. 2003; 42:1494-1503.
  58. Hirschfeld RMA, Keller M, Panico S, et al. The National Depressive and Manic-Depressive Association consensus statement on the undertreatment of depression. *JAMA*. 1997; 277:333-340.
  59. Oquendo MA, Kamali M, Ellis SP, et al. Adequacy of antidepressant treatment after discharge and the occurrence of suicidal acts in major depression: a prospective study. *Am J Psychiatry*. 2002;159:1746-1751.
  60. Goldsmith SK, Pellmar TC, Kleinman AM, Bunney WE. *Reducing Suicide: A National Imperative*. Washington, DC: National Academies Press; 2002.
  61. Glick ID, Zaninelli R, Hsu C, et al. Patterns of concomitant psychotropic medication use during a 2-year study comparing clozapine and olanzapine for the prevention of suicidal behavior. *J Clin Psychiatry*. 2004; 65:679-685.
  62. Meltzer HY, Alphas L, Green AI, et al. Clozapine treatment for suicidality in schizophrenia: International Suicide Prevention Trial (InterSePT). *Arch Gen Psychiatry*. 2003; 60:82-91.
  63. Carlsten A, Waern M, Ekedahl A, Ranstam J. Antidepressant medication and suicide in Sweden. *Pharmacoepidemiol Drug Saf*. 2001;10:525-530.
  64. Gibbons RD, Hur K, Bhaumik DK, Mann JJ. The relationship between antidepressant medication use and rate of suicide. *Arch Gen Psychiatry*. 2005;65:165-172.
  65. Olfson M, Shaffer D, Marcus SC, Greenberg T. Relationship between antidepressant medication treatment and suicide in adolescents. *Arch Gen Psychiatry*. 2003;60:978-982.
  66. Hall WD, Mant A, Mitchell PB, Rendle VA, Hickie IB, McManus P. Association between antidepressant prescribing and suicide in Australia, 1991-2000: trend analysis. *BMJ*. 2003;326:1008.
  67. Helgason T, Tomasson H, Zoega T. Antidepressants and public health in Iceland: time series analysis of national data. *Br J Psychiatry*. 2004;184:157-162.
  68. Takahashi Y. *Amidst a Sharp Increase of Suicide: Suicide in Japan*. Tokyo, Japan: Kokoro no Kagaku (Nihon Hyoron-sha). 1999;88:2-10.
  69. Guaiana G, Andretta M, Corbari L, et al. Antidepressant drug consumption and public health indicators in Italy, 1955 to 2000. *J Clin Psychiatry*. 2005;66:750-755.

70. Ludwig J, Marcotte DE. Anti-depressants, suicide, and drug regulation. *J Policy Anal Manage.* 2005;24:249-272.
71. Simon GE, Savarino J, Operskalski B, Wang PS. Suicide risk during antidepressant treatment. *Am J Psychiatry.* In press.
72. Leon AC, Marzuk PM, Tardiff K, Teres JJ. Paroxetine, other antidepressants, and youth suicide in New York City: 1993 through 1998. *J Clin Psychiatry.* 2004;65:915-918.
73. Hawton K, Townsend E, Arensman E, et al. Psychosocial versus pharmacological treatments for deliberate self harm. *Cochrane Database Syst Rev.* 2002:CD001764.
74. Brown GK, Ten Have TR, Henriques GR, et al. Cognitive therapy for the prevention of suicide attempts: a randomized controlled trial. *JAMA.* 2005;294:563-570.
75. Bateman A, Fonagy P. Treatment of borderline personality disorder with psychoanalytically oriented partial hospitalization: an 18-month follow-up. *Am J Psychiatry.* 2001;158:36-42.
76. Gaynes BN, West SL, Ford CA, Frame P, Klein J, Lohr KN. Screening for suicide risk in adults: a summary of the evidence for the US Preventive Services Task Force. *Ann Intern Med.* 2004;140:822-835.
77. Crawford J, Thomas O, Khan N, Kulinskaya E, 2007 Psychosocial intervention following selfharm. Systematic review of their efficacy in preventing suicide. *British journal of psychiatry.* 190 (1). 11-17
78. Keller MB, Lavori PW, Rice J, Coryell W, Hirschfeld RM. The persistent risk of chronicity in recurrent episodes of nonbipolar major depressive disorder: a prospective follow-up. *Am J Psychiatry.* 1986;143:24-28
79. Vergouwen AC, Bakker A, Katon WJ, Verheij TJ, Koerselman F. Improving adherence to antidepressants: a systematic review of interventions. *J Clin Psychiatry.* 2003;64:1415-1420.
80. Oquendo MA, Galfalvy H, Russo S, et al. Prospective study of clinical predictors of suicidal acts after a major depressive episode in patients with major depressive disorder or bipolar disorder. *Am J Psychiatry.* 2004;161:1433-1441.
81. Angst F, Stassen HH, Clayton PJ, Angst J. Mortality of patients with mood disorders: follow-up over 34-38 years. *J Affect Disord.* 2002;68:167-181.
82. Goldacre M, Seagroatt V, Hawton K. Suicide after discharge from psychiatric inpatient care. *Lancet.* 1993;342:283-286.
83. Oquendo MA, Malone KM, Ellis SP, Sackeim HA, Mann JJ. Inadequacy of antidepressant treatment for patients with major depression who are at risk for suicidal behavior. *Am J Psychiatry.* 1999;156:190-194.
84. Katon W, Von Korff M, Lin E, et al. Collaborative management to achieve treatment guidelines: impact on depression in primary care. *JAMA.* 1995;273:1026-1031.
85. Katon W, Robinson P, Von Korff M, et al. A multifaceted intervention to improve treatment of depression in primary care. *Arch Gen Psychiatry.* 1996;53:924-932.
86. Wells K, Sherbourne C, Duan N, et al. Quality improvement for depression in primary care: do patients with subthreshold depression benefit in the long run? *Am J Psychiatry.* 2005;162:1149-1157.
87. Dieserud G, Loeb M, Ekeberg O. Suicidal behavior in the municipality of Baerum, Norway: a 12-year prospective study of parasuicide and suicide. *Suicide Life Threat Behav.* 2000;30:61-73.
88. Aoun S. Deliberate self-harm in rural Western Australia: results of an intervention study. *Aust N Z J Ment Health Nurs.* 1999;8:65-73.
89. Rotheram-Borus MJ, Piacentini J, Cantwell C, Belin TR, Song J. The 18-month impact of

- an emergency room intervention for adolescent female suicide attempters. *J Consult Clin Psychol.* 2000;68:1081-1093.
90. Cedereke M, Monti K, Ojehagen A. Telephone contact with patients in the year after a suicide attempt: does it affect treatment attendance and outcome? a randomised controlled study. *Eur Psychiatry.* 2002;17:82-91.
  91. Allard R, Marshall M, Plante MC. Intensive follow-up does not decrease the risk of repeat suicide attempts. *Suicide Life Threat Behav.* 1992;22:303-314.
  92. Vander Sande. R. Busken. E, Allart. E. 1997, Psychosocial intervention following suicide attempt: a systematic review. *acta Psychiatrica*:jul;96 (1):43-50
  93. Benjamins. SE, Knudsen. AE 2006 Prevention of repeated suicide attempts. Evaluation of the treatment effectiveness *Ugeskr Laeger.* Feb 6;168 (6):553-8
  94. Bridges FS, Kunselman JC. Gun availability and use of guns for suicide, homicide, and murder in Canada. *Percept Mot Skills.* 2004;98:594-598.
  95. Lester D, Leenaars A. Suicide rates in Canada before and after tightening firearm control laws. *Psychol Rep.* 1993;72:787-790.
  96. Snowdon J, Harris L. Firearms suicides in Australia. *Med J Aust.* 1992;156:79-83.
  97. Ludwig J, Cook PJ. Homicide and suicide rates associated with implementation of the Brady Handgun Violence Prevention Act. *JAMA.* 2000;284:585-591.
  98. Bowles J. Suicide in Western Samoa: an example of a suicide prevention program in a developing country. In: Diekstra R, Gulbinat R, De Leo D, Kienhorst I, eds. *Preventive Strategies on Suicide.* Leiden, the Netherlands: Brill; 1995.
  99. Crome P. The toxicity of drugs used for suicide. *Acta Psychiatr Scand Suppl.* 1993;371:33-37.
  100. Nielsen AS, Nielsen B. Pattern of choice in preparation of attempted suicide by poisoning with particular reference to changes in the pattern of prescriptions [in Dutch]. *Ugeskr Laeger.* 1992;154:1972-1976.
  101. Yamasawa K, Nishimukai H, Ohbora Y, Inoue K. A statistical study of suicides through intoxication. *Acta Med Leg Soc (Liege).* 1980;30:187-192.
  102. Oliver RG, Hetzel BS. Rise and fall of suicide rates in Australia: relation to sedative availability. *Med J Aust.* 1972;2:919-923.
  103. Retterstol N. Norwegian data on death due to overdose of antidepressants. *Acta Psychiatr Scand.* 1989;80 (suppl 354):61-68.
  104. Carlsten A, Allebeck P, Brandt L. Are suicide rates in Sweden associated with changes in the prescribing of medicines? *Acta Psychiatr Scand.* 1996;94:94-100. [ISI](#) | [PUBMED](#)
  105. McClure GM. Changes in suicide in England and Wales, 1960-1997. *Br J Psychiatry.* 2000;176:64-67.
  106. Kelly S, Bunting J. Trends in suicide in England and Wales, 1982-96. *Popul Trends.* 1998; (92):29-41.
  107. Shelef M. Unanticipated benefits of automotive emission control: reduction in fatalities by motor vehicle exhaust gas. *Sci Total Environ.* 1994;146-147:93-101.
  108. Beautrais AL. Effectiveness of barriers at suicide jumping sites: a case study. *Aust N Z J Psychiatry.* 2001; 35:557-562.
  109. Kapur S, Mieczkowski T, Mann JJ. Antidepressant medications and the relative risk of suicide attempt and suicide. *JAMA.* 1992;268:3441-3445.
  110. Wasserman D, Varnik A. Suicide-preventive effects of perestroika in the former USSR: the role of alcohol restriction. *Acta Psychiatr Scand Suppl.* 1998; 394:1-4.
  111. Lester D. Effect of changing alcohol laws in Iceland on suicide rates. *Psychol Rep.* 1999;84 (3 pt 2):1158.

112. Gunnell D, Middleton N, Frankel S. Method availability and the prevention of suicide: a re-analysis of secular trends in England and Wales 1950-1975. *Soc Psychiatry Psychiatr Epidemiol.* 2000;35:437-443.
113. Wiedenmann A, Weyerer S. The impact of availability, attraction and lethality of suicide methods on suicide rates in Germany. *Acta Psychiatr Scand.* 1993; 88:364-368.
114. Lester D. The effects of detoxification of domestic gas on suicide in the United States. *Am J Public Health.* 1990;80:80-81.
115. Ohberg A, Lonnqvist J, Sarna S, Vuori E, Penttila A. Trends and availability of suicide methods in Finland: proposals for restrictive measures. *Br J Psychiatry.* 1995; 166:35-43.
116. Gunnell. D, Bennewith. O, Hawton. K. 2005; The epidemiology and prevention of suicide by hanging: a systematic review, *International Journal of Epidemiology* (34):433-442
117. Pirkis J, Blood RW. Suicide and the media, I: reportage in nonfictional media. *Crisis.* 2001;22:146-154.
118. Pirkis J, Blood RW. Suicide and the media, II: portrayal in fictional media. *Crisis.* 2001;22:155-162.
119. Motto JA. Newspaper influence on suicide: a controlled study. *Arch Gen Psychiatry.* 1970;23:143-148.
120. Etzersdorfer E, Sonneck G. Preventing suicide by influencing mass-media reporting: the Viennese experience 1980-1996. *Arch Suicide Res.* 1998; 4:67-74.
121. Michel K, Frey C, Wyss K, Valach L. An exercise in improving suicide reporting in print media. *Crisis.* 2000;21:71-79.
122. American Foundation for Suicide Prevention. Reporting on suicide: recommendations for the media. Available at: <http://www.afsp.org/index-1.htm>. 2002. Accessed July 2005.
123. O'Carroll PW, Potter LB. Suicide contagion and the reporting of suicide: recommendations from a national workshop. *MMWR Recomm Rep.* 1994;43 (RR-6):9-17.
124. Toolkit on Monitoring Health System Strengthening: Health Information Systems, World Health Organization, Geneva, 2008
125. Practice manual for establishing and maintaining surveillance systems for suicide attempts and self-harm, World Health Organization, Geneva, 2006
126. Data and Surveillance Task Force of the National Action Alliance for Suicide Prevention. Improving national data systems for surveillance of suicide-related events. *Am J Prev Med.* 2014 Sep;47(3 Suppl 2):S122-9. doi: 10.1016/j.amepre.2014.05.026. PMID: 25145729; PMCID: PMC4959537.
127. Vijayakumar L, Nagaraj K, John S. Suicide and suicide prevention in developing countries. Disease Control Priorities Project, June 2004; Working Paper No. 27.
128. Mann J, Apter A, Suicide Prevention Strategies; A systematic Review. 2005, *JAMA*:294:2064-2074
129. van der Feltz-Cornelis CM, Sarchiapone M, Postuvan V, Volker D, Roskar S, Grum AT, Carli V, McDaid D, O'Connor R, Maxwell M, Ibelshäuser A, Van Audenhove C, Scheerder G, Sisask M, Gusmão R, Hegerl U. Best practice elements of multilevel suicide prevention strategies: a review of systematic reviews. *Crisis.* 2011;32(6):319-33. doi: 10.1027/0227-5910/a000109. PMID: 21945840; PMCID: PMC3306243.

۱۳۰. وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی. طرح آزمایشی ادغام پیشگیری از خودکشی در نظام مراقبت‌های بهداشتی پیشگیری اولیه با تکیه بر تشخیص و درمان افسردگی. گزارش منتشر نشده، ۱۳۸۳.
۱۳۱. بوالهروی، جعفر و همکاران. مطالعه مداخلاتی چند مکانی پیشگیری از خودکشی (SUPRE_MISS) بخش ایران. با همکاری سازمان بهداشت جهانی. وزارت بهداشت، درمان، و آموزش پزشکی، معاونت تحقیقات و فناوری، مرکز ملی تحقیقات علوم پزشکی کشور، ۱۳۸۳

132. Ahmadi A.R, Ytterstad B. Prevention of self-immolation by community-based intervention. 2007; 33 (8): 1032–1040.

۱۳۳. ملکوتی، کاظم و همکاران بررسی تاثیر ارتقاء توان شبکه بهداشتی در شناسایی اختلال افسردگی و درمان بیماران افسرده در پیشگیری از اقدام به خودکشی در شهرستان خرم آباد لرستان. گزارش منتشر نشده، ۱۳۸۷.

۱۳۴. وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی. بررسی اثربخشی ارتقاء کیفیت شبکه بهداشتی در شناسایی و درمان دارویی بیماران مبتلا به اختلال افسردگی توسط پزشکان عمومی در پیشگیری از اقدام به خودکشی و خودکشی در شهرستان نهاوند و ساوجبلاغ. گزارش منتشر نشده، ۱۳۸۹.